

**EDİRNE İLİ
SÜT SIĞIRCILIĞI İŞLETMELERİNİN
YAPISAL ÖZELLİKLERİ**

Vildan İMRİ
Yüksek Lisans Tezi
Zootekni Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Muhittin ÖZDER
2018

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EDİRNE İLİ SÜT SIĞIRCILIĞI İŞLETMELERİNİN YAPISAL
ÖZELLİKLERİ**

Vildan İMRİ

ZOOTEKNİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Prof. Dr. Muhittin ÖZDER

TEKİRDAĞ-2018

Her hakkı saklıdır

Prof. Dr. Muhittin ÖZDER danışmanlığında, Vildan İMRİ tarafından hazırlanan “Edirne İli Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Yapısal Özellikleri” isimli bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından Zootekni Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı(Danışman): Prof. Dr. Muhittin ÖZDER

İmza :

Üye: Yrd. Doç. Dr. Süleyman KÖK

İmza :

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Refik ÖNAL

İmza :

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu adına

Prof. Dr. Fatih KONUKCU

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

EDİRNE İLİ SÜT SIĞIRCILIĞI İŞLETMELERİNİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

Vildan İMRİ

Namık Kemal Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Zootekni Anabilim Dalı

Danışman; Prof. Dr. Muhittin ÖZDER

Araştırma 2015-2016 yıllarında Edirne ili ile bağlı ilçelerinde yürütülmüştür. Bu çalışma, Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin hayvancılık işletmelerinin gelişmesinde ki rolünü ve yetiştiricilerin örgütten beklentilerini belirlemek, süt sığircılığının ildeki genel durumunu ortaya koyabilmek, Edirne ilinin süt sığircılığının profilini çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada işletmelerin %76.5'inin geçimini sağlamak için hayvancılık yaptığı, %79.4'ünün öz sermaye ile kurulduğu, %39.7'sinde ortalama 11-20 baş sığır bulunduğu, %45.6'sında süt verim ortalamasının 20 lt olduğu ve işletmelerin %93.2'sinin yerleşim yeri içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Ahırların %62.3'ünün bağlı duraklı, %90.7'sinde doğal havalandırma sistemi bulunduğu, %80.4'ünde gübre temizliğinin elle yapıldığı, %5.9'unda merkezi sağımhane bulunduğu, %6.4'ünde süt soğutma tankı bulunduğu, %8.3'ünde doğumhane bulunduğu, %56.9'unda gezinti alanı bulunduğu, %12.3'ünde buzağı kulübesi bulunduğu, %32.8'inde doğum için yardımcı araç-gereç bulunduğu da tespit edilmiştir. İşletmelerin %31.4'ünde aile bireyleri dışında çalışan ücretli personel sayısının en az 1 kişi olduğu, çalışma yapılan işletmelerin %79.9'unun da Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği üyesi olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: : Edirne, Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği, Süt Sığircılığı

2018, 155 sayfa

ABSTRACT

Yüksek Lisans Tezi

EDİRNE DAIRY FARMING FIRMS' CONSTITUTIVE PROPERTIES

Vildan İMRİ

Namık Kemal University

Institute of Science

Department of Animal Science

Supervisor; Prof. Dr. Muhittin ÖZDER

The research was conducted in the provinces of Edirne and its provinces in the years of 2015-2016. This study was conducted to determine the role of the Edirne Cattle Breeders Association in the development of livestock enterprises and the expectations of breeders' organizations, to reveal the general situation of dairy cattle, and to profile the dairy cattle breeding. As a result of the research, 76.5% of the enterprises were worked in livestock farming to for a living, 79.4% were established with equity, 39.7% had average 11-20 cows, 45.6% had milk yield average of 20 lt and 93.2% in the settlement area was determined. It was found that 62.3% of the stables were connected with stall, 90.7% had natural ventilation system, 80.4% had manual fertilizer cleaning, 5.9% had central milking facilities, 6.4% had milk cooling tanks, 8.3% had a delivery room, 56.9% had a strolling area, 12.3% had a club, and 32.8% had assistive devices for delivery. In 31.4% of the enterprises, the number of salaried employees working outside the family members was at least 1 and 79.9% of the working establishments were found to be members of the Edirne Cattle Breeders Association.

Key Words: Edirne, Dairy Cattle Breeding, Dairy Farming

2018, 155 pages

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
ÇİZELGE DİZİNİ.....	vi
ŞEKİL DİZİNİ.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
2. LİTERATÜR BİLGİSİ.....	3
3. MATERYAL VE METOT.....	7
3.1. Materyal.....	7
3.2. Metot.....	7
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	8
4.1. İşletme Sahibinin Mevcut Durumu.....	8
4.1.1. İşletme sahibinin yaşı.....	8
4.1.2. İşletme sahibinin çocuk sayısı.....	9
4.1.4. İşletme sahiplerinin süt sığırcılığını tercih etme nedeni.....	12
4.1.5. İşletmenin kuruluşu.....	13
4.1.6. İşletme sahiplerinin faaliyet alanları.....	14
4.2. İşletmenin Mevcut Durumu.....	16
4.2.1. İşletmenin toplam kapasitesi.....	16
4.2.2. İşletmedeki toplam hayvan sayısı.....	17
4.2.3. İşletmedeki düve sayısı.....	18
4.2.4. İşletmedeki hayvanların ortalama yaşı.....	19
4.2.5. İşletmenin süt verim ortalaması.....	20
4.2.6. İşletmenin yerleşim yerine olan uzaklığı.....	21
4.2.7. İşletmedeki toplam arazi varlığı.....	23
4.2.8. İşletmedeki yem bitkileri üretimi.....	24
4.2.9. İşletmenin ahır tipi.....	25
4.2.10. Ahırın havalandırma şekli.....	27

4.2.11. Suluk tipleri.....	28
4.2.12. Gübre temizliği.....	29
4.2.13. Yem dağıtımı.....	30
4.2.14. Betonarme silaj kuyusu	31
4.2.15. Damızlık düve satışı	33
4.2.16. İşletmede tutulan kayıtlar	34
4.2.17. Sağımhane.....	35
4.2.18. Süt soğutma tankı.....	36
4.2.19. Doğumhane	37
4.2.20. Revir.....	38
4.2.21. Gezinti alanı	39
4.2.22. Buzağı kulübeleri	40
4.2.23. Ayak banyosu.....	41
4.2.24. Tırnak bakımı için araç-gereç	42
4.2.25. Doğum için yardımcı araç-gereç	44
4.3. Teknik Personel ve Çalışanların Durumu.....	45
4.3.1. Danışman Veteriner Hekimlik hizmeti.....	45
4.3.2. Danışman Ziraat Mühendisliği hizmeti	46
4.3.3. İşletmede çalışan aile bireyleri sayısı	48
4.3.4. İşletmede çalışan ücretli işçi sayısı	49
4.4. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği.....	51
4.4.1. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne üyelik durumu	51
4.4.2. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye olma nedenleri.....	52
4.4.3. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye olmama nedenleri.....	53
4.4.4. Hayvan sağlığı hizmetleri.....	55
4.4.5. Suni tohumlama hizmetleri.....	56
4.4.6. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinden beklentiler	57
4.4.7. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin faaliyetleri.....	58
4.4.8. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin faaliyetlerinden memnuniyet.....	59
4.4.9. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin düve pazarlamadaki avantajı.....	61
4.4.10. Aylık süt ölçümleri.....	62
4.5. Besleme, Suni Tohumlama, Üreme, Yetiştiricilik Uygulamaları, Sağım	65
4.5.1. Yemleme.....	65
4.5.2. Verim düzeylerine göre besleme.....	66

4.5.3. Kuru dönem beslemesi	67
4.5.4. Buzağı beslemesi.....	69
4.5.5. Yem katkı maddesi ve yalama taşı kullanımı	72
4.5.6. İşletmelerde kesif yem ile silaj üretimi ve hayvanların çayır meraya çıkarılması.....	73
4.5.7. Suni tohumlama	77
4.5.8. Yetiştiricilik uygulamaları	87
4.6. Sağım.....	95
4.6.1. Sağım uygulamaları.....	95
4.6.2. Sağım hijyeni	104
4.7. Hayvancılık Desteklemeleri, Kamu ve Sektör İle İlgili Sorunlar	111
4.7.1. Desteklemelerden memnuniyet.....	111
4.7.2. Hayvancılık desteklemelerinin ödenme zamanı	114
4.7.3. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında beklentiler	115
4.7.4. Sektördeki yetiştirici örgütlerinden beklentiler	117
4.8. Sürdürülebilirlik	119
4.8.1. Personel temini.....	119
4.8.2. İşletme sahiplerinin çocuklarının hayvancılığı sürdürme isteği	121
4.8.3. İstihdam sorunu	123
4.8.4. İşletme sahibinin hayvancılıkla ilgili gelecek planları	125
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	127
6. KAYNAK.....	130
7. ANKET SORULARI.....	133
TEŞEKKÜR.....	153
ÖZGEÇMİŞ.....	154

ÇİZELGE DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 1. Anket çalışmasının yürütüldüğü ilçeler, köyler-mahalleler ve görüşülen yetiştirici sayıları.....	7
Çizelge 2. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin yaşı.....	8
Çizelge 3. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin çocuk sayısı.....	9
Çizelge 4. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin çocuklarının eğitim durumu.....	11
Çizelge 5. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin süt sığırcılığını tercih etme nedeni.....	12
Çizelge 6. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin kuruluşu.....	13
Çizelge 7. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin faaliyet alanları.....	14
Çizelge 8. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin toplam kapasitesi.....	16
Çizelge 9. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki toplam hayvan sayısı.....	17
Çizelge 10. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki düve sayısı.....	18
Çizelge 11. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki hayvanların ortalama yaşı.....	19
Çizelge 12. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin süt verim ortalaması.....	21
Çizelge 13. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin yerleşim yerine olan uzaklığı.....	22
Çizelge 14. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre toplam arazi varlığı.....	23
Çizelge 15. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yem bitkileri üretimi için kullanılan alan.....	25
Çizelge 16. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ahır tipi ..	26

Çizelge 17. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ahırın havalandırma şekli	27
Çizelge 18. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre suluk tipleri	28
Çizelge 19. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre gübre temizliği	30
Çizelge 20. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yem dağıtımı	31
Çizelge 21. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre betonarme silaj kuyusu.....	32
Çizelge 22. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre damızlık düve satışı.....	33
Çizelge 23. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede tutulan kayıtlar.....	34
Çizelge 24. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımhane	36
Çizelge 25. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre süt soğutma tankı	37
Çizelge 26. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre doğumhane	38
Çizelge 27. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre revir.....	39
Çizelge 28. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre gezinti alanı	40
Çizelge 29. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağı kulübeleri.....	41
Çizelge 30. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ayak banyosu	42
Çizelge 31. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre tırnak bakımı için araç-gereç.....	43
Çizelge 32. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre doğum için yardımcı araç-gereç.....	44
Çizelge 33. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre danışman Veteriner Hekimlik hizmeti.....	45

Çizelge 34. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre danışman Ziraat Mühendisliği hizmeti	47
Çizelge 35. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede çalışan aile bireyleri sayısı	48
Çizelge 36. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede çalışan ücretli işçi sayısı.....	50
Çizelge 37. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre damızlık sığır yetiştiricileri birliği üyeliği.....	51
Çizelge 38. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye olma nedenleri	52
Çizelge 39. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye olmama nedenleri.....	54
Çizelge 40. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre hayvan sağlığı hizmetleri	55
Çizelge 41. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre suni tohumlama hizmetleri	56
Çizelge 42. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin damızlık birliğinden beklentileri	57
Çizelge 43. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre damızlık birliğinin faaliyetlerinin yeterliliği	59
Çizelge 44. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin damızlık birliğinin faaliyetlerinden memnuniyeti.....	60
Çizelge 45. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre düve pazarlamada birlik avantajı	61
Çizelge 46. İşletmedeki sağmal sayısı ile işletme sahibinin eğitim seviyesine göre aylık süt ölçümleri	62
Çizelge 47. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yemleme	65
Çizelge 48. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre verim düzeylerine göre besleme.....	66
Çizelge 49. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre kuru dönem beslemesi	68
Çizelge 50. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre kolostrum verilmesi	69

Çizelge 51. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağı besleme şekli	70
Çizelge 52. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre süttten kesme	71
Çizelge 53. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yem katkı maddesi kullanımı.....	72
Çizelge 54. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre kesif yem üretimi	74
Çizelge 55. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre silaj üretimi	75
Çizelge 56. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre hayvanların çayır meraya çıkarılması	76
Çizelge 57. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki hayvan ırkları.....	78
Çizelge 58. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre suni tohumlamada dikkat edilen husus.....	79
Çizelge 59. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ortalama suni tohumlama sayısı.....	80
Çizelge 60. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre düvelerin tohumlama yaşı.....	81
Çizelge 61. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre tohumlamada boğa kullanımı	82
Çizelge 62. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre servis periyodu	83
Çizelge 63. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre melezleme	84
Çizelge 64. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede melez hayvan varlığı.....	85
Çizelge 65. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre damızlık dışı bırakma yaşı.....	87
Çizelge 66. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre kuruya çıkarma.....	88
Çizelge 67. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre güç doğum	89

Çizelge 68. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağuların doğumda askıda tutulması.....	90
Çizelge 69. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağı ölüm oranı	91
Çizelge 70. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre boynuz köreltme	92
Çizelge 71. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre tımar	93
Çizelge 72. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre parazit mücadelesi.....	94
Çizelge 73. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımı kimin yaptığı.....	95
Çizelge 74. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım sayısı	96
Çizelge 75. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım şekli	97
Çizelge 76. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım makinası temizliği.....	98
Çizelge 77. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre süt verim kontrolü sıklığı.....	99
Çizelge 78. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre üretilen sütün taşıma şekli.....	100
Çizelge 79. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre antibiyotikli sütlerin durumu.....	101
Çizelge 80. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre antibiyotikli sütlerin değerlendirilmesi.....	102
Çizelge 81. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım alet ekipmanında dezenfektan kullanımı	104
Çizelge 82. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımdan önce meme temizliği	105
Çizelge 83. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımdan önce ön sağım ve meme daldırma	106
Çizelge 84. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımdan önce meme kurulama	107

Çizelge 85. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımdan sonra son sağım	108
Çizelge 86. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımdan sonra son sağım	109
Çizelge 87. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre anaç sığır desteklemesi	111
Çizelge 88. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağı desteklemesi	112
Çizelge 89. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre çiğ süt desteklemesi	113
Çizelge 90. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre hayvancılık desteklemelerinin ödenme zamanı.....	115
Çizelge 91. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında beklentiler	116
Çizelge 92. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesi ile sektördeki yetiştirici örgütlerinden beklentiler.....	117
Çizelge 93. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre personel temini	119
Çizelge 94. İşletmedeki sağmal sayısı ile personelin bu alanda çalışmayı tercih etmeme nedeni	120
Çizelge 95. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin çocuklarının hayvancılığı sürdürme isteği	122
Çizelge 96. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin istihdam sorununun nasıl çözüleceği hakkında düşüncesi.....	123
Çizelge 97. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının istihdam sorunundaki rolü.....	124
Çizelge 98. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin hayvancılıkla ilgili gelecek planları.....	126

ŞEKİL DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Süt ölçümü yapan işletmeler.....	64
Şekil 2. Süt ölçümü yapmayan işletmeler.....	65
Şekil 3. Yetiştiricilerin melezleme yaptırımlarının nedenleri.....	86
Şekil 4. İşletme sahiplerinin çocuklarının hayvancılığı sürdürmek isteme sebepleri.....	123

1. GİRİŞ

Damızlık sığır yetiştiriciliği, yüksek süt verimi elde etmek maksadıyla dişi yetişkin sığırların uygun koşullarda yetiştirilmesidir. Hayvansal üretimin artırılmasının başlıca yolu sığır varlığının ıslahıdır. Islah yapabilmenin koşulu da soykütüğü kayıtlarına sahip olunmasıdır. Soykütüğü ve ıslah çalışmalarının sürekli ve belirli bir sistemde yürütülebilmesinde başarının anahtarı, yetiştiricileri işin içine çekmek, onlara sorumluluk yüklemek, sorunları ve çözümünü sahiplenmelerini sağlamaktır. Bunun da gerçekleşmesinin bilinen en iyi yolu ise yetiştirici birlikleridir (Özcan 2014).

Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri yetiştiricilerin kendi aralarında teşkilatlanarak üstün verimli hayvanlar elde etmeyi ve yetiştirmeyi amaçlayan demokratik örgütlerdir. 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı Gıda ve Yem Kanununa dayanılarak Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birlikleri, Islah Amaçlı Hayvan Yetiştirici Birliklerinin Kurulması ve Hizmetleri Hakkında Yönetmelik çerçevesinde kurulmuşlardır. İl bazında soykütüğü sistemi yürütülmekte, sığırlarda pedigrkiye esas teşkil edecek ebeveyn ve verim kayıtları takip edilmektedir.

Türkiye’de soykütüğüne katkı sağlayacak nitelikte kayıt tutma çalışmaları İtalya ve Almanya hükümetleri ile ortak yürütülen projelerle başlamıştır. İtalya Hükümetinin desteklediği Türk Anafı-Süt Sığırcılığını Geliştirme Projesi (ANAFI) 1989-1994 yılları arasında 9 ilde (Aydın, Balıkesir, Burdur, Isparta, İzmir, Denizli, Manisa, Muğla ve Uşak) yürütülmüştür. 1995 yılında başlayan ve Alman Hükümeti ile ortak yürütülen Sığır Yetiştiriciliği Enformasyon Sistemi Projesi (GTZ) ise 7 ilde (Bursa, Edirne, Kırklareli, Konya, Sakarya, Samsun ve Tekirdağ) yürütülmüş ve 2000 yılında sona ermiştir.

Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği 1995 yılında kurulmuş ve kurulduğu günden bu yana yaptığı ıslah çalışmaları ile il genelinde 2500 lt olan süt verimini işletme bazında 6000 lt ye çıkarmıştır(Anonim 2014).

1998 yılında o güne kadar kurulmuş olan ilk 16 İl Birliğinin bir araya gelmesi ile üst örgütleri olan Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği kurulmuştur.

Edirne İlinde kayıtlı 13.302 büyükbaş hayvancılık işletmesi bulunmakta olup, bu işletmelerde kayıtlı 151.228 büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Bu işletmelerin neredeyse tamamı aile işletmesi olup, toplam 5000 kapasiteye sahip 2 adet büyük işletme bulunmaktadır (Anonim 2015). Edirne İlinde kayıtlı 13.302 büyükbaş hayvancılık işletmesinden 1.245

işletme Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne üye olup, Birliğe kayıtlı sığır sayısı da 35.900 baştır (Anonim 2017).

Edirne hayvancılığı Türkiye geneli baz alındığında kültür ırkı ve melezi bakımından %98 gibi oldukça zengin bir konumdadır. Bunda bölgenin iklim koşullarının hayvancılığa müsait olmasının da etkisi vardır. Ancak gün geçtikçe Edirne hayvancılığı ve hayvan sayısı azalmaktadır.

Ülkemizde süt sığırcılığı işletmelerinin yapısında yaşanan değişikliklerin Edirne ili ve ilçelerindeki etkisini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada Edirne ilindeki süt sığırcılığı işletmelerinin mevcut durumlarının belirlenmesi ve işletme sahiplerinin hedef ve beklentilerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

2. LİTERATÜR BİLGİSİ

Tatar (2007)'in Ankara ve Aksaray Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne üye süt sığırcılığı işletmelerinin yapısal özellikleri ve sorunlarını belirlemek amacıyla yaptığı anket çalışmasında işletme sahiplerinin Ankara ve Aksaray'da sırasıyla %63 ve %76'sının ilkököl mezunu, %14.5 ve %1.4'ünün yükseköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Ankara ve Aksaray Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne üye işletmelerde işletme başına düşen inek sayısının Ankara ve Aksaray'da sırasıyla 13.2 ve 9.7 baş olduğu da saptanmıştır. İşletmelerde Ankara'da ve Aksaray'da sırasıyla %93.9 ve %84.4 Siyah Alaca ve Siyah Alaca Melezi yetiştirildiği Simental ve Simental Melezi, Esmer ve Esmer Melezi hayvanlara rastlanmadığı da bildirilmiştir. İşletmelerde hayvanların Ankara ve Aksaray'da sırasıyla %77.4 ve %90.8'inde kapalı bağlı ahırlarda barındırıldığı da tespit edilmiştir. Ankara ve Aksaray'daki işletmelerin sırasıyla %35.5 ve %19'unun işçi çalıştırdığı görülmüştür. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinden beklentilerde ilk iki sırayı süt fiyatlarının arttırılması ve ucuz yem temininin aldığı görülmüştür.

Konya ili Çumra ve Altınekin ilçelerinde bazı süt sığırcılığı işletmelerinin yapısal durumu ve sorunlarının belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmada işletmedeki aile bireylerinin %7.4'ünün okur-yazar olmadığı, %72.2'sinin ilkököl mezunu olduğu belirtilmiştir. Yetiştiricilerin %76.2'sinin girdi maliyetlerinin yüksek olmasının en önemli sorun olduğunu söyledikleri belirtilmiştir. (Sarı 1998).

Soyak (2006)'ın Tekirdağ ilinde yaptığı çalışmada yetiştiricilerin %59'unun ilkököl, %29'unun lise ve üniversite mezunu olduğu bildirilmiş, işletmelerin %69'unun 1-15 baş, %14'ünün 15-40 baş ve %4'ünün de 40-100 baş hayvana sahip olduğu görülmüştür. Görüşülen işletme sahiplerinin %79'unun hayvancılık desteklemelerini yeterli buldukları, %21'inin de yetersiz bulduğu tespit edilmiştir. Tekirdağ Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye olan işletmelerin %59'unun Birlikten olan beklentilerinin tam olarak karşılanmadığı, %41'inin ise beklentilerinin karşılandığı saptanmıştır.

Wolf (2002)'un Amerika Birleşik Devletleri'nde düve yetiştiricileri ile yaptığı çalışmada işletme sahiplerinin 12 yıldan daha az eğitim alanların oranı %1.6, üniversite ve üzerinde eğitim alanların oranı da %51.6 olarak görülmüştür. İşletme sahiplerinin ortalama yaşının 51 olduğu, işletme sahiplerinin %47.3'ünün süt sığırcılığı dışında başka bir işi olmadığı, %77'sinin bu işi ticaret olarak gördüğü bildirilmiştir.

Önal ve Özder (2008) Edirne’de yaptıkları araştırmalarında işletme sahiplerinin %75.4’ünün ilkokul, %21.1’inin ortaokul, %3.5’inin lise mezunu olduğunu, yüksekokul mezunu bulunmadığını bildirmişlerdir. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine kayıtlı işletmelerde işletme kapasitesine bakıldığında %50.9’unun 50 baş kapasiteli olduğu, işletmelerin %33.3’ünde ortalama 21-30 baş hayvan bulunduğu, hayvancılık yapan işletmelerin gelir kaynakları değerlendirildiğinde % 52.6’sının hayvancılığı bitkisel üretimin yanında ikinci iş olarak yaptıkları bildirilmiştir.

Ankara ili Ayaş ilçesine bağlı köylerde süt sığırcılığının genel yapısını ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmada ele alınan işletmelerin %69’unun 1-5 baş büyükbaş hayvana sahip olduğu, %28’inin 6-10 baş büyükbaş hayvana sahip olduğu, %3’ünün de 11 baş ve üstünde büyükbaş hayvana sahip olduğu belirlenmiştir (şahin 1994).

anakkale ili merkez ile ve köylerinde holstein ırkı ithal damızlık süt sığır yetiştiriciliği yapan işletmelerin mevcut durumlarını ve sorunlarını belirlemek için yapılan çalışmada süt sığırcılığı işletmelerinin %83.28’inin 1-5 baş büyükbaş sağmal hayvana sahip olduğu görülmüştür. İşletmelerin en büyük sorununun yem fiyatlarının yüksek, süt fiyatlarının düşük olması olduğu saptanmıştır (alış 1999).

Hatay ili ve çevresinde süt sığır yetiştiriciliği ve sığır besiciliği yapılan tarım işletmelerinin teknik, ekonomik ve yapısal özelliklerini ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmada işletme başına sağmal inek sayısının 4.2 olduğu saptanmıştır. Çalışılan işletmelerdeki mevcut süt sığırlarının %10’unu kültür ırkı sığırlardan, %46’sının melez sığırlardan, % 44’ünün ise yerli ırk sığırlardan oluştuğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada işletme başına hayvan varlığının 34 baş, işletme başına düşen arazi varlığının da 56.5 dekar olduğu saptanmıştır (Tapkı 1996).

Tekirdağ’da ithal ineklerle çalışan işletmelerde yapılan bir araştırmada işletme başına düşen düve sayısının 3.94, işletme başına düşen ortalama hayvan sayısının da 10.68 olduğu görülmüştür (Akman ve Özder 1992).

Burdur İlinde süt sığırcılığının sorunları ve çözüm önerileri konulu çalışmada işletmelerin %87’sinin 1-5 baş ineğe, %11.1’inin 6-10 baş ineğe, %1.8’inin 11 baş ve üzeri sayıda ineğe sahip olduğu bildirilmiştir. Bu işletmelerin ortalama günlük süt verimlerinin de 1-5 baş olanlarda 14.4 kg, 6-10 baş olanlarda 16.9 kg, 11 baş ve üzeri olanlarda da 18 kg olduğu saptanmıştır (Oluğ 1996).

Uşak ilinde yapılan bir çalışmada Birlik üyelerinin %80'inin danışmanlık hizmetlerinde Ziraat Mühendislerinden yararlanmadığı ve bunun sonucu olarak teknik şartlara uygun hayvancılık yapılmadığı ve üretim maliyetlerinin yüksek olduğu saptanmıştır. %8'inin tarım danışmanından, %8'inin serbest çalışan Ziraat Mühendislerinden, %2'sinin İl Tarım Müdürlüğü Ziraat Mühendislerinden, %2'sinin de Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinden yararlandığı tespit edilmiştir. İşletmelerin %80'inin Veteriner Hekimlerinden gerektiğinde tedavi, tohumlama ve ilaç konularında yararlandığı, %20'sinin Veteriner Hekimlerinden sürekli danışmanlık ve kontrol hizmeti aldığı görülmüştür (Köse 2006).

Erzurum ilinde yapılan Erzurum İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi adlı çalışmada birliğe üye olan üreticilerin hayvan başına verimlerinin diğer üreticilere göre daha yüksek olduğu, üreticilerin %62.3'ünün birliğin faaliyetlerini yerine getirdiğini belirttikleri bildirilmiştir. Birliğin faaliyetlerinin üyeler tarafından puanlanması istenmiş ve üyelerin %89.5'inin birliğin sağladığı imkanlar sayesinde, uygun sperma seçimi olanağına 5 puan(çok katılıyorum) verdiği bildirilmiştir. Birliğin kayıt sistemi sayesinde Bakanlığın birlik aracılığı ile üreticilere aktardığı destekleme primlerinden en kısa sürede faydalanma olanağı konusunda yetiştiricilerin %62.1'inin kararsız olduğu da görülmüştür (Aksoy ve Denizli 2012).

Köseman ve Şeker (2016) Malatya ilinde yapmış oldukları çalışmada yetiştiricilerin yetiştirici örgütlerine üye olmaları konusunda bilinç ve duyarlılıklarının yeterli seviyede olmadığını ifade etmişlerdir. Yetiştirici örgütlerinin üyelerin beklentilerini karşıladığını belirten yetiştiricilerin oranı %67.3, üyelerin beklentilerini karşılamadığını belirten yetiştiricilerin oranı da %32.7 olarak bildirilmiştir.

Tokat ilinde yapılan araştırmada küçük ölçekli işletmelerin %74.65'inin elle, %25.35'inin sağım makinası ile, orta ölçekli işletmelerin %38.46'sının elle, %61.54'ünün sağım makinası ile, büyük ölçekli işletmelerin de %23.08'inde elle, %76.92'sinde de sağım makinası ile sağım yapıldığı, işletmelerin %66.49'unun hayvanlarını köyün ortak merasında otlatma yaptığı bildirilmiştir (Çallı 2016).

Koyubenbe (2005)'nin İzmir ili Ödemiş ilçesinde yapmış olduğu çalışmasında 1-2 hayvanı olan işletmelerde suni tohumlama yaptıran yetiştiricilerin oranı %62.5, 3-4 hayvanı olan işletmelerde %63.6, 5-9 hayvanı olan işletmelerde %71.4, 10-19 hayvanı olan işletmelerde %25 ve 20+ hayvanı olan işletmelerde de %28.6 olarak bildirilmiştir. Silaj

kullanımı da aynı ölçekli işletmelerde sırasıyla %62.5, %90.9, %100, %100 ve %100 olarak bildirilmiştir.

Tutar ve Eryüzlü (2015) Sakarya ilinde yapmış oldukları çalışmada milli gelire, ihracat ve istihdama, biyolojik çeşitlilik ve ekolojik dengeye olan katkısı nedeniyle tüm ülke için önemli ve stratejik önemi olan tarım ve hayvancılık sektörünü geliştirici politikaların ivedilikle hazırlanıp uygulamaya koyulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne üye işletmeler ile önsoykütüğü sistemine kayıtlı Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne üye olmayan işletmelerden şansa bağlı seçilen 204 adet süt sığır işletmesi sahipleri ile birebir görüşülerek yüz yüze yapılan anket verileri oluşturmaktadır. Anket 94 sorudan oluşmaktadır. Yetiştiricilerden veri toplama, işletme ziyaretleri yapılarak ve Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Bürolarına gelen yetiştiricilerle görüşülerek yapılmıştır.

3.2. Metot

Süt sığırcılığı işletmeleri Edirne ili ve ilçelerine bağlı köylerde hayvan yetiştiriciliği yapan işletmelerden şansa bağlı örnekleme göre seçilmiştir. Elde edilen bilgiler SPSS istatistik programında değerlendirilmiştir. Araştırmada verilerin analizinde SPSS(version 18.0 for Windows, SPSS Inc. Chicago, IL) paket programından yararlanılmıştır.

Çizelge 1. Anket çalışmasının yürütüldüğü ilçeler, köyler-mahalleler ve görüşülen yetiştirici sayıları

İlçeler/Köyler-Mahalleler	Görüşülen Yetiştirici Sayısı
Merkez(Ahı, Avarız, Bosna, Büyükdöllük, Değirmenyeni, Demirhanlı, Hasanağa, İskender, Karaağaç, Karakasım, Musabeyli, Tayakadın, Yıldırımbeazıt)	26
Enez(Merkez, Büyükevren, Çavuşköy, Hasköy, Karaincirli, Küçükevren, Sultaniçe, Umurbey, Vakıf)	20
Havsa(Merkez, Abalar, Arpaç, Azatlı, Habiller, Köseömer, Musulça, Necatiye, Oğulpaşa, Osmanlı, Yolageldi)	30
İpsala(Ahırköy, Aliçopehlivan, Esetçe, Hacıköy, Pazardere)	39
Keşan(Akhoca, Bahçeköy, Beğendik, Çobançeşme, Gökçetepe, Lalacık, Yenimuhacı)	43
Lalapaşa(Merkez, Büyünlü, Çömlekakpınar, Hacılar)	7
Meriç(Büyükaltıağaç, Doğançameriç, Karayusuflu)	3
Süloğlu(Merkez, Akardere, Geçkinli, Keramettin, Küküler)	11
Uzunköprü(Bayramlı, Çöpköy, Dereköy, Karabürçek, Kircasalih, Kırkavak, Türkobası)	25
Toplam	204

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. İşletme Sahibinin Mevcut Durumu

4.1.1. İşletme sahibinin yaşı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin yaşına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin yaşı

		İşletme sahibinin yaşı					Toplam	P
		18-30	31-40	41-50	51-60	61 ve üstü		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	6 (%15.0)	6 (%15.0)	16 (%40.0)	11 (%27.5)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.171
	6-10 baş	3 (%3.5)	23 (%26.7)	34 (%39.5)	17 (%19.8)	9 (%10.5)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	9 (%13.2)	22 (%32.4)	19 (%27.9)	15 (%22.1)	3 (%4.4)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	3 (%30.0)	5 (%50.0)	1 (%10.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	19 (%9.3)	54 (%26.5)	74 (%36.3)	44 (%21.6)	13 (%6.4)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	1 (%1.1)	12 (%13.2)	29 (%31.9)	36 (%39.6)	13 (%14.3)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	3 (%6.7)	13 (%28.9)	24 (%53.3)	5 (%11.1)	0 (%0.0)	45 (%100.0)	
	Lise	11 (%19.3)	28 (%49.1)	16 (%28.1)	2 (%3.5)	0 (%0.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	4 (%36.4)	1 (%9.1)	5 (%45.5)	1 (%9.1)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	19 (%9.3)	54 (%26.5)	74 (%36.3)	44 (%21.6)	13 (%6.4)	204 (%100.0)	

Çizelge 2 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %40’ının 41-50 yaş aralığında, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %39.5’inin 41-50 yaş aralığında, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %32.4’ünün 31-40 yaş aralığında ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin de %50’sinin 41-50 yaş aralığında oldukları belirlenmiştir. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %39.6’sı 51-60 yaş aralığında, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %53.3’ü 41-50 yaş aralığında, lise mezunu işletme sahiplerinin %49.1’i 31-40 yaş aralığında ve üniversite mezunu işletme sahiplerinin %45.5’i 41-50 yaş aralığındadır.

Tüm işletme sahiplerinin %36.3'ünün 41-50 yaş aralığında, %26.5'inin 31-40 yaş aralığında, %21.6'sının 51-60 yaş aralığında, %9.3'ünün 18-30 yaş aralığında ve %6.4'ünün de 61 ve üzeri yaşta oldukları belirlenmiştir. Tekirdağ ilinde Soyak (2006) tarafından yapılan araştırmada, işletme sahiplerinin %33'ünün 1960-1970 yılları arasında, %32'sinin 1950-1960 yılları arasında, %12'sinin 1930-1950 yılları arasında ve %7'sinin de 1980-1990 yılları arasında doğduğu bildirilmiştir. Aynı çalışmada işletme sahiplerinin %65'inin 36-56 yaş aralığında olduğu bildirilmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletme sahiplerinin yaşı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin yaşı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p<0.01$) görülmüştür.

4.1.2. İşletme sahibinin çocuk sayısı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin çocuk sayısına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 3. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin çocuk sayısı

		İşletme sahibinin çocuk sayısı					Toplam	P
		Yok	1	2	3	4 ve üzeri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	6 (%15.0)	11 (%27.5)	18 (%45.0)	4 (%10.0)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.325
	6-10 baş	7 (%8.1)	20 (%23.3)	49 (%57.0)	10 (%11.6)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	10 (%14.7)	16 (%23.5)	39 (%57.4)	2 (%2.9)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	2 (%20.0)	5 (%50.0)	3 (%30.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	25 (%12.3)	52 (%25.5)	109 (%53.4)	16 (%7.8)	2 (%1.0)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	3 (%3.3)	21 (%23.1)	51 (%56.0)	14 (%15.4)	2 (%2.2)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	4 (%8.9)	13 (%28.9)	27 (%60.0)	1 (%2.2)	0 (%0.0)	45 (%100.0)	
	Lise	12 (%21.1)	15 (%26.3)	29 (%50.9)	1 (%1.8)	0 (%0.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	6 (%54.5)	3 (%27.3)	2 (%18.2)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	25 (%12.3)	52 (%25.5)	109 (%53.4)	16 (%7.8)	2 (%1.0)	204 (%100.0)	

Çizelge 3 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %45'inin 2 çocuk sahibi, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %57'sinin 2 çocuk sahibi, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %57.4'ünün 2 çocuk sahibi ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin de %50'sinin 1 çocuk sahibi oldukları belirlenirken ilkokul mezunu işletme sahiplerinin %56'sı, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %60'ı, lise mezunu işletme sahiplerinin %50.9'u iki çocuk sahibidir. Üniversite mezunu işletme sahiplerinin %54.5'inin çocuğu yoktur, %27.3'ü de tek çocuk sahibidir.

Tüm işletme sahiplerinin %53.4'ünün 2 çocuk sahibi, %25.5'inin 1 çocuk sahibi, %12.3'ünün çocuğu olmadığı, %7.8'inin 3 çocuk sahibi ve %1'inin de 4 çocuk sahibi olduğu görülmüştür. Önal ve Özder (2008) tarafından aynı bölgede yapılan çalışmada üreticilerin %56.5'inin iki çocuk sahibi, %5.3'ünün 4 ve daha fazla sayıda çocuk sahibi olduğu bildirilmektedir. Köse (2006) tarafından Uşak ilinde yapılan bir çalışmada işletme sahiplerinin %2'sini çocuk sahibi olmadığı, %44'ünün iki çocuk sahibi, %28'inin üç çocuk sahibi ve %18'inin dört ve daha fazla sayıda çocuk sahibi olduğu bildirilmiştir. Yapılan araştırmada Önal ve Özder'in çalışmasına göre aynı bölgede 4 ve üzeri çocuk sahibi olan yetiştiricilerin oranı %1'e düşmüş, Köse'nin çalışmasına göre ise %17 daha azdır.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletme sahiplerinin çocuk sayısı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletme sahiplerinin eğitim seviyesi arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p<0.01$) görülmüştür.

4.1.3. İşletme sahibinin çocuklarının eğitim durumu

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin çocuklarının eğitim durumuna ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %27.5'inin çocuklarının lise, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin çocuklarının %25.6'sının lise, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin çocuklarının %25'inin lise ve 31+ baş sağmal hayvanı bulunan işletme sahiplerinin çocuklarının %30'unun lise/üniversite öğrenimi gördüğü belirlenirken ilkokul mezunu işletme sahiplerinin çocuklarının %31.9'u, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin çocuklarının da %31.1'inin lise öğrenimlerine devam ettikleri, lise mezunu işletme sahiplerinin çocuklarının %14'ünün lise-üniversite, üniversite

mezunu işletme sahiplerinin çocuklarının da %27.3'ünün üniversite öğrenimlerine devam etikleri saptanmıştır.

Çizelge 4. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin çocuklarının eğitim durumu

		İşletme sahibinin çocuklarının eğitim durumu									Toplam	P
		çocuğu yok	okunuyor	ilkokul	ortaokul	lise	üniversite	lise, üniversite	ortaokul, lise	ilkokul, ortaokul		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	6 (%15.0)	1 (%2.5)	5 (%12.5)	0 (%0.0)	11 (%27.5)	7 (%17.5)	8 (%20.0)	2 (%5.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.706
	6-10 baş	7 (%8.1)	3 (%3.5)	5 (%5.8)	7 (%8.1)	22 (%25.6)	15 (%17.5)	13 (%15.1)	11 (%12.8)	3 (%3.5)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	10 (%14.7)	3 (%4.4)	6 (%8.8)	6 (%8.8)	17 (%25.0)	11 (%16.2)	9 (%13.3)	2 (%2.9)	4 (%5.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	2 (%20.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	0 (%0.0)	2 (%20.0)	3 (%30.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	25 (%12.3)	8 (%3.9)	17 (%8.3)	14 (%6.9)	50 (%24.5)	35 (%17.1)	33 (%16.2)	15 (%7.4)	7 (%3.4)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	3 (%3.3)	1 (%1.1)	5 (%5.5)	4 (%4.4)	29 (%31.9)	20 (%21.9)	16 (%17.6)	11 (%12.1)	2 (%2.2)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	4 (%8.9)	0 (%0.0)	6 (%13.3)	4 (%8.9)	14 (%31.1)	5 (%11.1)	8 (%17.8)	2 (%4.4)	2 (%4.4)	45 (%100.0)	
	Lise	12 (%21.1)	6 (%10.5)	6 (%10.5)	6 (%10.5)	7 (%12.3)	7 (%12.3)	8 (%14.0)	2 (%3.5)	3 (%5.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	6 (%54.5)	1 (%9.1)	0 (%00.0)	0 (%00.0)	0 (%0.0)	3 (%27.3)	1 (%9.1)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	25 (%12.3)	8 (%3.9)	17 (%8.3)	14 (%6.9)	50 (%24.5)	35 (%17.1)	33 (%16.2)	15 (%7.4)	7 (%3.4)	204 (%100.0)	

Tüm işletme sahiplerinin çocuklarının %24.5'inin lise, %17.1'inin üniversite, %16.2'sinin lise/üniversite, %8.3'ünün ilkokul, %7.4'ünün ortaokul/lise, %6.9'unun ortaokul, %3.9'unun henüz okula başlamadığı, %3.4'ünün de ilkokul/ortaokul öğrenimine devam ettiği tespit edilmiştir. Önal ve Özder (2008)'in Edirne bölgesinde yaptıkları çalışmada işletme sahiplerinin çocuklarının %47.7'sinin lise, %14'ünün üniversitede öğrenim gördüğü, geri kalanının ise hala ilköğretime devam ettiği belirtilmiştir. Köse (2006) tarafından Uşak bölgesinde yapılan çalışmada ise işletme sahiplerinin çocuklarının %30'unun öğretimlerine devam ettiği, %56'sının devam etmediği, %14'ünün ise kısmen devam ettiği bildirilmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletme sahiplerinin çocuklarının eğitim durumu arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin çocuklarının eğitim durumu arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olduğu ($p<0.01$) görülmüştür.

4.1.4. İşletme sahiplerinin süt sığırılığını tercih etme nedeni

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahiplerinin eğitim seviyesi ile işletme sahiplerinin süt sığırılığını tercih etme nedenine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin süt sığırılığını tercih etme nedeni

		Süt sığırılığını tercih etme nedeni		Toplam	P
		Geçimimi sağlamak	Ek gelir		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	31 (%77.5)	9 (%22.5)	40 (%100.0)	0.656
	6-10 baş	66 (%76.7)	20 (%23.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	53 (%77.9)	15 (%22.1)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	6 (%60.0)	4 (%40.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	156 (%76.5)	48 (%23.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	76 (%83.5)	15 (%16.5)	91 (%100.0)	0.013
	Ortaokul	36 (%80.0)	9 (%20.0)	45 (%100.0)	
	Lise	39 (%68.4)	18 (%31.6)	57 (%100.0)	
	Üniversite	5 (%45.5)	6 (%54.5)	11 (%100.0)	
	Toplam	156 (%76.5)	48 (%23.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 5 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %77.5'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %76.7'si, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %77.9'u ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin de %60'ı geçimlerini sağlamak için süt sığırılığını yapmaktadırlar. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %83.5'i, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %80'i lise mezunu işletme sahiplerinin %68.4'ü geçimlerini sağlamak, üniversite mezunu işletme sahiplerinin de %54.5'i ise ek gelir amacıyla süt sığırılığını tercih etmişlerdir.

Tüm işletmelerin %76.5'inin geçimlerini sağlamak, %23.5'inin de ek gelir için süt sığırılığını tercih ettikleri belirlenmiştir. Köse (2006) tarafından Uşak ilinde yapılan araştırmada anket yapılan işletmelerin %92'sinin geçimlerini sağlamak amacı ile süt

sığırcılığı yapmakta geri kalan işletme sahiplerinin de ek gelir sağlamak için süt sığırcılığı yapmakta oldukları bildirilmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletme sahiplerinin süt sığırcılığını tercih etme nedeni arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin süt sığırcılığını tercih etme nedeni arasındaki uyumun da ($p<0.05$) düzeyinde önemli olduğu görülmüştür.

4.1.5. İşletmenin kuruluşu

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin kuruluşuna ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin kuruluşu

		İşletmenin Kuruluşu			Toplam	P
		Öz Sermaye	Kredi	Öz +Kredi		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	35 (%87.5)	0 (%0.0)	5 (%12.5)	40 (%100.0)	0.002
	6-10 baş	74 (%86.0)	1 (%1.2)	11 (%12.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	49 (%72.1)	7 (%10.3)	12 (%17.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	4 (%60.0)	1 (%10.0)	5 (%50.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	162 (%79.4)	9 (%4.4)	33 (%16.2)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	79 (%86.8)	0 (%0.0)	12 (%13.2)	91 (%100.0)	0.049
	Ortaokul	35 (%77.8)	3 (%6.7)	7 (%15.6)	45 (%100.0)	
	Lise	42 (%73.7)	5 (%8.8)	10 (%17.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	6 (%54.5)	1 (%9.1)	4 (%36.4)	11 (%100.0)	
	Toplam	162 (%79.4)	9 (%4.4)	33 (%16.2)	204 (%100.0)	

Çizelge 6 incelendiğinde 0-5 baş sağmala sahip işletmelerin %87.5'inin öz sermaye ile kurulduğu, 6-10 baş sağmala sahip işletmelerin %86'sının öz sermaye ile kurulduğu, 11-30 baş işletmelerin %72'sinin öz sermaye ile kurulduğu, 31+ baş sağmala sahip işletmelerin de %60'ının öz sermaye, %50'sinin öz sermaye artı kredi ile kurulduğu görülürken, ilkokul

mezunu işletme sahiplerinin %88.8'i, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %77.8'i, lise mezunu işletme sahiplerinin %73.7'si, üniversite mezunu işletme sahiplerinin de %54.5'i hayvancılık işletmelerini öz sermaye ile kurmuşlardır.

Tüm işletmelerin %79.4'ünün öz sermaye ile, %4.4'ünün kredi ile, %16.2'sinin de öz sermaye artı kredi ile kurulduğu belirlenmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmenin kuruluşu arasındaki uyumun istatistik olarak ($p<0.01$) önem düzeyinde, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin kuruluşu arasındaki uyumun da istatistik olarak ($p<0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.1.6. İşletme sahiplerinin faaliyet alanları

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahiplerinin eğitim seviyesi ile işletme sahiplerinin faaliyet alanlarına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin faaliyet alanları

		İşletme Sahiplerinin Faaliyet Alanları				Toplam	P
		Yalnız Hayvancılık	Bitkisel Üretim	Ticaret	Sabit Gelir (Maaş vb.)		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	6 (%15.0)	26 (%65.0)	1 (%2.5)	7 (%17.5)	40 (%100.0)	0.004
	6-10 baş	15 (%17.4)	53 (%61.6)	7 (%8.1)	11 (%12.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	6 (%8.8)	51 (%75.0)	2 (%2.9)	9 (%13.2)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	5 (%50.0)	4 (%40.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	28 (%13.7)	135 (%66.2)	14 (%6.9)	27 (%13.2)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	11 (%12.1)	61 (%67.0)	6 (%6.6)	13 (%14.3)	91 (%100.0)	0.172
	Ortaokul	9 (%20.0)	27 (%60.0)	4 (%8.9)	5 (%11.1)	45 (%100.0)	
	Lise	7 (%12.3)	42 (%73.7)	1 (%1.8)	7 (%12.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	1 (%9.1)	5 (%45.5)	3 (%27.3)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	28 (%13.7)	135 (%66.2)	14 (%6.9)	27 (%13.2)	204 (%100.0)	

Çizelge 7 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %65'i hayvancılığın yanında bitkisel üretim ile uğraşmakta, 6-10 baş sağmala sahip işletmelerin %61.6'sı hayvancılıkla birlikte bitkisel üretim yapmakta, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %75'i hayvancılığın yanında yine bitkisel üretim de yapmakta, 31+ baş sağmala sahip işletmelerin de %50'si bitkisel üretim yapmakta ve %40'ı da hayvancılığın yanında ticaret ile uğraşmaktadır. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %67'si, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %60'ı, lise mezunu işletme sahiplerinin %73.7'si, üniversite mezunu işletme sahiplerinin de %45.5'i hayvancılık faaliyetinin yanında bitkisel üretim de yapmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %66.2'si hayvancılıkla birlikte bitkisel üretim yapmakta, %13.7'si yalnız hayvancılık yapmakta, %13.2'si maaş vb. sabit gelire sahip, %6.9'u da hayvancılıkla birlikte ticaretle uğraşmaktadır. Köse (2006)'nin Uşak bölgesinde yapmış olduğu araştırmada işletme sahiplerinin %66'sının tarım ve hayvancılıkla, %30'unun ticaret, kamu, sanayi ile birlikte hayvancılıkla, %4'ünün de sadece hayvancılıkla uğraştığı bildirilmiştir. Tekirdağ ilinde yapılan çalışmada da işletme sahiplerinin %70'inin bitkisel üretim yaptığı bildirilmiştir (Soyak 2006).

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletme sahiplerinin faaliyet alanları arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin faaliyet alanları arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.2. İşletmenin Mevcut Durumu

4.2.1. İşletmenin toplam kapasitesi

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin toplam kapasitesine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 8’de verilmiştir.

Çizelge 8. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin toplam kapasitesi

		İşletmenin toplam kapasitesi							Toplam	P
		0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-100	100 ve üzeri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	3 (%7.5)	2 (%5.0)	24 (%60.0)	7 (%17.5)	2 (%5.0)	2 (%5.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	0 (%0.0)	1 (%1.2)	29 (%33.7)	38 (%44.2)	17 (%19.8)	1 (%1.2)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	0 (%0.0)	0 (%0.0)	2 (%2.9)	14 (%20.6)	30 (%44.1)	21 (%30.9)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	2 (%20.0)	8 (%80.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	3 (%1.5)	3 (%1.5)	55 (%27.0)	59 (%28.9)	49 (%24.0)	26 (%12.7)	9 (%4.4)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	3 (%3.3)	3 (%3.3)	29 (%31.9)	25 (%27.5)	21 (%23.1)	8 (%8.8)	2 (%2.2)	91 (%100.0)	0.249
	Ortaokul	0 (%0.0)	0 (%0.0)	8 (%17.8)	14 (%31.1)	13 (%28.9)	7 (%15.6)	3 (%6.7)	45 (%100.0)	
	Lise	0 (%0.0)	0 (%0.0)	17 (%29.8)	17 (%29.8)	13 (%22.8)	8 (%14.0)	2 (%3.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	0 (%0.0)	1 (%9.1)	3 (%27.3)	2 (%18.2)	3 (%27.3)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	3 (%1.5)	3 (%1.5)	55 (%27.0)	59 (%28.9)	49 (%24.0)	26 (%12.7)	9 (%4.4)	204 (%100.0)	

Çizelge 8 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %60’ı 11-20 baş, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %44.2’si 21-30 baş, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %44.1’i 31-50 baş, 31+ baş sağmala sahip işletmelerin %80’i 100 ve üzeri toplam kapasiteye sahip işletmelerdir. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %31.9’u 11-20 baş, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %28.9’u 31-50 baş, lise mezunu işletme sahiplerinin %29.8’si 21-30 baş, üniversite mezunu işletme sahiplerinin de %27.3’ü 51-100 baş kapasiteli işletmelere sahiptirler.

Tüm işletmelerin %28.9’u 21-30 baş, %27’si 11-20 baş, %24’ü 31-50 baş, %12.7’si 51-100 baş, %4.4’ü 100+ baş, %1.5’i 6-10 ve %1.5’i de 0-5 baş toplam kapasiteye sahiptir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmelerin toplam kapasiteleri arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmelerin toplam kapasiteleri arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.2.2. İşletmedeki toplam hayvan sayısı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin toplam hayvan sayısına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 9’da verilmiştir.

Çizelge 9. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki toplam hayvan sayısı

		İşletmedeki toplam hayvan sayısı						Toplam	P	
		0-5	6-10	11-20	21-30	31-50	51-100			100 ve üzeri
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	4 (%10.0)	12 (%30.0)	22 (%55.0)	2 (%5.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	0 (%0.0)	8 (%9.3)	54 (%62.8)	19 (%22.1)	5 (%5.8)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	0 (%0.0)	0 (%0.0)	5 (%7.4)	19 (%27.9)	32 (%47.1)	11 (%16.2)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	5 (%50.0)	5 (%50.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	4 (%2.0)	20 (%9.8)	81 (%39.7)	40 (%19.6)	37 (%18.1)	16 (%7.8)	6 (%2.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	4 (%4.4)	14 (%15.4)	36 (%39.6)	18 (%19.8)	14 (%15.4)	3 (%3.3)	2 (%2.2)	91 (%100.0)	0.037
	Ortaokul	0 (%0.0)	2 (%4.4)	19 (%42.2)	8 (%17.8)	9 (%20.0)	4 (%8.9)	3 (%6.7)	45 (%100.0)	
	Lise	0 (%0.0)	4 (%7.0)	23 (%40.4)	11 (%19.3)	13 (%22.8)	5 (%8.8)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	0 (%0.0)	3 (%27.3)	3 (%27.3)	1 (%9.1)	4 (%36.4)	0 (%00.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	4 (%2.0)	20 (%9.8)	81 (%39.7)	40 (%19.6)	37 (%18.1)	16 (%7.8)	6 (%2.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 9 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %55’i 11-20 baş, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %62.8’i 1-20 baş, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %47.1’i 31-50 baş, 31+ baş sağmala sahip işletmelerin de %50’si 51-100 baş, %50’si de 100+ baş hayvana sahip işletmelerdir. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %39.6’sı, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %42.2’si, lise mezunu işletme sahiplerinin %40.4’ü 11-20 baş hayvana sahiptirler. Üniversite mezunu işletme sahiplerinin de %36.4’ü 51-100 baş hayvana sahiptirler.

Tüm işletmelerin %39.7'si 11-20 baş, %19.6'sı 21-30 baş, %18.1'i 31-50 baş, %9.8'i 6-10 baş, %7.8'i 51-100 baş, %2.9'u 100+baş, %2'si de 0-5 baş hayvana sahip işletmelerdir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmedeki toplam hayvan sayısı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki toplam hayvan sayısı arasındaki uyumun da istatistik olarak ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.2.3. İşletmedeki düve sayısı

İşletmedeki sağmal sayısı ile işletmenin düve sayısına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki düve sayısı

		İşletmedeki düve sayısı					Toplam	P
		5 ten az	5-10	11-20	21-30	50 den fazla		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	36 (%90.0)	4 (%10.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	64 (%74.4)	21 (%24.4)	1 (%1.2)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	17 (%25.0)	32 (%47.1)	17 (%25.0)	2 (%2.9)	0 (%0.0)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	1 (%10.0)	4 (%40.0)	4 (%40.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	117 (%57.4)	58 (%28.4)	22 (%10.8)	6 (%2.9)	1 (%0.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	62 (%68.1)	19 (%20.9)	9 (%9.9)	1 (%1.1)	0 (%0.0)	91 (%100.0)	0.034
	Ortaokul	25 (%55.6)	12 (%26.7)	7 (%15.6)	0 (%0.0)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	27 (%47.4)	21 (%36.8)	5 (%8.8)	4 (%7.0)	0 (%0.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	6 (%54.5)	1 (%9.1)	1 (%9.1)	0 (%00.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	117 (%57.4)	58 (%28.4)	22 (%10.8)	6 (%2.9)	1 (%0.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 10 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %90'ı 5 ten az, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %74.4'ü 5 ten az, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %47.1'i 5-10 baş, 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin de %40'ı 21-30 baş düveye sahip işletmelerdir. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %68.1'inde, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %55.6'sinde, lise mezunu işletme sahiplerinin %47.4'ünde 5 ten

az düve vardır. Üniversite mezunu işletme sahiplerinin de %54.5'i de 5-10 baş arası düveye sahiptirler.

Tüm işletmelerin %57.4'ü 5 ten az, %28.4'ü 5-10 baş, %10.8'i 11-20 baş, %2.9'u 21-30 baş ve %0.5'i de 50+ baş düveye sahip işletmelerdir. Köse (2006)'nin Uşak ilinde yapmış olduğu çalışmada işletmelerin %62'sinde 1-5 baş arası, %22'sinde 6-10 baş arası, %6'sında 11-15 baş arası, %4'ünde 1-20 baş arası, %2'sinde 21-25 baş arası, %2'sinde 26-30 baş arası damızlık düve bulunduğu, %2'sinde ise damızlık düve bulunmadığı bildirilmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmedeki düve sayısı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki düve sayısı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.2.4. İşletmedeki hayvanların ortalama yaşı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin hayvanların ortalama yaşına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki hayvanların ortalama yaşı

		İşletmedeki hayvanların ortalama yaşı					Toplam	P
		3	4	5	6	7		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	7 (%17.5)	14 (%35.0)	14 (%35.0)	4 (%10.0)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.395
	6-10 baş	10 (%11.6)	20 (%23.3)	33 (%38.4)	21 (%24.4)	2 (%2.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	11 (%16.2)	27 (%39.7)	19 (%27.9)	10 (%14.7)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	2 (%20.0)	3 (%30.0)	3 (%30.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	30 (%14.7)	64 (%31.4)	69 (%33.8)	36 (%17.6)	5 (%2.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	10 (%11.0)	13 (%14.3)	43 (%47.3)	22 (%24.2)	3 (%3.3)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	6 (%13.3)	23 (%51.1)	10 (%22.2)	6 (%13.3)	0 (%0.0)	45 (%100.0)	
	Lise	10 (%17.5)	26 (%45.6)	13 (%22.8)	7 (%12.3)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	4 (%36.4)	2 (%18.2)	3 (%27.3)	1 (%9.1)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	30 (%14.7)	64 (%31.4)	69 (%33.8)	36 (%17.6)	5 (%2.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 11 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %35'inde hayvanların yaş ortalaması dört, yine 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %35'inde yaş ortalaması beş, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %38.4'ünde hayvanların yaş ortalaması beş, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %39.7'sinde dört, 31+baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %30'unda dört ve yine 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %30'unda da beştir. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %47.3'ünde hayvanların yaş ortalaması beş, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %51.1'inde dört, lise mezunu işletme sahiplerinin %45.6'sında dört, üniversite mezunu işletme sahiplerinin de %36.4'ünde üçtür.

Tüm işletmelerin %33.8'inde hayvanların yaş ortalaması beş yaş, %31.4'ünde dört yaş, %17.6'sında altı yaş, %14.7'sinde üç yaş ve %2.5'inde de yedi yaştır. Köse (2006) Uşak ilinde yapmış olduğu çalışmasında işletmelerde bulunan hayvanların %36'sını 5 yaş, %32'sini 4 yaş, %18'ini 6 yaş ve üzeri ve %14'ünü de 3 yaşlı hayvanlardan oluştuğunu bildirmiştir. Muş ilindeki Sığır Yetiştiriciliği Yapılan İşletmelerin Yapısal Özellikleri isimli çalışmada yetiştiricilerin ahırlarında bulunan sığırların dağılımı %24.8 buzağı(0-3 ay arası yaşta), %21.8 dana(3-12 ay arası yaşta), %15.4 düve(12 aylık yaştan doğuma kadar), %26.8 inek(doğum yapmış), %11.2 boğa(2 yaş üzeri) olarak bildirilmiştir (Şeker ve ark. 2012).

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmedeki hayvanların ortalama yaşı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı($p>0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki hayvanların ortalama yaşı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu($p<0.01$) görülmüştür.

4.2.5. İşletmenin süt verim ortalaması

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin süt verim ortalamasına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %35'inde süt verim ortalaması 15 litre, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %55.8'inde süt verim ortalaması 20 litre, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %45.6'sında süt verim ortalaması 20 litre, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %30'unda süt verim ortalaması 20 litre ve bu işletmelerin %30'unda da 25 litredir. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %49.5'inde, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %33.3'ünde, lise mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %47.4'ünde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin de %54.5'inde süt verim ortalaması 20'dir.

Çizelge 12. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin süt verim ortalaması

		İşletmenin süt verim ortalaması						Toplam	P	
		10	15	20	25	30	35			40
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	2 (%5.0)	14 (%35.0)	11 (%27.5)	10 (%25.0)	2 (%5.0)	1 (%2.5)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.019
	6-10 baş	3 (%3.5)	15 (%17.4)	48 (%55.8)	13 (%15.1)	6 (%7.0)	0 (%0.0)	1 (%1.2)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	0 (%0.0)	10 (%14.7)	31 (%45.6)	18 (%26.5)	8 (%11.8)	0 (%0.0)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	1 (%10.0)	3 (%30.0)	3 (%30.0)	2 (%20.0)	1 (%10.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	5 (%2.5)	40 (%19.6)	93 (%45.6)	44 (%21.6)	18 (%8.8)	2 (%1.0)	2 (%1.0)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	4 (%4.4)	22 (%24.2)	45 (%49.5)	14 (%15.4)	5 (%5.5)	0 (%0.0)	1 (%1.1)	91 (%100.0)	0.351
	Ortaokul	0 (%0.0)	10 (%22.2)	15 (%33.3)	13 (%28.9)	5 (%11.1)	1 (%2.2)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	1 (%1.8)	7 (%12.3)	27 (%47.4)	13 (%22.8)	8 (%14.0)	1 (%1.8)	0 (%0.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	1 (%9.1)	6 (%54.5)	4 (%36.4)	0 (%20.0)	0 (%10.0)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	5 (%2.5)	40 (%19.6)	93 (%45.6)	44 (%21.6)	18 (%8.8)	2 (%1.0)	2 (%1.0)	204 (%100.0)	

İşletmelerin tamamına bakıldığında %45.6'sında süt verim ortalaması 20 litre, %21.6'sında 25 litre, %19.6'sında 15 litre, %8.8'inde 30 litre, %2,5'inde 10 litre, %1'inde 35 litre ve %1'inde de 40 litredir. Şeker ve ark. (2012) Muş ilinde yaptıkları çalışmada işletmelerin günlük %78.4'ünde 7 litre ve daha az süt ortalaması olduğunu, 15 litre üzerinde süt ortalaması olan işletmelerin sadece %3.2 olduğunu bildirmişlerdir. Bunu da yetiştiricilerin elinde bulunan sığırların yaklaşık %47'sinin yerli ırk olmasının yanında, işletmelerde karlı ve başarılı sığır yetiştiriciliği için bakım ve besleme koşullarının oldukça yetersiz olmasının da payı olduğunu ifade etmişlerdir.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmenin süt verim ortalaması arasındaki uyumun ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin süt verim ortalaması arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.2.6. İşletmenin yerleşim yerine olan uzaklığı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin yerleşim yerine olan uzaklığına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 13'te verilmiştir.

Çizelge 13. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin yerleşim yerine olan uzaklığı

		İşletmenin yerleşim yerine olan uzaklığı					Toplam	P
		Köy içinde	Şehir içinde	1-2 km	3-4 km	5 km ve üzeri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	39 (%97.5)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	1 (%2.5)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	84 (%97.7)	1 (%1.2)	0 (%0.0)	1 (%1.2)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	58 (%85.3)	1 (%1.5)	8 (%11.8)	1 (%1.5)	0 (%0.0)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	5 (%50.0)	2 (%20.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	186 (%91.2)	4 (%2.0)	9 (%4.4)	4 (%2.0)	1 (%0.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	87 (%95.6)	2 (%2.2)	2 (%2.2)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	91 (%100.0)	0.326
	Ortaokul	41 (%91.1)	0 (%0.0)	2 (%4.4)	1 (%2.2)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	49 (%86.0)	2 (%3.5)	4 (%7.0)	2 (%3.5)	0 (%0.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	9 (%81.8)	0 (%0.0)	1 (%9.1)	1 (%9.1)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	186 (%91.2)	4 (%2.0)	9 (%4.4)	4 (%2.0)	1 (%0.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 13 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %97.5'inin köy içinde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %97.7'sinin köy içinde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %85.3'ünün köy içinde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerinde %50'sinin köy içinde %20'sinin şehir içinde olduğu görülürken ilkokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %95.6'sının, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %91.1'inin, lise mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %86'sının, üniversite mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin de %81.8'inin köy içinde yerleşik bulunduğu görülmektedir.

Tüm işletmelerin ise %91.2'si köy içinde, %4.4'ü yerleşim yerinden 1-2 km uzakta, %2'si 3-4 km uzakta iken %2'si de şehir içindedir. Önal ve Özder (2008) aynı bölgede yapmış oldukları çalışmalarında işletmelerin %98.2'sinin yerleşim yeri içinde olduğunu bildirmişlerdir. Köse (2006) Uşak ilinde yapmış olduğu çalışmada ise işletmelerin %78'inin yerleşim yeri içinde olduğunu, %12'sinin yerleşim yerine 5 km ve uzak mesafede olduğunu, %6'sının 1 km uzakta olduğunu, %4'ünün de 2 km uzakta olduğunu belirtmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmenin yerleşim yerine olan uzaklığı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken işletme sahiplerinin eğitim seviyesi ile işletmenin yerleşim yerine olan uzaklığı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.2.7. İşletmedeki toplam arazi varlığı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki toplam arazi varlığına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 14’te verilmiştir.

Çizelge 14. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre toplam arazi varlığı

		İşletmedeki toplam arazi varlığı(da)								Toplam	P
		Yok	5-10	11-20	21-40	41-60	61-100	101-500	501 ve üzeri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	12 (%30.0)	3 (%7.5)	3 (%7.5)	4 (%10.0)	7 (%17.5)	7 (%17.5)	4 (%10.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	30 (%34.9)	7 (%8.1)	5 (%5.8)	4 (%4.7)	10 (%11.6)	19 (%22.1)	11 (%12.8)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	11 (%16.2)	6 (%8.8)	1 (%1.5)	4 (%5.9)	5 (%7.4)	25 (%36.8)	15 (%22.1)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	1 (%10.0)	0 (%0.0)	3 (%30.0)	2 (%20.0)	3 (%30.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	54 (%26.5)	16 (%7.8)	9 (%4.4)	13 (%6.4)	22 (%10.8)	54 (%26.5)	32 (%15.7)	4 (%2.0)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	30 (%33.0)	4 (%4.4)	8 (%8.8)	5 (%5.5)	11 (%12.1)	20 (%22.0)	12 (%13.2)	1 (%1.1)	91 (%100.0)	0.244
	Ortaokul	6 (%13.3)	5 (%11.1)	0 (%0.0)	5 (%11.1)	6 (%13.3)	14 (%31.3)	8 (%17.8)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	14 (%24.6)	6 (%10.5)	1 (%1.8)	3 (%5.3)	5 (%8.8)	16 (%28.1)	11 (%19.3)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	4 (%36.4)	1 (%9.1)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	4 (%36.4)	1 (%9.1)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	54 (%26.5)	16 (%7.8)	9 (%4.4)	13 (%6.4)	22 (%10.8)	54 (%26.5)	32 (%15.7)	4 (%2.0)	204 (%100.0)	

Çizelge 14 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %30’unda arazi olmadığı, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %34.9’unda arazi olmadığı, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %36.8’inde 61-100 da arazi bulunduğu, 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin de %30’unda 61-100 da arazi bulunurken %30’unda da 501 da ve üzeri arazi varlığı bulunduğu belirlenmiştir. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %33’ünde arazi bulunmamaktadır. Ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %31.3’ünde, lise mezunu işletme sahiplerinin %28.1’inde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin de %36.4’ünde 61-100 da arazi varlığı bulunmaktadır.

Tüm işletmelerin %26.5'inde arazi bulunmazken yine %26.5 inde 61-100 da arası arazi olduğu, %15.7'sinde 101-500 da arası arazi olduğu, %10.8'inde 41-60 da arası arazi olduğu, %7.8'inde 5-10 da arazi olduğu, %6.4'ünde 21-40 da arası arazi olduğu, %4.4'ünde 11-20 da arası arazi olduğu ve %2'sinde de 501 da ve üzeri arazi olduğu tespit edilmiştir. Soyak (2006) Tekirdağ ilinde yapmış olduğu çalışmasında ankete katılan işletme sahiplerinin %62'sinin işledikleri arazi miktarının 10 da, %24'ünün 10-30 da arası, %7'sinin 30-50 da arası olduğunu, 50 da ve üzeri araziye işleyenlerin oranını da %7 olarak bildirmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmedeki toplam arazi varlığı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki toplam arazi varlığı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.2.8. İşletmedeki yem bitkileri üretimi

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki toplam arazinin yem bitkileri üretimi için kullanılan kısmına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 15'te verilmiştir.

Çizelge 15 incelendiğinde 0-5 ve 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerde sırasıyla %37.5 ve %38.4'ünde yem bitkileri üretimi için arazi kullanılmadığı, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %27.9'unda toplam arazi varlığının %25'i, 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin de %40'ında toplam arazi varlığının %25'i yem bitkileri üretimi için kullanılmaktadır. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %27.5'i mevcut arazisinin %50'sini, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %17.8'i mevcut arazisinin %50'sini, lise mezunu işletme sahiplerinin %31.6'sı mevcut arazisinin %25'ini ve üniversite mezunu işletme sahiplerinin de %18.2'si mevcut arazisinin %50'sini yem bitkileri üretimi için kullanmaktadır.

Tüm işletmelere bakıldığında %30.9'unda yem bitkisi üretimi için arazi kullanılmadığı, %26'sında %25'inin kullanıldığı, %16.2'sinde %50'sinin kullanıldığı, %11.8'inde %10'unun kullanıldığı, %8.8'inde %100'ünün kullanıldığı, %3.9 unda %5'inin kullanıldığı ve %2.5'inde de %75'inin kullanıldığı görülmektedir.

Çizelge 15. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yem bitkileri üretimi için kullanılan alan

		İşletmedeki toplam arazinin yem bitkileri üretimi için kullanılan miktarı(%)							Toplam	P
		Yok	5	10	25	50	75	100		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	15 (%37.5)	2 (%5.0)	9 (%22.5)	9 (%22.5)	2 (%5.0)	0 (%0.0)	3 (%7.5)	40 (%100.0)	0.048
	6-10 baş	33 (%38.4)	3 (%3.5)	9 (%10.5)	21 (%24.4)	14 (%16.3)	0 (%0.0)	6 (%7.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	14 (%20.6)	3 (%4.4)	5 (%7.4)	19 (%27.9)	16 (%23.5)	4 (%5.9)	7 (%10.3)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	0 (%0.0)	1 (%10.0)	4 (%40.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	63 (%30.9)	8 (%3.9)	24 (%11.8)	53 (%26.0)	33 (%16.2)	5 (%2.5)	18 (%8.8)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	35 (%38.5)	3 (%3.3)	8 (%8.8)	25 (%27.5)	13 (%14.3)	0 (%0.0)	7 (%7.7)	91 (%100.0)	0.308
	Ortaokul	9 (%20.0)	2 (%4.4)	8 (%17.8)	8 (%17.8)	8 (%17.8)	3 (%6.7)	7 (%15.6)	45 (%100.0)	
	Lise	14 (%24.6)	3 (%5.3)	6 (%10.5)	18 (%31.6)	10 (%17.5)	2 (%3.5)	4 (%7.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	5 (%45.0)	0 (%0.0)	2 (%18.2)	2 (%18.2)	2 (%18.2)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	63 (%30.9)	8 (%3.9)	24 (%11.8)	53 (%26.0)	33 (%16.2)	5 (%2.5)	18 (%8.8)	204 (%100.0)	

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmedeki toplam arazi varlığı arasındaki uyumun ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu, işletme sahiplerinin eğitim seviyesi ile işletmedeki toplam arazi varlığı arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.2.9. İşletmenin ahır tipi

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin ahır tipine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerde %77.5'inde bağlı duraklı, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerde %70.9'unda bağlı duraklı, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerde %51.5'inde bağlı duraklı, 31+ sağmal hayvana sahip işletmelerde %60'ında serbest duraklı ahır tipleri kullanılmaktadır. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin ahırlarının %64.8'i, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin ahırlarının %62.2'si, lise mezunu işletme sahiplerinin ahırlarının %61.4'ü ve üniversite mezunu işletme sahiplerinin ahırlarının da %45.5'i bağlı duraklıdır.

Çizelge 16. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ahır tipi

		İşletmenin ahır tipi			Toplam	P
		Bağlı duraklı	Serbest duraklı	Serbest		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	31 (%77.5)	7 (%17.5)	2 (%5.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	61 (%70.9)	18 (%20.9)	7 (%8.1)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	35 (%51.5)	23 (%33.8)	10 (%14.7)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	6 (%60.0)	4 (%40.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	127 (%62.3)	54 (%26.5)	23 (%11.3)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	59 (%64.8)	20 (%22.0)	12 (%13.2)	91 (%100.0)	0.764
	Ortaokul	28 (%62.2)	13 (%28.9)	4 (%8.9)	45 (%100.0)	
	Lise	35 (%61.4)	17 (%28.9)	5 (%8.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	5 (%45.5)	4 (%36.4)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	127 (%62.3)	54 (%26.5)	23 (%11.3)	204 (%100.0)	

Tüm işletmelerin %62.3'ü bağlı duraklı, %26.5'i serbest duraklı, %11.3'ü serbest tipli işletmelerden oluşmaktadır. Önal ve Özder (2008)'in çalışmasında %96.5'inin bağlı, %3.6'sının serbest durak tipli işletmelerden oluştuğu bildirilmiştir. Şeker ve ark. (2012)'nin çalışmasında Muş ilinde yetiştiricilerin hayvanlarını %97.5'inin bağlı, %2.5'inin serbest sistemde tuttukları bildirilmiştir. Köse (2006)'nin Uşak ilinde yapmış olduğu çalışmasında da işletmelerin %76'sının bağlı duraklı, %16'sının kapalı serbest, %8'inin ise serbest tipli işletmelerden oluştuğu bildirilmektedir. Kurç ve Kocaman (2016) Tekirdağ-Malkara yöresinde yaptıkları çalışmada işletmelerin %40.32'sinin bağlı duraklı, %35.48'inin serbest ve %24.19'unun serbest duraklı işletmeler olduğunu bildirmişlerdir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmenin ahır tipi arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin ahır tipi arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.2.10. Ahırın havalandırma şekli

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ahırın havalandırma şekline ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 17’de verilmiştir.

Çizelge 17. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ahırın havalandırma şekli

		Ahırın Havalandırma Şekli			Toplam	P
		Doğal	Mekanik	Havalan-dırma yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	38 (%95.0)	1 (%2.5)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	80 (%93.0)	4 (%4.7)	2 (%2.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	63 (%92.6)	5 (%7.4)	0 (%0.0)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	4 (%40.0)	6 (%60.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	185 (%90.7)	16 (%7.8)	3 (%1.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	90 (%98.9)	0 (%0.0)	1 (%1.1)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	41 (%91.1)	4 (%8.9)	0 (%0.0)	45 (%100.0)	
	Lise	47 (%82.5)	7 (%12.3)	3 (%5.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	7 (%63.6)	4 (%36.4)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	185 (%90.7)	16 (%7.8)	3 (%1.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 17 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %95’inde, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %93’ünde, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %92.6’sında doğal havalandırma, 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %60’ında da mekanik havalandırma sistemi kullanılmaktadır. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin ahırlarının %98.9’u, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin ahırlarının %91.1’i, lise mezunu işletme sahiplerinin ahırlarının %82.5’i ve üniversite mezunu işletme sahiplerinin ahırlarının da %63.6’sı doğal havalandırma yöntemi kullanmaktadır.

Tüm işletmelerin %90.7’sinde doğal, %7.8’inde mekanik havalandırma sistemleri kullanıldığı, %1.5’inde ise havalandırma olmadığı tespit edilmiştir. Önal ve Özder (2008) havalandırma sistemi olarak tüm işletmelerin doğal havalandırma yöntemini kullandıklarını bildirmişlerdir. Tugay ve Bakır (2004) Giresun ilinde süt sığırcılığı işletmelerinin ırk tercihi ve barınak yapılarını inceledikleri çalışmalarında işletmelerin %33.8’inde havalandırmanın

yeterli, % 66.2'sinde ise yetersiz olduğunu bildirmişlerdir. Uşak ilinde ki çalışmada da işletmelerin %88'inde yeteri kadar havalandırma yapıldığı, %12'sinde ise havalandırmanın yetersiz olduğu bildirilmiştir (Köse 2006).

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ahırın havalandırma şekli arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür(p<0.01).

4.2.11. Suluk tipleri

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki suluk tiplerine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 18'de verilmiştir.

Çizelge 18. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre suluk tipleri

		İşletmedeki suluk tipleri			Toplam	P
		Basmalı suluk	İşletme içi havuz tipi	Köy içi havuz tipi		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	18 (%45.0)	9 (%22.5)	13 (%32.5)	40 (%100.0)	0.001
	6-10 baş	43 (%50.0)	21 (%24.4)	22 (%25.6)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	38 (%55.9)	19 (%27.9)	11 (%16.2)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	9 (%90.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	100 (%49.0)	58 (%28.4)	46 (%22.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	49 (%53.8)	19 (%20.9)	23 (%25.3)	40 (%100.0)	0.036
	Ortaokul	22 (%48.9)	14 (%31.1)	9 (%20.0)	86 (%100.0)	
	Lise	27 (%47.4)	17 (%29.8)	13 (%22.8)	68 (%100.0)	
	Üniversite	2 (%18.2)	8 (%72.7)	1 (%9.1)	10 (%100.0)	
	Toplam	100 (%49.0)	58 (%28.4)	46 (%22.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 18 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %45'inde basmalı suluk, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %50'sinde basmalı suluk, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %55.9'unda basmalı suluk, 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin de %90'ında işletme içi havuz tipi kullanılmaktadır. İlkokul mezunu

işletme sahiplerinin %53.8'i, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %48.9'u, lise mezunu işletme sahiplerinin %47.4'ü basmalı suluk ve üniversite mezunu işletme sahiplerinin de %72.7'si işletme içi havuz tipi suluk kullanmaktadır.

Tüm işletmelerin %49'unda basmalı suluk, %28.4'ünde işletme içi havuz tipi, %22.5'inde de köy içi havuz tipi suluk kullanılmaktadır. Köse (2006) Uşak bölgesinde yapmış olduğu çalışmasında işletmelerin %58'inde işletme içi suluk, %24'ünde köy içi havuz tipi, %18'inde de basmalı tip suluk kullanıldığı bildirilmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmedeki suluk tipleri arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p<0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki suluk tipleri arasındaki uyumun istatistik olarak ($p<0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.2.12. Gübre temizliği

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki gübre temizliğine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 19'da verilmiştir.

Çizelge 19 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %90'ı, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %93'ü, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %69.1'i elle, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60'ı gübre temizliğini traktörle yapmaktadır. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %89'u, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %75.6'sı, lise mezunu işletme sahiplerinin %77.2'si, üniversite mezunu işletme sahiplerinin %45.5'i işletmelerinde elle gübre temizliği yapmakta ve üniversite mezunu işletme sahiplerinin yine %45.5'i işletmelerinde traktörle gübre temizliği yapmaktadır.

Tüm işletmelerin %80.4'ü elle, %17.6'sı traktörle, %2'si de elektrikli sıyırıcı ile gübre temizliği yapmaktadırlar.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmede gübre temizliği arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p<0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki gübre temizliği arasındaki uyumun da istatistik olarak ($p<0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

Çizelge 19. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre gübre temizliği

		İşletmede gübre temizliği			Toplam	P
		Elle	Traktörle	Elektrikli sıyrıcı ile		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	36 (%90.0)	4 (%10.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	80 (%93.0)	6 (%7.0)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	47 (%69.1)	20 (%29.4)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	6 (%60.0)	3 (%30.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	164 (%80.4)	36 (%17.6)	4 (%2.0)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	81 (%89.0)	10 (%11.0)	0 (%0.0)	91 (%100.0)	0.015
	Ortaokul	34 (%75.6)	10 (%22.2)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	44 (%77.2)	11 (%19.3)	2 (%3.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	5 (%45.5)	5 (%45.5)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	164 (%80.4)	36 (%17.6)	4 (%2.0)	204 (%100.0)	

4.2.13. Yem dağıtımı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki yem dağıtımına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 20’de verilmiştir.

Çizelge 20 incelendiğinde işletmelerde yem dağıtımı 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin tamamında(%100), 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %97.7’sinde, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %80.9’unda elle ve 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %60’ında da traktörle yapılmaktadır. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %95.6’sı, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %88.9’u, lise mezunu işletme sahiplerinin %82.5’i, üniversite mezunu işletme sahiplerinin %63.6’sı işletmelerinde elle yem dağıtımı yapmaktadırlar.

Yem dağıtımı tüm işletmelerin %88.7’sinde elle, %5.9’unda traktörle ve %5.4’ünde mikserle yapılmaktadır. Önal ve Özder (2008) Edirne’de yapmış oldukları araştırmada işletmelerin %98.2’sinde yem dağıtımını elle ve %1.8’inde ise traktörle yapıldığı

bildirilmiştir. Uşak ilinde yapılan araştırmada da işletmelerin %98'inde yem dağıtımını elle, %2'sinde ise mikser vagonla yapıldığı bildirilmiştir (Köse 2006).

Çizelge 20. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yem dağıtımı

		İşletmede yem dağıtımı			Toplam	P
		Elle	Traktörle	Elektrikli sıyrıcı ile		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	40 (%100.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	84 (%97.7)	2 (%2.3)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	55 (%80.9)	7 (%10.3)	6 (%8.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	2 (%20.0)	2 (%20.0)	6 (%60.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	181 (%88.7)	11 (%5.4)	12 (%5.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	87 (%95.6)	3 (%3.3)	1 (%1.1)	91 (%100.0)	0.010
	Ortaokul	40 (%88.9)	2 (%4.4)	3 (%6.7)	45 (%100.0)	
	Lise	47 (%82.5)	5 (%8.8)	5 (%8.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	7 (%63.6)	1 (%9.1)	3 (%27.3)	11 (%100.0)	
	Toplam	181 (%88.7)	11 (%5.4)	12 (%5.9)	204 (%100.0)	

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmede gübre temizliği arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede yem dağıtımındaki uyumun da istatistik olarak ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.2.14. Betonarme silaj kuyusu

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki betonarme silaj kuyusuna ilişkin tanımlayıcı veriler 21'de verilmiştir.

Çizelge 21. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre betonarme silaj kuyusu

		Betonarme silaj kuyusu		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	0 (%0.0)	40 (%100.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	2 (%2.3)	84 (%97.7)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	7 (%10.3)	61 (%89.7)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	6 (%60.0)	4 (%40.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	15 (%7.4)	189 (%92.6)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	2 (%2.2)	89 (%97.8)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	3 (%6.7)	42 (%93.3)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	51 (%89.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	4 (%36.4)	7 (%63.6)	11 (%100.0)	
	Toplam	15 (%7.4)	189 (%92.6)	204 (%100.0)	

Çizelge 21 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %100'ünde betonarme silaj kuyusu bulunmadığı, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %2.3'ünde betonarme silaj kuyusu bulunduğu, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %10.3'ünde betonarme silaj kuyusu bulunduğu, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60'ında betonarme silaj kuyusu bulunduğu görülmektedir. Çizelge 40 incelendiğinde ilkokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %97.8'sinde, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %93.3'ünde, lise mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %89.5'inde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin %63.6'sında betonarme silaj kuyusu bulunmamaktadır.

Tüm işletmelerin %92.6'sında betonarme silaj kuyusu bulunmamakta, %7.4'ünde de bulunmaktadır. Yıldız ve ark.(2008) Erzurum ilinde yaptıkları çalışmada işletmelerin %96'sında toprak üstü geçici siloların kullanıldığını, işletmelerdeki betonarme siloların da %4 oranında olduğunu bildirmişlerdir.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre betonarme silaj kuyusu arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla

yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$).

4.2.15. Damızlık düve satışı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre damızlık düve satışına yönelik yetiştiriciliğe ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 22’de verilmiştir.

Çizelge 22. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre damızlık düve satışı

		Damızlık düve satışı		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	18 (%45.0)	22 (%55.0)	40 (%100.0)	0.036
	6-10 baş	59 (%68.6)	27 (%31.4)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	48 (%70.6)	20 (%29.4)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	7 (%70.0)	3 (%30.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	132 (%64.7)	72 (%35.3)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	55 (%60.4)	36 (%39.6)	91 (%100.0)	0.688
	Ortaokul	31 (%68.9)	14 (%31.1)	45 (%100.0)	
	Lise	38 (%66.7)	19 (%33.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	8 (%72.7)	3 (%27.3)	11 (%100.0)	
	Toplam	132 (%64.7)	72 (%35.3)	204 (%100.0)	

Çizelge 22 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %55’inde damızlık düve satışına yönelik yetiştiricilik yapılmadığı, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %68.6’sında, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %70.6’sında, 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %70’inde damızlık düve satışına yönelik yetiştiricilik yapıldığı tespit edilmiştir. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %60’ında, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %68.9’unda, lise mezunu işletme sahiplerinin %66.7’sinde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin %72.7’sinde damızlık düve satışına yönelik yetiştiricilik yapılmaktadır.

Tüm işletmelerin %64.7’sinde damızlık düve satışına yönelik yetiştiricilik yapılmakta, %35.3’ünde de yapılmamaktadır. Wolf (2002) Amerika Birleşik Devletlerinde düve

yetiştiricileri ile yapmış olduğu çalışmada işletme sahiplerinin %77'sinin bu işi ticaret olarak gördüğünü ve %63'ünün üretilen hayvan yemlerinden yararlanmak ve pazarlamak için düve yetiştiriciliğini tercih ettiklerini bildirmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile damızlık düve satışına yönelik yetiştiricilik yapmak arasındaki uyumun ($p<0.05$) önem düzeyinde olduğu görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre damızlık düve satışına yönelik yetiştiricilik yapmak arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür.

4.2.16. İşletmede tutulan kayıtlar

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede tutulan kayıtlara ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 23'te verilmiştir.

Çizelge 23. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede tutulan kayıtlar

		İşletmede tutulan kayıtlar				Toplam	P
		Tutulmuyor	Döl verimi	Süt Verimi	Döl+süt verimi		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	9 (%22.5)	5 (%12.5)	13 (%32.5)	13 (%32.5)	40 (%100.0)	0.003
	6-10 baş	13 (%15.1)	23 (%26.7)	20 (%23.3)	30 (%34.9)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	1 (%1.5)	18 (%26.5)	17 (%25.0)	32 (%47.1)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	2 (%20.0)	0 (%0.0)	8 (%80.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	23 (%11.3)	48 (%23.5)	50 (%24.5)	83 (%40.7)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	14 (%15.4)	26 (%28.6)	26 (%28.6)	25 (%27.5)	91 (%100.0)	0.001
	Ortaokul	1 (%2.2)	10 (%22.2)	15 (%33.3)	19 (%42.2)	45 (%100.0)	
	Lise	7 (%12.3)	12 (%21.1)	9 (%15.8)	29 (%50.9)	57 (%100.0)	
	Üniversite	1 (%9.1)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	10 (%90.9)	11 (%100.0)	
	Toplam	23 (%11.3)	48 (%23.5)	50 (%24.5)	83 (%40.7)	204 (%100.0)	

Çizelge 23 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerde %32.5'inde süt verim kaydı yine %32.5'inde de döl ve süt verim kaydı birlikte tutulmaktadır. 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %34.9'unda, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin

%47.1'inde, 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin de %80'inde döl ve süt verim kaydı birlikte tutulmaktadır. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %28'i döl verimi, %28.6'sı süt verimi ve %27.5'i döl ve süt verim kayıtlarını tutmaktadırlar. Ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %42.2'si, lise mezunu işletme sahiplerinin %50.9'u ve üniversite mezunu işletme sahiplerinin %90.9'u da döl ve süt verim kayıtlarını tutmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %40.7'sinde döl ve süt verim kaydı birlikte, %24.5'inde sadece süt verim kaydı, %23.54'inde sadece döl verim kaydı tutulmakta, %11.3'ünde de kayıt tutulmamaktadır. Önal ve Özder (2008) aynı bölgede yaptıkları çalışmada işletmelerin %98.2'sinde döl ve süt verim kayıtlarının birlikte tutulmakta olduğunu ve %1.8'inde kayıt tutulmadığını bildirmişlerdir.

İşletme sahibinin eğitim seviyesi ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede tutulan kayıtlar arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür($p<0.05$).

4.2.17. Sağımhane

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibini eğitim seviyesi ile işletmedeki sağımhane varlığına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 24'te verilmiştir.

Çizelge 24 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %97.5'inde, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %98.8'inde, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin de %94.1'inde sağımhane bulunmadığı, 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %60'ında sağımhane bulunduğu görülmektedir. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %98.9'unda, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %91.1'inde, lise mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %93'ünde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %72.7'sinde sağımhane yoktur. Tüm işletmelerin %94.1'inde sağımhane bulunmamakta, %5.9'unda sağımhane bulunmaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımhane arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür($p<0.01$).

Çizelge 24. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımhane

		Sağımhane		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	1 (%2.5)	39 (%97.5)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	1 (%1.2)	85 (%98.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	4 (%5.9)	64 (%94.1)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	6 (%60.0)	4 (%40.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	12 (%5.9)	192 (%94.1)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	1 (%1.1)	90 (%98.9)	91 (%100.0)	0.003
	Ortaokul	4 (%8.9)	41 (%91.1)	45 (%100.0)	
	Lise	4 (%7.0)	53 (%93.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	8 (%72.7)	11 (%100.0)	
	Toplam	12 (%5.9)	192 (%94.1)	204 (%100.0)	

4.2.18. Süt soğutma tankı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki süt soğutma tankı varlığına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 25’te verilmiştir.

Çizelge 25 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %97.5’inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %98.8’inde, 11-30 baş sağmal olan işletmelerin %92.6’sında süt soğutma tankı bulunmadığı, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60’ında süt soğutma tankı bulunduğu görülmektedir. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin tamamında(%100), ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %91.1’inde, lise mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %87.7’sinde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %81.8’inde süt soğutma tankı yoktur.

Tüm işletmelerin % 93.6’sında süt soğutma tankı bulunmazken, %6.4’ünde süt soğutma tankı vardır. Soyak (2006) Tekirdağ ili Malkara ilçesi ve köylerinde yapmış olduğu çalışmada işletmelerin %96’sında süt soğutma tankı bulunmadığını bildirmiştir.

Çizelge 25. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre süt soğutma tankı

		Süt Soğutma Tankı		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	1 (%2.5)	39 (%97.5)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	1 (%1.2)	85 (%98.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	5 (%7.4)	63 (%92.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	6 (%60.0)	4 (%40.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	13 (%6.4)	191 (%93.6)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	0 (%0.0)	91 (%100.0)	91 (%100.0)	0.006
	Ortaokul	4 (%8.9)	41 (%91.1)	45 (%100.0)	
	Lise	7 (%12.3)	50 (%87.7)	57 (%100.0)	
	Üniversite	2 (%18.2)	9 (%81.8)	11 (%100.0)	
	Toplam	13 (%6.4)	191 (%93.6)	204 (%100.0)	

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre süt soğutma tankı arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$).

4.2.19. Doğumhane

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki doğumhane varlığına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 26'da verilmiştir.

Çizelge 26 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %97.5'inde, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %100'ünde, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %86.8'inde doğumhane bulunmamaktadır. 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %70'inde doğumhane mevcuttur. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %96.7'sinde, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %93.3'ünde, lise mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %89.5'inde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %54.5'inde doğumhane yoktur.

Tüm işletmelerin %91.7'sinde doğumhane bulunmazken, %8.3'ünde doğumhane bulunmaktadır. Yener ve ark. (2013) tarafından Şanlıurfa ilinde yapılan araştırmada anket çalışması yapılan 41 süt sığırcılığı işletmesinin %83'ünde doğum bölmeleri bulunduğu bildirilmiştir.

Çizelge 26. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre doğumhane

		Doğumhane		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	1 (%2.5)	39 (%97.5)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	0 (%0.0)	86 (%100.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	9 (%13.2)	59 (%86.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	7 (%70.0)	3 (%30.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	17 (%8.3)	187 (%91.7)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	3 (%3.3)	88 (%96.7)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	3 (%6.7)	42 (%93.3)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	51 (%89.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	5 (%45.5)	6 (%54.5)	11 (%100.0)	
	Toplam	17 (%8.3)	187 (%91.7)	204 (%100.0)	

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre doğumhane arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür($p < 0.01$).

4.2.20. Revir

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki revir varlığına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 27'de verilmiştir.

Çizelge 27 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin tamamında, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %98.8'inde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %95.6'sında, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %80'inde revir yoktur. İlkokul ve ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin tamamında(%100), lise mezunu işletme

sahiplerinin işletmelerinin %94.7'sinde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %72.7'sinde revir yoktur.

Tüm işletmelerin %97.1'inde revir olmadığı, %2.9'unda revir olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 27. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre revir

		Revir		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	0 (%0.0)	40 (%100.0)	40 (%100.0)	0.005
	6-10 baş	1 (%1.2)	85 (%98.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	3 (%4.4)	65 (%95.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	2 (%20.0)	8 (%80.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	6 (%2.9)	198 (%97.1)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	0 (%0.0)	91 (%100.0)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	0 (%0.0)	45 (%100.0)	45 (%100.0)	
	Lise	3 (%5.3)	54 (%94.7)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	8 (%72.7)	11 (%100.0)	
	Toplam	6 (%2.9)	198 (%97.1)	204 (%100.0)	

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre revir arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$).

4.2.21. Gezinti alanı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki gezinti alanı varlığına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 28'de verilmiştir.

Çizelge 28 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %55'inde gezinti alanı bulunmazken, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %57'sinde, 11-30 baş sağmal hayvanı bulunan işletmelerin %58.8'inde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %90'ında gezinti alanı bulunmaktadır. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %53.8'inde, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %60'ında, lise mezunu işletme

sahiplerinin işletmelerinin %56.1’inde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin de %72.7’inde gezinti alanı mevcuttur.

Tüm işletmelerin %56,9’unda gezinti alanı olduğu, %43.1’inde de gezinti alanı olmadığı belirlenmiştir.

Çizelge 28. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre gezinti alanı

		Gezinti alanı		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	18 (%45.0)	22 (%55.0)	40 (%100.0)	0.076
	6-10 baş	49 (%57.0)	37 (%43.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	40 (%58.8)	28 (%41.2)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	9 (%90.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	116 (%56.9)	88 (%43.1)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	49 (%53.8)	42 (%46.2)	91 (%100.0)	0.646
	Ortaokul	27 (%60.0)	18 (%40.0)	45 (%100.0)	
	Lise	32 (%56.1)	25 (%43.9)	57 (%100.0)	
	Üniversite	8 (%72.7)	3 (%27.3)	11 (%100.0)	
	Toplam	116 (%56.9)	88 (%43.1)	204 (%100.0)	

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre gezinti alanı arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

4.2.22. Buzağı kulübeleri

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki buzağı kulübeleri varlığına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 29’da verilmiştir.

Çizelge 29 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %38’inde, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %93’ünde, 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %83.8’inde buzağı kulübesi yoktur. 31+ baş sağmala hayvana sahip işletmelerin % 60’ında buzağı kulübeleri mevcuttur. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin

%7.7'sinde, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %13.3'ünde, lise mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %10.5'inde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin de %54.5'sinde gezinti alanı mevcuttur.

Tüm işletmelerin %87.7'sinde buzağı kulübeleri yoktur, işletmelerin %12.3'ünde buzağı kulübeleri mevcuttur.

Çizelge 29. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağı kulübeleri

		Buzağı kulübeleri		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	2 (%5.0)	38 (%95.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	6 (%7.0)	80 (%93.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	11 (%16.2)	57 (%83.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	6 (%60.0)	4 (%40.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	25 (%12.3)	179 (%87.7)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	7 (%7.7)	84 (%92.3)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	6 (%13.3)	39 (%86.7)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	51 (%89.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	6 (%54.5)	5 (%45.5)	11 (%100.0)	
	Toplam	25 (%12.3)	179 (%87.7)	204 (%100.0)	

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağı kulübeleri arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür(p<0.01).

4.2.23. Ayak banyosu

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki ayak banyosu varlığına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 30'da verilmiştir.

Çizelge 30 incelendiğinde 5-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %97.5'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %98.8'inde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %92.6'sında ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %70'inde ayak banyosu

bulunmamaktadır. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin tamamında, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %95.6'sında, lise mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %89.5'sinde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin de %81.8'inde ayak banyosu kullanılmamaktadır.

Çizelge 30. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ayak banyosu

		Ayak banyosu		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	1 (%2.5)	39 (%97.5)	40 (%100.0)	0.001
	6-10 baş	1 (%1.2)	85 (%98.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	5 (%7.4)	63 (%92.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	3 (%30.0)	7 (%70.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	10 (%4.9)	194 (%95.1)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	0 (%0.0)	91 (%100.0)	91 (%100.0)	0.005
	Ortaokul	2 (%4.4)	43 (%95.6)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	51 (%89.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	2 (%18.2)	9 (%81.8)	11 (%100.0)	
	Toplam	10 (%4.9)	194 (%95.1)	204 (%100.0)	

Tüm işletmelerin %95.1'inde ayak banyosu bulunmamakta, %4.9'unda ise ayak banyosu bulunmaktadır. Köse (2006) Uşak ilinde yapmış olduğu çalışmada işletmelerin %94'ünde ayak banyosu bulunmadığını %6'sında ayak banyosu bulunduğunu bildirmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ayak banyosu arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$).

4.2.24. Tırnak bakımı için araç-gereç

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki tırnak bakımı için araç-gereç varlığına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 31'de verilmiştir.

Çizelge 31 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %95'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %95.3'ünde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %85.3'ünde ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60'ında tırnak bakımı için araç-gereç bulunmamaktadır. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %97.8'inde, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %88.9'unda, lise mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %86'sında, üniversite mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin de %54.5'inde tırnak bakımı için araç-gereç bulunmamaktadır.

Çizelge 31. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre tırnak bakımı için araç-gereç

		Tırnak bakımı için araç-gereç		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	2 (%5.0)	38 (%95.0)	40 (%100.0)	0.001
	6-10 baş	4 (%4.7)	82 (%95.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	10 (%14.7)	58 (%85.3)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	4 (%40.0)	6 (%60.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	20 (%9.8)	184 (%90.2)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	2 (%2.2)	89 (%97.8)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	5 (%11.1)	40 (%88.9)	45 (%100.0)	
	Lise	8 (%14.0)	49 (%86.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	4 (%45.5)	6 (%54.5)	11 (%100.0)	
	Toplam	20 (%9.8)	184 (%90.2)	204 (%100.0)	

Tüm işletmelerin %90.2'sinde tırnak bakımı için araç-gereç bulunmazken, %9.8'inde bulunmaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede tırnak bakımı için araç-gereç bulunması arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$).

4.2.25. Doğum için yardımcı araç-gereç

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki doğum için yardımcı araç-gereç varlığına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 32’de verilmiştir.

Çizelge 32. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre doğum için yardımcı araç-gereç

		Doğum için yardımcı araç-gereç		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	7 (%17.5)	33 (%82.5)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	23 (%26.7)	63 (%73.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	28 (%41.2)	40 (%58.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	9 (%90.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	67 (%32.8)	137 (%67.2)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	13 (%14.3)	78 (%85.7)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	17 (%37.8)	28 (%62.2)	45 (%100.0)	
	Lise	27 (%47.4)	30 (%52.6)	57 (%100.0)	
	Üniversite	10 (%90.9)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	67 (%32.8)	137 (%67.2)	204 (%100.0)	

Çizelge 32 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %82.5’inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %73.3’ünde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %58.8’inde doğum için yardımcı araç-gereç bulunmamakta ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin ise %90’ında doğum için yardımcı araç-gereç bulunmaktadır. İlkokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %14.3’ünde, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %37.8’inde, lise mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %47.4’ünde, üniversite mezunu işletme sahiplerinin işletmelerinin %90.9’unda doğum için yardımcı araç-gereç bulunmaktadır. Tüm işletmelerin %67.2’sinde doğum için yardımcı araç-gereç bulunmamakta, %32.8’inde ise bulunmaktadır. Köse (2006) Uşak ilinde yapmış olduğu çalışmasında işletmelerin %58’inde doğum için yardımcı araç gereç bulunmadığını %42’sinde ise doğum ipi, doğum krikosu ve doğum arabası bulunduğunu bildirmiştir.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre doğum için yardımcı araç-gereç arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür($p<0.01$).

4.3. Teknik Personel ve Çalışanların Durumu

4.3.1. Danışman Veteriner Hekimlik hizmeti

İşletmedeki sağmal sayısı ile işletmenin Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almasına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 33'te verilmiştir.

Çizelge 33. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre danışman Veteriner Hekimlik hizmeti

		Danışman Veteriner Hekimlik hizmeti			Toplam	P
		Tam zamanlı alınıyor	Sözleşmeli alınıyor	Alınmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	0 (%0.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	0 (%0.0)	9 (%10.5)	77 (%89.5)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	0 (%0.0)	13 (%19.1)	55 (%80.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	4 (%40.0)	5 (%50.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	1 (%0.5)	26 (%12.7)	177 (%86.8)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	0 (%0.0)	6 (%6.6)	85 (%93.4)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	0 (%0.0)	6 (%13.3)	39 (%86.7)	45 (%100.0)	
	Lise	0 (%0.0)	11 (%19.3)	46 (%80.7)	57 (%100.0)	
	Üniversite	1 (%9.1)	3 (%27.3)	7 (%63.6)	11 (%100.0)	
	Toplam	1 (%0.5)	26 (%12.7)	177 (%86.8)	204 (%100.0)	

Çizelge 33 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin tamamı Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almamakta, 6-10 baş sağmal hayvanı bulunan işletmelerin %89.5'i Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almamakta, %10.5'i sözleşmeli olarak Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almakta, 11-30 baş sağmal hayvanı bulunan işletmelerin %80.9'u Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almamakta, %19.1'i

sözleşmeli olarak Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almakta, 31+ baş sağmal hayvanı bulunan işletmelerin ise %50'si Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almamakta, %40'ı sözleşmeli olarak Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almakta, %10'u da tam zamanlı olarak Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almaktadır.

İlkokul mezunu işletme sahiplerinin %6.6'sı sözleşmeli olarak Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almakta, %93.4'ü Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almamakta, ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %86.7'si Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almamakta, %13.3'ü sözleşmeli olarak Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almakta, lise mezunu işletme sahiplerinin %80.7'si Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almamakta, %19.3'ü sözleşmeli olarak Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almakta, üniversite mezunu işletme sahiplerinin %63.6'sı Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almamakta, %27.3'ü sözleşmeli olarak Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almakta, %9.1'i de tam zamanlı olarak Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almaktadır.

Tüm işletmelerin %86.8'i Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almamakta, %12.7'si sözleşmeli olarak Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almakta, %0.5'i de tam zamanlı olarak Veteriner Hekiminden danışmanlık hizmeti almaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre danışman Veteriner Hekimlik hizmeti arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür($p<0.01$).

4.3.2. Danışman Ziraat Mühendisliği hizmeti

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almasına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 34'te verilmiştir.

Çizelge 34 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin tamamı Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almamakta, 6-10 baş sağmal hayvanı bulunan işletmelerin %93'ü Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almamakta, %7'si sözleşmeli olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almakta, 11-30 baş sağmal hayvanı bulunan işletmelerin %82.4'ü Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almamakta, %16.2'si sözleşmeli olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almakta, %1.5'i tam zamanlı

olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almakta, 31+ baş sağmal hayvanı bulunan işletmelerin ise %70'i Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almamakta, %20'si sözleşmeli olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almakta, %10'u da tam zamanlı olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almaktadır.

Çizelge 34. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre danışman Ziraat Mühendisliği hizmeti

		Danışman Ziraat Mühendisliği hizmeti			Toplam	P
		Tam zamanlı alınıyor	Sözleşmeli alınıyor	Alınmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	0 (%0.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	40 (%100.0)	0.003
	6-10 baş	0 (%0.0)	6 (%7.0)	80 (%93.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	1 (%1.5)	11 (%16.2)	56 (%82.4)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	2 (%20.0)	7 (%70.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	2 (%1.0)	19 (%9.3)	183 (%89.7)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	1 (%1.1)	4 (%4.4)	86 (%94.5)	91 (%100.0)	0.165
	Ortaokul	1 (%2.2)	6 (%13.3)	38 (%84.4)	45 (%100.0)	
	Lise	0 (%0.0)	6 (%10.5)	51 (%89.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	3 (%27.3)	8 (%72.7)	11 (%100.0)	
	Toplam	2 (%1.0)	19 (%9.3)	183 (%89.7)	204 (%100.0)	

Çizelge 34'te ilkökul mezunu işletme sahiplerinin %1.1'inin tam zamanlı olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almakta olduğu, %4.4'ünün sözleşmeli olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almakta olduğu, %94.5'inin de Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almadığı görülmektedir. Ortaokul mezunu işletme sahiplerinin %84.4'ü Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almamakta, %13.3'ü sözleşmeli olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almakta, %2.2'si tam zamanlı olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almaktadır. Lise mezunu işletme sahiplerinin %89.5'i Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almamakta, %10.5'i sözleşmeli olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almakta, üniversite mezunu işletme sahiplerinin

%72.7'si Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almamakta, %27.3'ü sözleşmeli olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almaktadır.

Tüm işletmelerin %89.7'si Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almamakta, %9.3'ü sözleşmeli olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almakta, %1'i de tam zamanlı olarak Ziraat Mühendisinden danışmanlık hizmeti almaktadır.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile danışman Ziraat Mühendisliği hizmeti arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre danışman Ziraat Mühendisliği hizmeti arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.3.3. İşletmede çalışan aile bireyleri sayısı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede çalışan aile bireyleri sayısına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 35'te verilmiştir.

Çizelge 35. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede çalışan aile bireyleri sayısı

		İşletmede çalışan aile bireyleri sayısı					Toplam	P
		yok	1	2	3	4		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	0 (%0.0)	9 (%22.5)	25 (%62.5)	6 (%15.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	0 (%0.0)	14 (%16.3)	66 (%76.7)	6 (%7.0)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	1 (%1.5)	9 (%13.2)	36 (%52.9)	21 (%30.9)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	4 (%40.0)	0 (%0.0)	2 (%20.0)	2 (%20.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	5 (%2.5)	32 (%15.7)	129 (%63.2)	35 (%17.2)	3 (%1.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	0 (%0.0)	12 (%13.2)	63 (%69.2)	15 (%16.5)	1 (%1.1)	91 (%100.0)	0.049
	Ortaokul	1 (%2.2)	10 (%22.2)	27 (%60.0)	6 (%13.3)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	2 (%3.5)	7 (%12.3)	36 (%63.2)	11 (%19.3)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	2 (%18.2)	3 (%27.3)	3 (%27.3)	3 (%27.3)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	5 (%2.5)	32 (%15.7)	129 (%63.2)	35 (%17.2)	3 (%1.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 35 incelendiğinde işletmede çalışan aile bireyleri sayısı 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %62.5'inde iki, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin

%76.7'sinde iki, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %52.9'unda iki kişidir. 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %40'ında işletmede çalışan aile bireyi yoktur. İşletmede çalışan aile bireyleri sayısı ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %69.2'sinde iki, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %60'ında iki, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin de %63.2'sinde iki kişidir. Üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %27.3'ünde işletmede çalışan aile bireyi sayısı üç, diğer %27.3'ünde iki ve diğer %27.3'ünde de birdir.

İşletmede çalışan aile bireyleri sayısı tüm işletmelerin %63.2'sinde iki, %17.2'sinde üç, %15.7'sinde bir, %1.5'inde dört kişi iken %2.5'inde de işletmede çalışan aile bireyi yoktur. Önal ve Özder (2008) Edirne ilinde yapmış oldukları çalışmada işletmelerden %63.2'sinde aileden iki birey, %19.3'ünde aileden üç bireyin çalıştığı ve sadece %3.5'inde hiçbir aile bireyinin işletmede çalışmadığını bildirilmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmede çalışan aile bireyleri arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede çalışan aile bireyleri arasındaki uyumun ise ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.3.4. İşletmede çalışan ücretli işçi sayısı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede çalışan ücretli işçi sayısına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 36'da verilmiştir.

Çizelge 36 incelendiğinde işletmede çalışan ücretli işçi 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %82.5'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %81.4'ünde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %51.5'inde yoktur. 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %30'unda işletmede çalışan ücretli işçi sayısı bir kişidir. İşletmede çalışan aile bireyleri sayısı ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %12.1'inde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %44.4'ünde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %28.1'inde, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin de %36.4'ünde birdir.

Çizelge 36. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede çalışan ücretli işçi sayısı

		İşletmede çalışan ücretli işçi sayısı					Toplam	P
		yok	1	2	3	4		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	33 (%82.5)	6 (%15.0)	1 (%62.5)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	70 (%81.4)	15 (%17.4)	1 (%1.2)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	35 (%51.5)	27 (%39.7)	5 (%7.4)	1 (%1.5)	0 (%0.0)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	2 (%20.0)	3 (%30.0)	2 (%20.0)	1 (%10.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	140 (%68.6)	51 (%25.0)	9 (%4.4)	2 (%1.0)	2 (%1.0)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	75 (%82.4)	11 (%12.1)	5 (%5.5)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	23 (%51.1)	20 (%44.4)	1 (%2.2)	0 (%0.0)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	39 (%68.4)	16 (%28.1)	0 (%0.0)	1 (%1.8)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	4 (%36.4)	3 (%27.3)	1 (%9.1)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	140 (%68.6)	51 (%25.0)	9 (%4.4)	2 (%1.0)	2 (%1.0)	204 (%100.0)	

Tüm işletmelerin %68.6'sında çalışan ücretli işçi yoktur. %25'inde bir, %4.4'ünde iki, %1'inde üç ve yine %1'inde de dört işçi çalışmaktadır. Önal ve Özder (2008) Edirne ilinde yapmış oldukları çalışmada işletmelerin %70.2'sinde ücretli personel bulunmadığını, %21.1'inde bir kişi, %1.8'inde iki kişi ve %7'sinde de üç veya 4 kişinin istihdam edildiği bildirilmiştir. Köse (2006) Uşak ilinde yaptığı araştırmada işletme sahiplerinin %84'ünün işletmelerinde kendilerinin çalıştığını, %10'unun iki kişi, %4'ünün üç kişi, %2'sinin de dört ve üzerinde işçi çalıştırdığını bildirmiştir. Ankara ve Aksaray bölgesinde yapılan çalışmada Ankara'daki işletmelerin %35.5'inin, Aksaray'daki işletmelerin de %19'unun işçi/hayvan bakıcısı çalıştırdığı, Ankara'da işçi/hayvan bakıcısı çalıştıran işletmelerin inek sayısı ortalaması 17.2, Aksaray'da işçi/hayvan bakıcısı çalıştıran işletmelerin inek sayısı ortalaması da 16.8 olarak bildirilmiştir.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede çalışan ücretli işçi sayısı arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$).

4.4. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği

4.4.1. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne üyelik durumu

İşletmedeki sağmal sayısı ile işletmenin damızlık sığır yetiştiricileri birliği üyelik durumuna ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 37'de verilmiştir.

Çizelge 37. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre damızlık sığır yetiştiricileri birliği üyeliği

		DSYB üyelik durumu		Toplam	P
		Üye	Üye değil		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	24 (%60.0)	16 (%40.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	67 (%77.9)	19 (%22.1)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	62 (%91.2)	6 (%8.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	10 (%100.0)	0 (%00.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	163 (%79.9)	41 (%20.1)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	66 (%72.5)	25 (%27.5)	91 (%100.0)	0.064
	Ortaokul	38 (%84.4)	7 (%15.6)	45 (%100.0)	
	Lise	51 (%89.5)	6 (%10.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	8 (%72.7)	3 (%27.3)	11 (%100.0)	
	Toplam	163 (%79.9)	41 (%20.1)	204 (%100.0)	

Çizelge 37 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60'ının, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %77.9'unun, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %91.2'sinin ve 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin tamamının damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye olduğu görülmektedir. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %72.5'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %84.4'ü, lise mezunu yetiştiricilerin %89.5'i, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %72.7'si damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üyedirler.

Anket çalışması yapılan tüm işletmelerin %79.9'u birlik üyesi iken %20.1'i ise birlik üyesi değildir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmenin damızlık sığır yetiştiricileri birliği üyelik durumu arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin damızlık sığır yetiştiricileri birliği üyelik durumu arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.4.2. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye olma nedenleri

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye olma nedenine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 38’de verilmiştir.

Çizelge 38. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye olma nedenleri

		Damızlık Birliği'ne üye olma nedenleri						Toplam	P
		Üye değil	İşletme kayıtlarının tutulması için	Desteklemelerden yararlanmak için	Birliğin hizmetlerinden yararlanmak için	İrk islahı için	Hepsi		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	16 (%40.0)	2 (%5.0)	9 (%22.5)	5 (%12.5)	5 (%12.5)	3 (%7.5)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	19 (%22.1)	5 (%5.8)	37 (%43.0)	9 (%10.5)	12 (%14.0)	4 (%4.7)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	6 (%8.8)	10 (%14.7)	23 (%33.8)	16 (%23.5)	10 (%14.7)	3 (%4.4)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	5 (%50.0)	2 (%20.0)	1 (%10.0)	0 (%0.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	22 (%10.8)	71 (%34.8)	31 (%15.2)	27 (%13.2)	12 (%5.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	25 (%27.5)	7 (%7.7)	32 (%35.2)	12 (%12.5)	11 (%12.1)	4 (%4.4)	91 (%100.0)	0.040
	Ortaokul	7 (%15.6)	6 (%13.3)	19 (%42.2)	6 (%13.3)	2 (%4.4)	5 (%11.1)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	6 (%10.5)	19 (%33.3)	13 (%22.8)	11 (%19.3)	2 (%3.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	3 (%27.3)	1 (%9.1)	0 (%0.0)	3 (%27.3)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	22 (%10.8)	71 (%34.8)	31 (%15.2)	27 (%13.2)	12 (%5.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 38’e bakıldığında 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %22.5’i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %43’ü ve 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de

%33.8'i desteklemelerden yararlanmak için, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin ise %50'si işletme kayıtlarının tutulması için damızlık birliği üyeliğini tercih etmişlerdir.

İlkokul mezunu yetiştiricilerin %35.2'si, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %42.2'si ve lise mezunu yetiştiricilerin de %33.3'ü desteklemelerden yararlanmak için, üniversite mezunu yetiştiricilerin %27.3'ü ırk ıslahı için ve diğer %27.3'ü de işletme kayıtlarının tutulması için damızlık birliği üyeliğini tercih etmişlerdir.

Tüm işletmelerin %20.1'inin birlik üyesi olmadığı, %34.8'inin desteklemelerden yararlanmak için, %15.2'sinin birliğin hizmetlerinden faydalanmak için, %13.2'sinin ırk ıslahı için, %10.8'inin işletme kayıtlarının tutulması için, %5.9'unun ise bu imkanların hepsinden yararlanmak için damızlık birliğine üye olduğu görülmektedir. Özyılmaz ve Özudoğru (2011) Ankara ilinde yaptıkları Ankara İli Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliğinin Hizmetlerinin Değerlendirilmesi isimli çalışmada yetiştiricilerin %91.6 gibi büyük bir kısmının ürününü daha kolay pazarlamak için birliğe üye olduklarını belirtmişlerdir. Soyak (2006) Tekirdağ ilinde yapmış olduğu ankette çalıştığı yetiştiricilerin %15'inin birlik üyesi, %85'inin birlik üyesi olmadığını belirtmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmenin damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye olma nedenleri arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye olma nedenleri arasındaki uyumun ise ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.4.3. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye olmama nedenleri

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye olmama nedenine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 39'da verilmiştir.

Çizelge 39'a göre görüşülen işletmelerin %80.9'u birlik üyesidir. Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği üyesi olmayan işletmelerin de %5.4'ü birliğe üye olmasa da desteklemelerden faydalandıklarını, %3.9'u diğer üretici örgütlerine üye olduklarını, %2.9'u daha önce birliğe üye olduklarını ancak istifa ederek birlik üyeliğinden ayrıldıklarını, %2.5'i gerek görmediğini, %2.5'i üyelik şartı olan 5 baş ineklerinin bulunmadığını, %2'si de hayvancılığın geleceği olmadığını düşündüklerini söylemişlerdir. 31+baş sağmal hayvana

sahip işletmelerin tamamının, üniversite mezunu olan yetiştiricilerin de % 72.7'sinin damızlık sığır yetiştiricileri birliği üyesi olduğu görülmüştür.

Çizelge 39. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye olmama nedenleri

		Damızlık Birliği'ne üye olmama nedenleri							Toplam	P
		Üyeyim	Gerek görmüyorum	Üye olmasam da desteklemelerden faydalanıyorum	Diğer üretici örgütlerine üyeyim	Hayvancılığın geleceği olmadığı için	Üyelik şartı olan 5 baş inegim olmadığı için	Üyelikten istifade ederek ayrıldım		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	24 (%60.0)	1 (%2.5)	6 (%15.0)	2 (%5.0)	2 (%5.0)	4 (%10.0)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.052
	6-10 baş	69 (%80.2)	2 (%2.3)	3 (%3.5)	5 (%5.8)	2 (%2.3)	1 (%1.2)	4 (%4.7)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	62 (%91.2)	2 (%2.9)	2 (%2.9)	1 (%1.5)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	10 (%100.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	165 (%80.9)	5 (%2.5)	11 (%5.4)	8 (%3.9)	4 (%2.0)	5 (%2.5)	6 (%2.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	67 (%73.6)	2 (%2.2)	5 (%5.5)	5 (%5.5)	3 (%3.3)	4 (%4.4)	5 (%5.5)	91 (%100.0)	0.186
	Ortaokul	39 (%80.2)	2 (%4.4)	2 (%4.4)	0 (%0.0)	1 (%2.2)	0 (%0.0)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	52 (%91.2)	0 (%0.0)	1 (%1.8)	3 (%5.3)	0 (%0.0)	1 (%1.8)	0 (%0.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	8 (%72.7)	1 (%9.1)	2 (%18.2)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	165 (%80.9)	5 (%2.5)	11 (%5.4)	8 (%3.9)	4 (%2.0)	5 (%2.5)	6 (%2.9)	204 (%100.0)	

Soyak (2006) çalışmasında Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine üye olanların oranının düşük olmasının en önemli nedenini birliğe üyelik şartı olan sağlıklı inek sayısının 5'ten az olması olarak açıklamıştır. Yetiştiricilerle yapılan görüşmeler neticesinde birliğe üyelik avantajlarının tam olarak anlatılmadığını, üye olmaları durumunda hayvancılık desteklemelerinden daha yüksek oranda yararlanabileceklerinin yeterince aktarılmadığını ifade etmiştir.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin damızlık sığır yetiştiricileri birliğine üye olma nedenleri arasında istatistik olarak

uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

4.4.4. Hayvan sağlığı hizmetleri

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin hayvan sağlığı hizmetlerini Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nden almasına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 40'ta verilmiştir.

Çizelge 40. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre hayvan sağlığı hizmetleri

		Hayvan sağlığı hizmetleri			Toplam	P
		Üye değil	Alıyor	Almıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	16 (%40.0)	20 (%50.0)	4 (%10.0)	40 (%100.0)	0.001
	6-10 baş	19 (%22.1)	43 (%50.0)	24 (%27.9)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	6 (%8.8)	44 (%64.7)	19 (%26.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	5 (%50.0)	5 (%50.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	112 (%60.3)	51 (%19.6)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	25 (%27.5)	49 (%53.8)	17 (%18.7)	91 (%100.0)	0.142
	Ortaokul	7 (%15.6)	23 (%51.1)	15 (%33.3)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	34 (%59.6)	17 (%29.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	6 (%54.5)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	112 (%60.3)	51 (%19.6)	204 (%100.0)	

Çizelge 40 incelendiğinde sadece birlik üyelerine yöneltilen hayvan sağlığı hizmetlerini birlikten mi alıyorsunuz sorusuna 0-5, 6-10 ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %50'sinin, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %64.7'sinin evet yanıtını verdiğini görüyoruz. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %53.8'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %51.1'i, lise mezunu yetiştiricilerin %59.6'sı, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %54.5'i hayvan sağlığı hizmetlerini damızlık birliğinden almaktadırlar.

Tüm işletmelerin % 60.3'ü hayvan sağlığı hizmetlerini birlikten almakta, %19.6'sı da birliğin bu hizmetinden faydalanmamaktadır. Tugay ve Bakır (2004) Giresun bölgesinde

yapmış oldukları çalışmada yöredeki işletmelerin %90.9'unun veterinerlik hizmeti almadıklarını, veterinerlik hizmeti alan işletmelerin de %36.7'sinin devletten, %55.3'ünün de özelden hizmet aldığını belirtmişlerdir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletmelerin hayvan sağlığı hizmetini birlikte alması arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmelerin hayvan sağlığı hizmetini birlikte alması arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.4.5. Suni tohumlama hizmetleri

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmenin suni tohumlama hizmetlerini Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nden almasına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 41'de verilmiştir.

Çizelge 41. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre suni tohumlama hizmetleri

		Sunı tohumlama hizmetleri			Toplam	P
		Üye değil	Alıyor	Almıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	16 (%40.0)	20 (%50.0)	4 (%10.0)	40 (%100.0)	0.001
	6-10 baş	19 (%22.1)	42 (%48.8)	25 (%29.1)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	6 (%8.8)	41 (%60.3)	21 (%30.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	5 (%50.0)	5 (%50.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	108 (%52.9)	55 (%27.0)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	25 (%27.5)	48 (%52.7)	18 (%19.8)	91 (%100.0)	0.024
	Ortaokul	7 (%15.6)	19 (%42.2)	19 (%42.2)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	34 (%59.6)	17 (%29.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	7 (%63.6)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	108 (%52.9)	55 (%27.0)	204 (%100.0)	

Çizelge 41 incelendiğinde birliğe üye olan işletmelerden 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %50'si, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %48.8'i, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60.3'ü, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %50'si

birlikten suni tohumlama hizmeti almaktadırlar. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %52.7'si, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %42.2'si, lise mezunu yetiştiricilerin %59.6'sı ve üniversite mezunu yetiştiricilerin % 63.6'sı suni tohumlama hizmetlerini damızlık sığır yetiştiricileri birliğinden almaktadırlar. Görüşülen yetiştiricilerden birlik üyesi olanların %52.9'u birlikten suni tohumlama hizmeti alırken, %27'si de birlikten suni tohumlama hizmeti almamaktadır.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile yetiştiricilerin hayvan sağlığı hizmetini birlikten alması arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin hayvan sağlığı hizmetini birlikten alması arasındaki uyumun da ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.4.6. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinden beklentiler

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin birlikten beklentilerine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 42'de verilmiştir.

Çizelge 42. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin damızlık birliğinden beklentileri

		Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinden beklentiler								Toplam	P
		Üye değil	Damızlık temini	Süt pazarlama	Damızlık pazarlama	Ucuz yem temini	Yem bitkisi temini	Damışmanlık hizmeti	Hepsi		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	16 (%40.0)	5 (%12.5)	5 (%12.5)	7 (%17.5)	2 (%5.0)	1 (%2.5)	0 (%0.0)	4 (%10.0)	40 (%100.0)	0.006
	6-10 baş	19 (%22.1)	20 (%23.3)	10 (%11.6)	19 (%22.1)	5 (%5.8)	1 (%1.2)	0 (%0.0)	12 (%14.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	6 (%8.8)	16 (%23.5)	5 (%7.4)	20 (%29.4)	8 (%11.8)	1 (%1.5)	1 (%1.5)	11 (%16.2)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	4 (%40.0)	0 (%0.0)	3 (%30.0)	0 (%0.0)	2 (%20.0)	0 (%0.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	45 (%22.1)	20 (%9.8)	49 (%24.0)	15 (%7.4)	5 (%2.5)	1 (%0.5)	28 (%13.7)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	25 (%27.5)	21 (%23.1)	9 (%9.9)	16 (%17.6)	8 (%8.8)	1 (%1.1)	1 (%1.1)	10 (%11.0)	91 (%100.0)	0.380
	Ortaokul	7 (%15.6)	11 (%24.4)	4 (%8.9)	14 (%31.1)	1 (%1.1)	1 (%2.2)	0 (%0.0)	7 (%15.6)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	11 (%19.3)	7 (%12.3)	18 (%31.6)	4 (%7.0)	3 (%5.3)	0 (%0.0)	11 (%14.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	2 (%18.2)	0 (%0.0)	1 (%9.1)	2 (%18.2)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	3 (%27.3)	11 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	45 (%22.1)	20 (%9.8)	49 (%24.0)	15 (%7.4)	5 (%2.5)	1 (%0.5)	28 (%13.7)	204 (%100.0)	

Çizelge 42 incelendiğinde anket çalışması yapılan işletme sahiplerinden birlik üyesi olanlardan 0-5 baş sağmal hayvana sahip olanların %17.5'i, 6-10 baş sağmal hayvana sahip olanların %22.1'i, 11-30 baş sağmal hayvana sahip olanların %29.4'ü birlikten damızlık pazarlama, 31+ baş sağmal hayvana sahip olanların da %40'ı damızlık temini hizmeti istemektedirler. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %23.1'i damızlık temini konusunda, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %31.1'i, lise mezunu yetiştiricilerin %31.6'sı damızlık pazarlaması konusunda, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %27.3'ü damızlık pazarlama, damızlık temini, süt pazarlama, ucuz yem temini, yem bitkisi temini ve danışmanlık hizmetleri konularında birlikten hizmet beklemektedirler.

Tüm işletmelerin %24'ü damızlık pazarlama, %22.1'i damızlık temini, %9.8'i süt pazarlama, %7.4'ü ucuz yem temini, %2.5'i yem bitkisi temini, %0.5'i danışmanlık hizmeti ve %13.7'si de bu hizmetlerin tümünü talep etmektedirler.

Önal ve Özder (2008)'in aynı bölgede yapmış oldukları çalışmada yetiştiricilerin %86'sının damızlık birliğinden hayvan temini, desteklemelerin zamanında ödenmesi, ürünlerin ve damızlıkların pazarlanması ile ucuz yem ve ilaç temini konularında beklentileri olduğunu bildirmişlerdir. Tatar (2007) Ankara ve Aksaray illerinde anket yaptığı işletmelerin Birlikten beklentilerinde ilk iki sırayı süt fiyatlarının arttırılması ve ucuz yem temininin aldığını açıklamıştır.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile yetiştiricilerin birlikten beklentileri arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin birlikten beklentileri arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.4.7. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin faaliyetleri

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin damızlık birliğinin faaliyetlerinin yeterliliğine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 43'te verilmiştir.

Çizelge 43 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %25'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %36'sı, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %39.7'si birliğin faaliyetlerinin yeterli bulurken, 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %50'si birliğin faaliyetlerini yetersiz bulmaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %31.9'u,

ortaokul mezunu yetiştiricilerin %31.1'i, lise mezunu yetiştiricilerin %35.1'i, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %54.5'i birliğin faaliyetlerini yeterli bulmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %33.8'i birliğin faaliyetlerini yeterli, %18.1'i yetersiz, %10.3'ü kesinlikle yetersiz, %3.4'ü kesinlikle yeterli bulurken, yetiştiricilerin %14.2'si de kararsız kalmışlardır.

Çizelge 43. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre damızlık birliğin faaliyetlerinin yeterliliği

		Damızlık birliği faaliyetlerinin yeterliliği						Toplam	P
		Üye değil	Kesinlikle yetersiz	Yetersiz	Kararsız	Yeterli	Kesinlikle Yeterli		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	16 (%40.0)	3 (%7.5)	5 (%12.5)	5 (%12.5)	10 (%25.0)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.017
	6-10 baş	19 (%22.1)	7 (%8.1)	14 (%16.3)	12 (%14.0)	31 (%36.0)	3 (%3.5)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	6 (%8.8)	10 (%14.7)	13 (%19.1)	9 (%13.2)	27 (%39.7)	3 (%4.4)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	1 (%10.0)	5 (%50.0)	3 (%30.0)	1 (%10.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	21 (%10.3)	37 (%18.1)	29 (%14.2)	69 (%33.8)	7 (%3.4)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	25 (%27.5)	6 (%6.6)	15 (%16.5)	13 (%14.3)	29 (%31.9)	3 (%3.3)	91 (%100.0)	0.355
	Ortaokul	7 (%15.6)	8 (%17.8)	7 (%15.6)	8 (%17.8)	14 (%31.1)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	7 (%12.3)	14 (%24.6)	7 (%12.3)	20 (%35.1)	3 (%5.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	0 (%00.0)	1 (%9.1)	1 (%9.1)	6 (%54.5)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	21 (%10.3)	37 (%18.1)	29 (%14.2)	69 (%33.8)	7 (%3.4)	204 (%100.0)	

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile yetiştiricilerin birlikten beklentileri arasındaki uyumun ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin birlikten beklentileri arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.4.8. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin faaliyetlerinden memnuniyet

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin damızlık birliğin faaliyetlerinden memnuniyetine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 44'te verilmiştir.

Çizelge 44 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %32.5'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %43'ü, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %47.1'i birliğin faaliyetlerinden memnun olduklarını, 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin de %60'ı kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %39.6'sı, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %37.8'i, lise mezunu yetiştiricilerin %47.4'ü, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %45.5'i birliğin faaliyetlerinden memnun olduklarını söylemişlerdir.

Çizelge 44. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin damızlık birliğinin faaliyetlerinden memnuniyeti

		Damızlık birliği faaliyetlerinden memnuniyet						Toplam	P
		Üye değil	Kesinlikle memnun değil	Memnun değil	Kararsız	Memnun	Kesinlikle memnun		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	16 (%40.0)	3 (%7.5)	3 (%7.5)	3 (%7.5)	13 (%32.5)	2 (%5.0)	40 (%100.0)	0.001
	6-10 baş	19 (%22.1)	6 (%7.0)	7 (%8.1)	14 (%16.3)	37 (%43.0)	3 (%3.5)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	6 (%8.8)	6 (%8.8)	11 (%16.2)	8 (%11.8)	32 (%47.1)	5 (%7.4)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	0 (%0.0)	1 (%10.0)	6 (%60.0)	3 (%30.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	15 (%7.4)	22 (%10.8)	31 (%15.2)	85 (%41.7)	10 (%4.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	25 (%27.5)	4 (%4.4)	10 (%11.0)	13 (%14.3)	36 (%39.6)	3 (%3.3)	91 (%100.0)	0.295
	Ortaokul	7 (%15.6)	6 (%13.3)	8 (%17.8)	5 (%11.1)	17 (%37.8)	2 (%4.4)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	5 (%8.8)	4 (%7.0)	11 (%19.3)	27 (%47.4)	4 (%7.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	2 (%18.2)	5 (%45.5)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	15 (%7.4)	22 (%10.8)	31 (%15.2)	85 (%41.7)	10 (%4.9)	204 (%100.0)	

Tüm işletmelerin %41.7'si birliğin faaliyetlerinden memnun, %15.2'si kararsız, %10.8'i memnun değil, %7.4'ü kesinlikle memnun değil ve %4.9'u da kesinlikle memnundur.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile yetiştiricilerin birliğin faaliyetlerinden memnuniyetleri arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin birliğin faaliyetlerinden memnuniyetleri arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.4.9. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin düve pazarlamadaki avantajı

Yetiştiricilere Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin diğer düve alıcılarına göre avantaj sağlayıp sağlamadığının işletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin bu konudaki düşüncelerine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 45’te verilmiştir.

Çizelge 45. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre düve pazarlamada birlik avantajı

		Düve pazarlamada birlik avantajı				Toplam	P
		Üye değil	Yok	Aynı	Var		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	16 (%40.0)	12 (%30.0)	9 (%22.5)	3 (%7.5)	40 (%100.0)	0.001
	6-10 baş	19 (%22.1)	23 (%26.7)	33 (%38.4)	11 (%12.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	6 (%8.8)	22 (%32.4)	22 (%32.4)	18 (%26.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%00.0)	1 (%10.0)	7 (%70.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	58 (%28.4)	71 (%34.8)	34 (%16.7)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	25 (%27.5)	25 (%27.5)	31 (%34.1)	10 (%11.0)	91 (%100.0)	0.098
	Ortaokul	7 (%15.6)	15 (%33.3)	17 (%37.8)	6 (%13.3)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	17 (%29.8)	20 (%35.1)	14 (%24.6)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	1 (%9.1)	3 (%27.3)	4 (%36.4)	11 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	58 (%28.4)	71 (%34.8)	34 (%16.7)	204 (%100.0)	

Çizelge 45 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %30’u ve 11-30 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %32.4’ü birliğin düve satışında avantaj sağlamadığını (diğer alıcıların daha avantajlı olduğunu), 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %38.4’ü, 11-30 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %32.4’ü ve 31+ baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %70’i diğer alıcılara göre birliğin düve pazarlamada farkı olmadığını söylemişlerdir. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %34.1’i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %37.8’i, lise mezunu yetiştiricilerin %35.1’i düve pazarlamada diğer alıcılara göre birliğin farkının olmadığını, üniversite mezunu yetiştiricilerin %36.4’ü ise birliğin diğer alıcılara göre avantaj sağladığını söylemişlerdir.

Tüm işletmelerin %34.8'i birlik ile diğer alıcılar arasında bir fark olmadığını, %28.4'ü birliğin avantaj sağlamadığını, %16.7'si de birliğin daha avantajlı olduğunu söylemişlerdir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile yetiştiricilerin düve pazarlamada birliğin avantaj sağlaması hakkındaki düşünceleri arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin düve pazarlamada birliğin avantaj sağlaması hakkındaki düşünceleri arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.4.10. Aylık süt ölçümleri

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre aylık süt ölçümlerine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 46'da verilmiştir.

Çizelge 46. İşletmedeki sağmal sayısı ile işletme sahibinin eğitim seviyesine göre aylık süt ölçümleri

		Aylık süt ölçümleri					Toplam	P
		Üye değil	Hayır	Düzenli yapılmıyor	Zamanında yapılmaya çalışılıyor	Düzenli, zamanında yapılıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	16 (%40.0)	3 (%7.5)	2 (%5.0)	10 (%25.0)	9 (%22.5)	40 (%100.0)	0.007
	6-10 baş	19 (%22.1)	5 (%5.8)	4 (%4.7)	29 (%33.7)	29 (%33.7)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	6 (%8.8)	3 (%4.4)	2 (%2.9)	18 (%26.5)	39 (%57.4)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	4 (%40.0)	6 (%60.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	11 (%5.4)	8 (%3.9)	61 (%29.9)	83 (%40.7)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	25 (%27.5)	7 (%7.7)	3 (%3.3)	26 (%28.6)	30 (%33.0)	91 (%100.0)	0.386
	Ortaokul	7 (%15.6)	1 (%2.2)	3 (%6.7)	12 (%26.7)	22 (%48.9)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	3 (%5.3)	2 (%3.5)	20 (%35.1)	26 (%45.6)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	3 (%27.3)	5 (%45.5)	11 (%100.0)	
	Toplam	41 (%20.1)	11 (%5.4)	8 (%3.9)	61 (%29.9)	83 (%40.7)	204 (%100.0)	

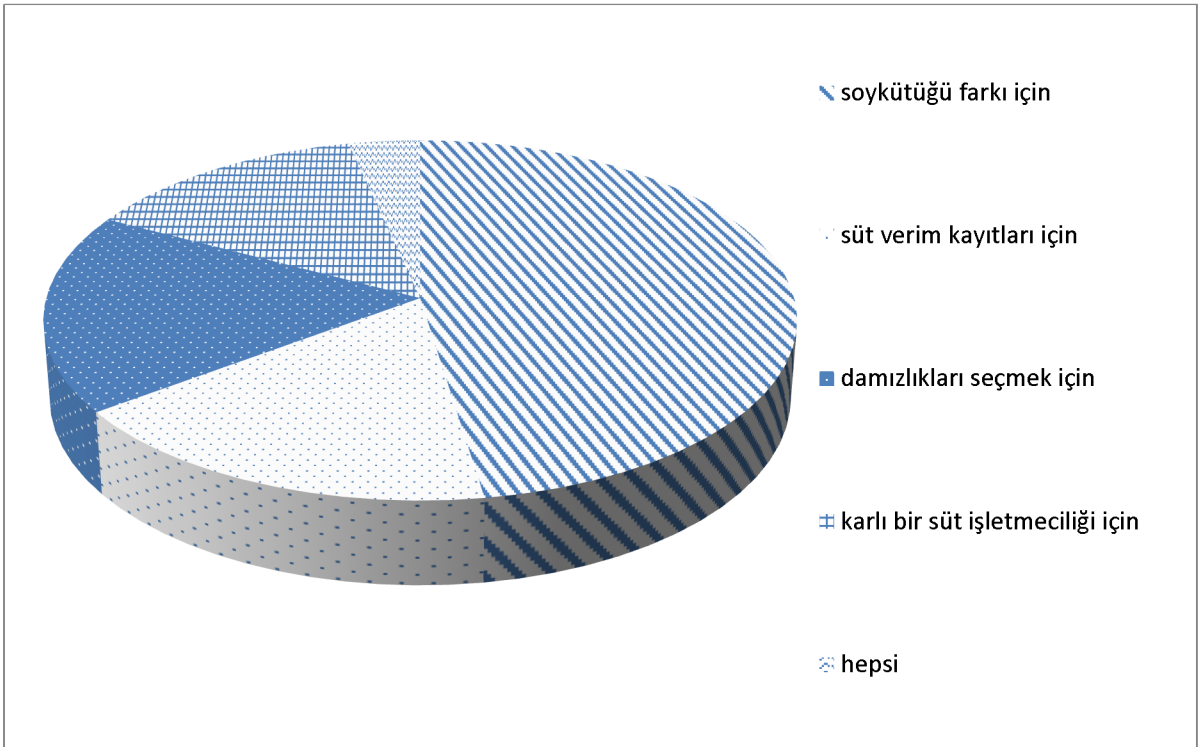
Çizelge 46 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %25'i, 6-10 baş sağmal olan yetiştiricilerin %33.7'si aylık süt ölçümlerini zamanında yapmaya çalışmaktadırlar. 11-30 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %57.4'ü ve 31+ baş sağmal

hayvanı olan yetiştiricilerin de %60'ı aylık süt ölçümlerini düzenli olarak, zamanında yapmaktadırlar. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %33'ü, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %48.9'u, lise mezunu yetiştiricilerin %45.6'sı ve üniversite mezunu yetiştiricilerin de %45.5'i aylık süt ölçümlerini düzenli olarak tama zamanında yapmaktadırlar.

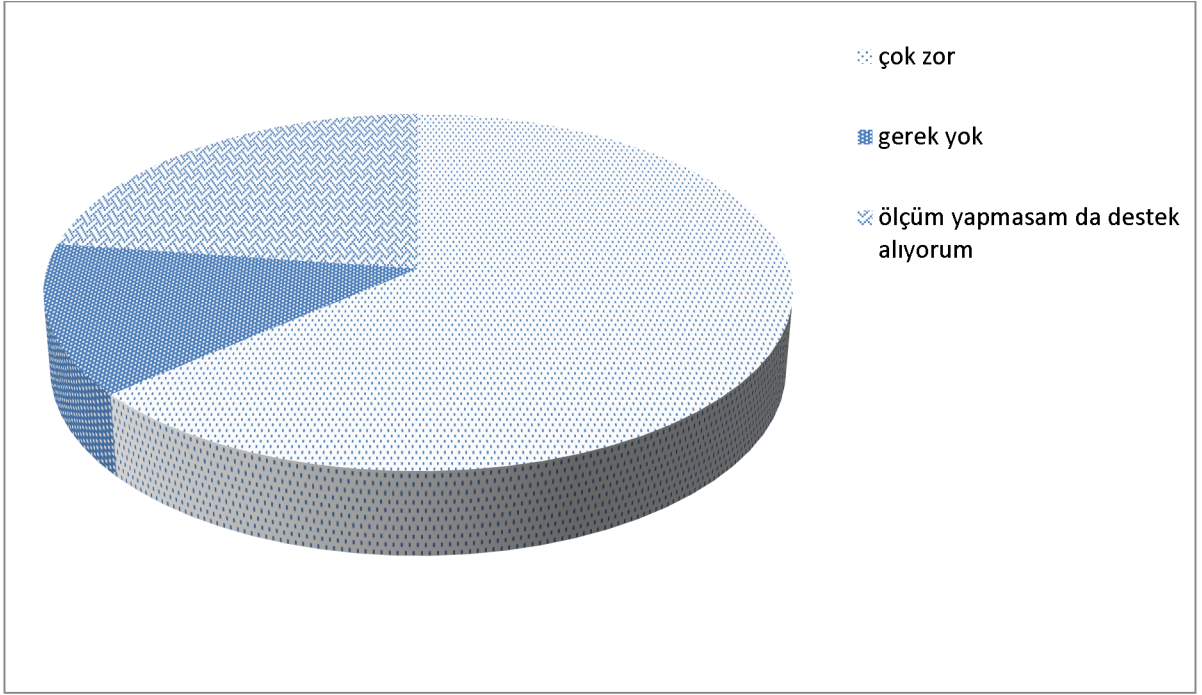
Tüm işletmelerin %40.7'si aylık süt ölçümlerini düzenli olarak tam zamanında yapmakta, %29.9'u zamanında yapmaya çalışmakta, %5.4'ü yapmamakta ve %3.9'u da düzenli olarak yapmamaktadır. Süt ölçümü yapan işletmelerin yarısına yakını hayvancılık desteklemelerindeki soykütüğü farkını alabilmek için ölçüm yaptığını söylemişlerdir(Şekil 1). Süt ölçümü yapmayan yetiştiricilerin büyük çoğunluğu ise çok zor olduğu için süt ölçümü yapmadıklarını belirtmişlerdir(Şekil 2).

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile süt ölçümü arasındaki uyumun ($p < 0.01$) önem düzeyinde olduğu, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre süt ölçümü arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

Şekil 1. Süt ölçümü yapan işletmeler

Şekil 2. Süt ölçümü yapmayan işletmeler

4.5. Besleme, Suni Tohumlama, Üreme, Yetiştiricilik Uygulamaları, Sağım

4.5.1. Yemleme

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yemlemeye ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 47’de verilmiştir.

Çizelge 47. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yemleme

		Yemleme			Toplam	P
		2	3	4 ve üzeri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	22 (%55.0)	13 (%32.5)	5 (%12.5)	40 (%100.0)	0.516
	6-10 baş	54 (%62.8)	29 (%33.7)	3 (%3.5)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	35 (%51.5)	28 (%41.2)	5 (%7.4)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	6 (%60.0)	3 (%30.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	117 (%57.4)	73 (%35.8)	14 (%6.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	54 (%59.3)	28 (%30.8)	9 (%9.9)	91 (%100.0)	0.625
	Ortaokul	24 (%53.3)	18 (%40.0)	3 (%6.7)	45 (%100.0)	
	Lise	32 (%56.1)	23 (%40.4)	2 (%3.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	7 (%63.6)	4 (%36.4)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	117 (%57.4)	73 (%35.8)	14 (%6.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 47 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %55’i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %62.8’i, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %51.5’i, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %60’ının işletmelerinde günde iki defa yemleme yaptıkları görülmektedir. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %59.3’ü, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %53.3’ü, lise mezunu yetiştiricilerin %56.1’i ve üniversite mezunu yetiştiricilerin %63.6’sı işletmelerinde günde iki defa yemleme yapmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %57.4’ü günde iki defa, %35.8’i üç defa ve %6.9’u da dört ve daha fazla yemleme yapmaktadırlar. Köse (2006) Uşak ilinde yapmış olduğu çalışmasında işletmelerin %78’inin günde iki defa, % 22’sinin de üç defa yemleme yaptıklarını bildirmiştir. Önal ve Özder (2008) Edirne ilindeki çalışmalarında işletmelerin %63.2’sinde günde iki,

%31.6'sında günde üç defa yemleme yaptığını bildirmişler, yaptığımız bu araştırmada ise aynı bölgedeki yetiştiricilerin %6.9'u günde 4 ve üzeri sayıda yemleme yaptıklarını söylemişlerdir.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahiplerinin eğitim seviyesi ile yemleme arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

4.5.2. Verim düzeylerine göre besleme

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahiplerinin eğitim seviyesi ile işletmedeki ineklerin süt verimlerine göre ayrılıp verim düzeylerine uygun olarak beslenmesine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 48'de verilmiştir.

Çizelge 48. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre verim düzeylerine göre besleme

		Verim düzeyine göre besleme		Toplam	P
		Yapılıyor	Yapılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	20 (%50.0)	20 (%50.0)	40 (%100.0)	0.056
	6-10 baş	42 (%48.8)	44 (%51.2)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	45 (%66.2)	23 (%33.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	8 (%80.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	115 (%56.4)	89 (%43.6)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	45 (%49.5)	46 (%50.5)	91 (%100.0)	0.014
	Ortaokul	24 (%53.3)	21 (%46.7)	45 (%100.0)	
	Lise	42 (%73.7)	15 (%26.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	4 (%36.4)	7 (%63.6)	11 (%100.0)	
	Toplam	115 (%56.4)	89 (%43.6)	204 (%100.0)	

Çizelge 48 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde verim düzeyine göre besleme yarı yarıyadır. 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %51.2'si ineklerini verim düzeylerine göre ayırıp beslememektedirler. 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin ise %66.2'si, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %80'i ineklerini verim düzeylerine göre ayırarak beslemektedirler. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %49.5'i, ortaokul

mezunu yetiştiricilerin %53.3'ü, lise mezunu yetiştiricilerin %73.7'si, üniversite mezunu yetiştiricilerin %36.4'ü ineklerini verim düzeylerine göre ayırarak beslemektedirler.

Tüm işletmelerin %56.4'ü ineklerini verim düzeylerine göre ayırarak besleme uygularken, %43.6'sı da ayrı bir besleme uygulamamaktadır. Önal ve Özder (2008) aynı bölgede yapmış oldukları çalışmada verim düzeyine göre besleme yapan işletmelerin oranını %19.3 olarak bildirirken, verim düzeyini dikkate almayan işletmelerin oranını da %80.7 olarak bildirmişlerdir. Köse (2006) Uşak ilinde yaptığı çalışmasında yetiştiricilerin %44'ünün ineklerine verim düzeyine göre ayrı bir besleme uyguladığını, %56'sının ise uygulamadığını bildirmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile verim düzeylerine göre besleme arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre verim düzeylerine göre besleme arasındaki uyumun ise ($p<0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.5.3. Kuru dönem beslemesi

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki ineklerin kuru dönemde beslenmesine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 49'da verilmiştir.

Çizelge 49 incelendiğinde 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde kuru dönem beslemesi yarı yarıyadır. 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %57.5'i, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %72.1'i, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %90'ı kuru dönemdeki ineklerine ayrı bir besleme uygulamaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %52.7'si, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %57.8'i, lise mezunu yetiştiricilerin %71.9'u, üniversite mezunu yetiştiricilerin %81.8'i kuru dönemdeki ineklerine ay bir besleme uygulamaktadırlar.

Çizelge 49. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre kuru dönem beslemesi

		Kuru dönem beslemesi		Toplam	P
		Yapılıyor	Yapılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	23 (%57.5)	17 (%42.5)	40 (%100.0)	0.009
	6-10 baş	43 (%50.0)	43 (%50.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	49 (%72.1)	19 (%27.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	9 (%90.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	124 (%60.8)	80 (%39.2)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	48 (%52.7)	43 (%47.3)	91 (%100.0)	0.054
	Ortaokul	26 (%57.8)	19 (%42.2)	45 (%100.0)	
	Lise	41 (%71.9)	16 (%28.1)	57 (%100.0)	
	Üniversite	9 (%81.8)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	124 (%60.8)	80 (%39.2)	204 (%100.0)	

Tüm işletmelerin %60.8'i ineklerine kuru dönemde ayrı bir besleme uygularken, %39.2'si de ayrı bir besleme uygulamamaktadır. Tugay ve Bakır (2004) Giresun ilinde yapmış oldukları çalışmada işletmelerin %97.1'inde gebe ve laktasyondaki ineklere özel bir besleme yapılmadığını bildirmişlerdir. Köse (2006) Uşak ilinde yaptığı çalışmasında yetiştiricilerin %56'sının ineklerine kuru dönemde ayrı bir besleme uyguladığını, %44'ünün ise uygulamadığını bildirmiştir. Önal ve Özder (2008)'in Edirne ilindeki çalışmasında işletmelerin %57.9'unda ayrı bir besleme uygulandığı, %42.1'inde laktasyon döneminde uygulamakta oldukları beslemenin aynısını uyguladıkları bildirilmiştir. Akman ve Özder (1992) Tekirdağ ilinde yaptıkları çalışmada işletmelerin % 42.7'sinin kuru dönemde ayrı bir besleme uyguladıklarını bildirmişlerdir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile kuru dönem beslemesi arasındaki uyumun ($p < 0.01$) önem düzeyinde olduğu ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre kuru dönem beslemesi arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

4.5.4. Buzağı beslemesi

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki buzağuların beslenmesine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 50-51-52’de verilmiştir.

Çizelge 50. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre kolostrum verilmesi

		Kolostrum		Toplam	P
		Veriliyor	Verilmiyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	29 (%72.5)	11 (%27.5)	40 (%100.0)	0.085
	6-10 baş	75 (%87.2)	11 (%12.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	54 (%79.4)	14 (%20.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	10 (%100.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	168 (%82.4)	36 (%17.6)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	76 (%83.5)	15 (%16.5)	91 (%100.0)	0.362
	Ortaokul	35 (%77.8)	10 (%22.2)	45 (%100.0)	
	Lise	46 (%80.7)	11 (%19.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	11 (%100.0)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	168 (%82.4)	36 (%17.6)	204 (%100.0)	

Çizelge 50 incelendiğinde 0-5 baş sağlam hayvanı olan işletmelerin %72.5’i, 6-10 baş sağlam hayvanı olan işletmelerin %87.2’si, 11-30 baş sağlam hayvanı olan işletmelerin %79.4’ü, 31+ baş sağlam hayvanı olan işletmelerin de tamamı doğumdan sonra buzağularına kolostrum vermektedirler. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %83.5’i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %77.8’i, lise mezunu yetiştiricilerin %80.7’si, üniversite mezunu yetiştiricilerin tamamı(%100) doğumdan sonra buzağularına kolostrum vermektedirler.

Tüm işletmelerin %82.4’ü doğumdan sonra buzağularına kolostrum verirken, %17.6’sının vermediği tespit edilmiştir. Tatar(2007) Ankara ve Aksaray illerinde yapmış olduğu çalışmasında Ankara’da yetiştiricilerin %53.3’ünün ilk üç gün, %11.3’ünün bir hafta, Aksaray’daki yetiştiricilerin de %80.4’ünün ilk üç gün, %10.9’unun bir hafta süreyle buzağularına kolostrum verdiğini tespit etmişlerdir.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağılara kolostrum verilmesi arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Çizelge 51. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağı besleme şekli

		Buzağı besleme şekli			Toplam	P
		Annesini emerek	Biberonla süt vererek	Biberonla mama vererek		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	2 (%5.0)	38 (%95.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	4 (%4.7)	82 (%95.3)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	2 (%2.9)	64 (%94.1)	2 (%2.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	6 (%60.0)	4 (%40.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	8 (%3.9)	190 (%93.1)	6 (%2.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	2 (%2.2)	89 (%97.8)	0 (%0.0)	91 (%100.0)	0.016
	Ortaokul	3 (%6.7)	41 (%91.1)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	2 (%3.5)	52 (%91.2)	3 (%5.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	1 (%9.1)	8 (%72.7)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	8 (%3.9)	190 (%93.1)	6 (%2.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 51 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %95'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %95.3'ü, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %94.1'i, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %60'ı buzağılarını biberonla süt vererek beslemektedirler. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %97.8'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %91.1'i, lise mezunu yetiştiricilerin %91.2'si, üniversite mezunu yetiştiricilerin %72.7'si buzağılarını biberonla süt vererek beslemektedirler.

Tüm işletmelerin %93.1'i biberonla süt vererek , %3.9'u anasını emzirerek ve %2.9'u da biberonla mama vererek buzağılarını besledikleri tespit edilmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile buzağıkların besleme şekli arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p<0.01$), işletme sahibinin eğitim

seviyesine göre buzağuların besleme şekli arasındaki uyumun da istatistik olarak ($p<0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

Çizelge 52. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre süttten kesme

		Süttten kesme					Toplam	P
		45	60	75	90	100 ve üzeri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	2 (%5.0)	7 (%17.5)	10 (%25.0)	18 (%45.0)	3 (%7.5)	40 (%100.0)	0.652
	6-10 baş	5 (%5.8)	21 (%24.4)	19 (%22.1)	36 (%41.9)	5 (%5.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	3 (%4.4)	17 (%25.0)	12 (%17.6)	34 (%50.0)	2 (%2.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	2 (%20.0)	4 (%40.0)	1 (%10.0)	3 (%30.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	12 (%5.9)	49 (%24.0)	42 (%20.6)	91 (%44.6)	10 (%4.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	5 (%5.5)	23 (%25.3)	21 (%23.1)	36 (%39.6)	6 (%6.6)	91 (%100.0)	0.986
	Ortaokul	3 (%6.7)	9 (%20.0)	19 (%20.0)	22 (%48.9)	2 (%4.4)	45 (%100.0)	
	Lise	3 (%5.3)	15 (%26.3)	10 (%17.5)	27 (%47.4)	2 (%3.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	1 (%9.1)	2 (%18.2)	2 (%18.2)	6 (%54.5)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	12 (%5.9)	49 (%24.0)	42 (%20.6)	91 (%44.6)	10 (%4.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 52 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %45'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %41.9'u ve 11-30 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %50'si buzağularını 90 gün içinde, 31+ baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin de %40'ı buzağularını 60 gün içinde süttten kesmektedirler. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %39.6'sı, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %48.9'u, lise mezunu yetiştiricilerin %47.4'ü, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %54.5'i buzağularını 90 gün içinde süttten kesmektedirler.

Tüm işletmelerin %44.6'sı buzağularını 90 gün, %24'ü 60 gün, %20.6'sı 75 gün, %5.9'u 45 gün içinde, %4.9'u da 100 günlük ve üzerinde süttten kesmektedir. Önal ve Özder (2008)'in Edirne ilindeki çalışmasında işletmelerin %87.7'sinde buzağuların biberonla beslendiği, %12.3'ünde ise annesini emerek beslendiği, doğan buzağuların tamamına doğumdan hemen sonra kolostrum içirildiği, işletmelerin %84.2'sinde 90 gün, %8.8'inde 60 gün, %7'sinde 75 gün içinde süttten kesildiği bildirilmiştir. Soyak (2006) Tekirdağ ilinde

yaptığı çalışmasında dişi buzağuların işletmelerin %36'sında 3 ay sonunda, erkek buzağuların da işletmelerin %37'sinde 3 ay içinde süttten kesildiğini bildirmiştir.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağuları süttten kesme arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

4.5.5. Yem katkı maddesi ve yalama taşı kullanımı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yem katkı maddesi kullanımına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 53'te verilmiştir.

Çizelge 53. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yem katkı maddesi kullanımı

		Yem katkı maddesi		Toplam	P
		Veriliyor	Verilmiyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	16 (%40.0)	24 (%60.0)	40 (%100.0)	0.003
	6-10 baş	37 (%43.0)	49 (%57.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	37 (%54.4)	31 (%45.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	10 (%100.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	100 (%49.0)	104 (%51.0)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	35 (%38.5)	56 (%61.5)	91 (%100.0)	0.002
	Ortaokul	24 (%46.5)	24 (%53.3)	45 (%100.0)	
	Lise	34 (%59.6)	23 (%40.4)	57 (%100.0)	
	Üniversite	10 (%90.9)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	100 (%49.0)	104 (%51.0)	204 (%100.0)	

Çizelge 53 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %60'ı, 6-10 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin de %57'si yem katkı maddesi kullanmamaktadır. 11-30 baş sağmal hayvana sahip işletmelerin %54.4'ü yem katkı maddesi kullanırken, 31+ baş sağmal hayvana sahip işletmelerin tamamı yem katkı maddesi kullanmaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %61.5'inde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %53.3'ünde yem katkı maddesi kullanılmamaktadır. Lise mezunu yetiştiricilerin

işletmelerinin %59.6'sında, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin de %90.9'unda yem katkı maddesi kullanılmaktadır.

Tüm işletmelerin %51'i yem katkı maddesi kullanmamakta, %49'u kullanmaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yem katkı maddesi kullanılması arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$).

Tüm işletmelerin %86.3'ü yalama taşı kullanırken, %13.7'si kullanmamaktadır. İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede yalama taşı kullanılması arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Önal ve Özder (2008)'in aynı bölgede yaptıkları çalışmada yem katkı maddesi kullanan işletmelerin oranı %19.3, yalama taşı kullanan işletmelerin oranı da %89.5 olarak bildirilmiştir. Geçen süre zarfında aynı bölgedeki işletmelerde yem katkı maddesi kullanımı %29.7 oranında artmış, yalama taşı kullanımını ise %3.2 azalmıştır. Köse (2006)'nin Uşak ilinde yapmış olduğu çalışmasında da yem katkı maddesi kullanan işletmelerin oranı %44, yalama taşı kullananların oranı da %96 olarak bildirilmiştir.

4.5.6. İşletmelerde kesif yem ile silaj üretimi ve hayvanların çayır meraya çıkarılması

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede üretilen kesif yem, silaj ve hayvanların çayır meraya çıkarılmalarına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 54-55-56-57'de verilmiştir.

Çizelge 54 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %25'i, 6-10 baş hayvanı olan işletmelerin %36'sı, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %57.4'ü ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %80'i kesif yem üretimi yapmaktadırlar. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %27.5'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %40'ı, lise mezunu yetiştiricilerin %63.2'si, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %81.8'i işletmelerinde kesif yem üretimi yapmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %43.1'i kesif yem üretimi yapmakta, %56.9'u yapmamaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre kesif yem üretimi arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür(p<0.01).

Çizelge 54. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre kesif yem üretimi

		Kesif yem üretimi		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	10 (%25.0)	30 (%75.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	31 (%36.0)	55 (%64.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	39 (%57.4)	29 (%42.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	8 (%80.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	88 (%43.1)	116 (%56.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	25 (%27.5)	66 (%72.5)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	18 (%40.0)	27 (%60.0)	45 (%100.0)	
	Lise	36 (%63.2)	21 (%36.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	9 (%81.8)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	88 (%43.1)	116 (%56.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 55. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre silaj üretimi

		Silaj üretimi		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	24 (%60.0)	16 (%40.0)	40 (%100.0)	0.348
	6-10 baş	61 (%70.9)	25 (%29.1)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	52 (%76.5)	16 (%23.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	7 (%70.0)	3 (%30.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	144 (%70.6)	60 (%29.4)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	65 (%71.4)	26 (%28.6)	91 (%100.0)	0.960
	Ortaokul	32 (%71.1)	13 (%28.9)	45 (%100.0)	
	Lise	40 (%70.2)	17 (%29.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	7 (%63.6)	4 (%36.4)	11 (%100.0)	
	Toplam	144 (%70.6)	60 (%29.4)	204 (%100.0)	

Çizelge 55 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60'ı, 6-10 baş hayvanı olan işletmelerin %70.9'u, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %76.5'i ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %70'i silaj üretimi yapmaktadırlar. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %71.4'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %71.1'i, lise mezunu yetiştiricilerin %70.2'si, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %63.6'sı işletmelerinde silaj üretmektedirler.

Tüm işletmelerin %70.6'sı silaj üretimi yapmakta, %29.4'ü yapmamaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre silaj üretimi arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Tüm işletmelerin %20.6'sı silaj yapımında katkı maddesi kullanırken %79.4'ü de kullanmamaktadır. İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre silaj yapımında katkı maddesi kullanımı arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Çizelge 56. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre hayvanların çayır meraya çıkarılması

		Çayır meraya çıkarma		Toplam	P
		Çıkarılıyor	Çıkarılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	27 (%67.5)	13 (%32.5)	40 (%100.0)	0.082
	6-10 baş	66 (%76.7)	20 (%23.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	56 (%82.4)	12 (%17.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	5 (%50.0)	5 (%50.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	154 (%75.5)	50 (%24.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	71 (%78.0)	20 (%22.0)	91 (%100.0)	0.644
	Ortaokul	35 (%77.8)	10 (%22.2)	45 (%100.0)	
	Lise	41 (%71.9)	16 (%28.1)	57 (%100.0)	
	Üniversite	7 (%63.6)	4 (%36.4)	11 (%100.0)	
	Toplam	154 (%75.5)	50 (%24.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 56 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %67.5'i, 6-10 baş hayvanı olan işletmelerin %76.7'si, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %82.4'ü ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin yarısı hayvanlarını çayır meraya çıkarmaktadırlar. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %78'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %77.8'i, lise mezunu yetiştiricilerin %71.9'u, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %63.6'sı hayvanlarını çayır meraya çıkarmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %75.5'i hayvanlarını çayır meraya çıkarırken, %24.5'i de çıkarmamaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmelerin hayvanlarını çayır meraya çıkarması arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

Önal ve Özder (2008) Edirne ilinde yapmış oldukları çalışmada işletmelerin %96.5'inin kesif yem ve yine %96.5'inin silaj üretimi yaptıklarını, silaj katkı maddesi kullanım oranını ise %12.3 olarak bildirmişlerdir. Köse (2006) Uşak ilindeki çalışmasında işletmelerin %56'sında hayvanların çayır meraya çıkarıldıklarını bildirmiştir. Şahin ve Yılmaz (2008) Van ilinde yaptıkları anket çalışmasında görüşülen işletmelerin %76.22'sinin hayvanlarını meralarda otlattıklarını bildirmişlerdir.

4.5.7. Suni tohumlama

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ile hayvan ırkları, tohumlamada dikkat edilen hususlar, ortalama suni tohumlama sayısı, düvelerin ilkinde tohumlama yaşı, tohumlamada boğa kullanımı, servis periyodu, melezleme, melez hayvan varlığı ve melezlemenin neden tercih edildiğine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 57-58-59-60-61-62-63 ve 64'te verilmiştir.

Çizelge 57 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %72.5'i, 6-10 baş hayvanı olan işletmelerin %73'ü, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %85.3'ü ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de tamamı kültür ırkı sığır yetiştiriciliği yapmaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %83.1'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %86.7'si, lise mezunu yetiştiricilerin %84.2'si ve üniversite mezunu yetiştiricilerin de %89.8'i kültür ırkı sığır yetiştiriciliği yapmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %83.3'ü kültür ırkı, %13.6'sı kültür ırkı melezi, %5.4'ü yerli ırk sığır yetiştiriciliği yapmaktadır.

Tapkı (1996) Hatay ilinde yapmış olduğu çalışmasında bölgedeki süt sığırı varlığının %10'unu kültür ırkları, %46'sını melez ırklar ve %44'ünü de yerli ırkların oluşturduğunu bildirmiştir. Önal ve Özder (2008) aynı bölgede yapmış oldukları çalışmada işletmede bulunan hayvanların %96.5'inin kültür ırkı sığırlardan ve %3.5'inin kültür melezi ırklardan oluştuğunu bildirmişlerdir. Yapılan çalışmada aynı bölgede kültür ırkı melezinin %10.1 oranında artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Çizelge 57. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmedeki hayvan ırkları

		İşletmedeki hayvan ırkları			Toplam	P
		Yerli ırk	Kültür ırkı	Kültür ırkı melezi		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	2 (%5.0)	29 (%72.5)	9 (%22.5)	40 (%100.0)	0.157
	6-10 baş	7 (%8.1)	73 (%84.9)	6 (%7.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	2 (%2.9)	58 (%85.3)	8 (%11.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	10 (%100.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	11 (%5.4)	170 (%83.3)	23 (%13.6)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	5 (%5.5)	74 (%83.1)	12 (%13.2)	91 (%100.0)	0.431
	Ortaokul	4 (%8.9)	39 (%86.7)	2 (%4.4)	45 (%100.0)	
	Lise	2 (%3.5)	48 (%84.2)	6 (%12.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	9 (%81.8)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	11 (%5.4)	170 (%83.3)	23 (%13.6)	204 (%100.0)	

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahiplerinin eğitim seviyesi ile işletmedeki hayvan ırkları arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

Çizelge 58. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre suni tohumlamada dikkat edilen husus

		Sunî tohumlamada dikkat edilen husus			Toplam	P
		Ucuz sperma	Kaliteli sperma	Rastgele		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	4 (%5.0)	30 (%95.0)	6 (%0.0)	40 (%100.0)	0.066
	6-10 baş	14 (%4.7)	65 (%95.3)	7 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	2 (%2.9)	62 (%94.1)	4 (%2.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	9 (%90.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	20 (%3.9)	166 (%93.1)	18 (%2.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	14 (%15.4)	66 (%72.5)	11 (%12.1)	91 (%100.0)	0.045
	Ortaokul	2 (%4.4)	39 (%86.7)	4 (%8.9)	45 (%100.0)	
	Lise	4 (%7.0)	52 (%91.2)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	9 (%81.8)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	20 (%3.9)	166 (%93.1)	18 (%2.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 58 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %95'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %95.3'ü, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %94.1'i ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %90'ı suni tohumlamada kaliteli sperma ile tohumlama yaptırmaktadırlar. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %72.5'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %86.7'si, lise mezunu yetiştiricilerin %91.2'si, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %81.8'i suni tohumlamada kaliteli sperma tercih etmektedirler.

Tüm işletmelerin %93.1'inde suni tohumlamada kaliteli sperma, %3.9'unda ucuz sperma ve %2.9'unda da rastgele sperma tercih edilmektedir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile suni tohumlamada dikkat edilen husus arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre suni tohumlamada dikkat edilen husus arasındaki uyumun ise ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

Çizelge 59. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ortalama suni tohumlama sayısı

		Ortalama suni tohumlama sayısı					Toplam	P
		1	1,5	2	2,5	3 ve üzeri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	0 (%0.0)	5 (%12.5)	21 (%52.5)	7 (%17.5)	7 (%17.5)	40 (%100.0)	0.178
	6-10 baş	3 (%3.5)	6 (%7.0)	47 (%54.7)	18 (%20.9)	12 (%14.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	5 (%7.4)	14 (%20.6)	36 (%52.9)	4 (%5.9)	9 (%13.2)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	2 (%20.0)	5 (%50.0)	2 (%20.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	8 (%3.9)	27 (%13.2)	109 (%53.4)	31 (%15.2)	29 (%14.2)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	3 (%3.3)	11 (%12.1)	46 (%50.5)	16 (%17.6)	15 (%16.5)	91 (%100.0)	0.854
	Ortaokul	3 (%6.7)	6 (%13.3)	24 (%53.3)	7 (%15.6)	5 (%11.1)	45 (%100.0)	
	Lise	2 (%3.5)	7 (%12.3)	33 (%57.9)	6 (%10.5)	9 (%15.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	3 (%27.3)	6 (%54.5)	2 (%18.2)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	8 (%3.9)	27 (%13.2)	109 (%53.4)	31 (%15.2)	29 (%14.2)	204 (%100.0)	

Çizelge 59 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %52.5'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %54.7'sinde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %52.9'unda, 31+ sağmal hayvanı olan işletmelerin de %50'sinde, ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %50.5'inde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %53.3'ünde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %57.9'unda ve üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin de %54.5'inde ortalama suni tohumlama sayısı 2'dir.

Tüm işletmelerin %53.4'ünde ortalama suni tohumlama sayısı 2, %15.2'sinde 2.5, %13.2'sinde 1.5, %14.2'sinde 3 ve üzerinde, %3.9'unda da 1'dir.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre inek başına ortalama suni tohumlama sayısı arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

Çizelge 60. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre düvelerin tohumlama yaşı

		Düvelerin tohumlama yaşı(ay)					Toplam	P
		12-14	15-16	17-18	19-20	21 ve üzeri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	2 (%5.0)	28 (%70.0)	10 (%25.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.043
	6-10 baş	7 (%8.1)	52 (%60.5)	21 (%24.4)	4 (%4.7)	2 (%2.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	0 (%0.0)	43 (%63.2)	20 (%29.4)	5 (%7.4)	0 (%0.0)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	4 (%40.0)	3 (%30.0)	2 (%20.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	9 (%4.4)	127 (%62.3)	54 (%26.5)	11 (%5.4)	3 (%1.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	6 (%6.6)	61 (%67.0)	19 (%20.9)	4 (%4.4)	1 (%1.1)	91 (%100.0)	0.043
	Ortaokul	3 (%6.7)	22 (%48.9)	16 (%35.6)	3 (%6.7)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	0 (%0.0)	37 (%64.9)	17 (%29.8)	3 (%5.3)	0 (%0.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	7 (%63.6)	2 (%18.2)	1 (%9.1)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	9 (%4.4)	127 (%62.3)	54 (%26.5)	11 (%5.4)	3 (%1.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 60 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %70'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60.5'sinde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %63.2'sinde, 31+ sağmal hayvanı olan işletmelerin de %40'ında, ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %67'sinde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %48.9'unda, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %64.9'unda ve üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin de %63.6'sında düvelerin tohumlama yaşı 15-16'dır.

Tüm işletmelerin %62.3'ünde düveler 15-16 aylık yaşta, %26.5'inde 17-18 aylık yaşta, %5.4'ünde 19-20 aylık yaşta, %4.4'ünde 12-14 aylık yaşta, %1.5'inde de 21 aylık ve üzeri yaşta tohumlanmaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre düvelerin tohumlama yaşı arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

Çizelge 61. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre tohumlamada boğa kullanımı

		Boğa kullanımı		Toplam	P
		Kullanılıyor	Kullanılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	8 (%20.0)	32 (%80.0)	40 (%100.0)	0.156
	6-10 baş	8 (%9.3)	78 (%90.7)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	12 (%17.6)	56 (%82.4)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	10 (%100.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	28 (%13.7)	176 (%86.3)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	11 (%12.1)	80 (%87.9)	91 (%100.0)	0.773
	Ortaokul	8 (%17.8)	37 (%82.2)	45 (%100.0)	
	Lise	7 (%12.3)	50 (%87.7)	57 (%100.0)	
	Üniversite	2 (%18.2)	9 (%81.8)	11 (%100.0)	
	Toplam	28 (%13.7)	176 (%86.3)	204 (%100.0)	

Çizelge 61 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %80'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %90.7'sinde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %82.4'ünde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin tamamında tohumlamada boğa kullanılmamaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %87.9'u, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %82.2'si, lise mezunu yetiştiricilerin %87.7'si, üniversite mezunu yetiştiricilerin %81.8'i de işletmelerinde suni tohumlamada boğa kullanılmamaktadırlar.

Tüm işletmelerin %86.3'ünde boğa kullanılmamakta, %13.7'sinde kullanılmaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre tohumlamada boğa kullanımı arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

Çizelge 62. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre servis periyodu

		Servis periyodu(gün)					Toplam	P
		21-30	41-50	61-70	81-90	90 ve üzeri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	1 (%2.5)	14 (%35.0)	15 (%37.5)	5 (%12.5)	5 (%12.5)	40 (%100.0)	0.118
	6-10 baş	0 (%0.0)	18 (%20.9)	41 (%47.7)	21 (%24.4)	6 (%7.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	4 (%5.9)	14 (%20.6)	38 (%55.9)	10 (%14.7)	2 (%2.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	3 (%30.0)	4 (%40.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	6 (%2.9)	49 (%24.0)	98 (%48.0)	37 (%18.1)	14 (%6.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	2 (%2.2)	17 (%18.7)	46 (%50.5)	19 (%20.9)	7 (%7.7)	91 (%100.0)	0.480
	Ortaokul	2 (%4.4)	10 (%22.2)	24 (%53.3)	8 (%17.8)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	4 (%1.8)	14 (%31.6)	25 (%43.9)	9 (%15.8)	4 (%7.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	1 (%9.1)	4 (%36.4)	3 (%27.3)	1 (%9.1)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	6 (%2.9)	49 (%24.0)	98 (%48.0)	37 (%18.1)	14 (%6.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 62 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %37.5'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %47.7'sinde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %55.9'ünde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %40'ında, ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %50.5'inde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %53.3'ünde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %43.9'unda servis periyodu 61-70 gündür. Üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %36.4'ünde ise servis periyodu 41-50 gündür.

Servis periyodu tüm işletmelerin %48'inde 61-70 gün, %24'ünde 41-50 gün, %18.1'inde 81-90 gün, %6.9'unda 90 gün ve üzeri, %2.9'unda da 21-30 gündür.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre servis periyodu arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

Çizelge 63. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre melezleme

		Melezleme		Toplam	P
		Yapılıyor	Yapılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	29 (%72.5)	11 (%27.5)	40 (%100.0)	0.726
	6-10 baş	66 (%76.7)	20 (%23.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	55 (%80.9)	13 (%19.1)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	7 (%70.0)	3 (%30.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	157 (%77.0)	47 (%23.0)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	78 (%85.7)	13 (%14.3)	91 (%100.0)	0.002
	Ortaokul	34 (%75.6)	11 (%24.4)	45 (%100.0)	
	Lise	41 (%71.9)	16 (%28.1)	57 (%100.0)	
	Üniversite	4 (%36.4)	7 (%63.6)	11 (%100.0)	
	Toplam	157 (%77.0)	47 (%23.0)	204 (%100.0)	

Çizelge 63 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %72.5'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %76.7'si, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %80.9'u, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %70'i, ilkokul mezunu yetiştiricilerin %85.7'si, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %75.6'sı, lise mezunu yetiştiricilerin %71.9'u melezleme yapılmasını isterken, üniversite mezunu yetiştiricilerin %63.6'sı melezleme yapılmasını istememektedirler.

Tüm işletmelerin %77'si melezleme yapılmasını isterken %23'ü de istememektedir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletme sahiplerinin melezleme istemesi arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin melezleme istemesi arasındaki uyumun da istatistik olarak önemli olduğu ($p<0.01$) görülmüştür.

Çizelge 64. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede melez hayvan varlığı

		Melez hayvan varlığı						Toplam	P
		Yok	Simental melezi	Montofon melezi	Avrupa kırmızısı melezi	Etçi ırk melezi	Kombine/ etçi ırk melezleri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	26 (%65.0)	9 (%22.5)	2 (%5.0)	0 (%0.0)	1 (%2.5)	2 (%5.0)	40 (%100.0)	0.007
	6-10 baş	63 (%73.3)	15 (%17.4)	4 (%4.7)	1 (%1.2)	0 (%0.0)	3 (%3.5)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	31 (%45.6)	18 (%26.5)	5 (%7.4)	0 (%0.0)	1 (%1.5)	13 (%19.1)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	4 (%40.0)	4 (%40.0)	0 (%0.0)	1 (%10.0)	0 (%0.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	124 (%60.8)	46 (%22.5)	11 (%5.4)	2 (%1.0)	2 (%1.0)	19 (%9.3)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	64 (%70.3)	17 (%18.7)	4 (%4.4)	1 (%1.1)	1 (%1.1)	4 (%4.4)	91 (%100.0)	0.411
	Ortaokul	24 (%53.3)	9 (%20.0)	5 (%11.1)	1 (%2.2)	0 (%0.0)	6 (%13.3)	45 (%100.0)	
	Lise	30 (%52.6)	18 (%28.1)	5 (%3.5)	0 (%0.0)	1 (%1.8)	13 (%14.1)	57 (%100.0)	
	Üniversite	6 (%54.5)	4 (%36.4)	0 (%0.0)	0 (%00.0)	0 (%0.0)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	124 (%60.8)	46 (%22.5)	11 (%5.4)	2 (%1.0)	2 (%1.0)	19 (%9.3)	204 (%100.0)	

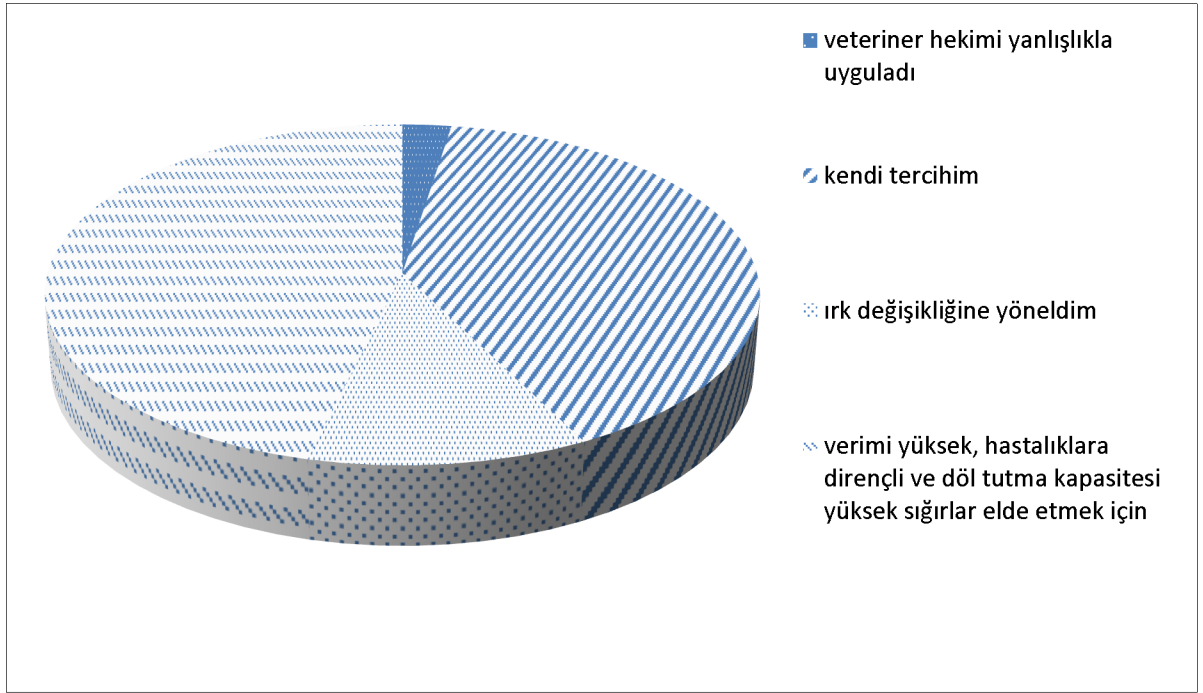
Çizelge 64 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %65'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %73.3'ünde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan %45.6'sında, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %40'ında melez hayvan bulunmamaktadır. 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %22.5'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %17.4'ünde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan %26.5'inde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %40'ında simental melezi hayvan bulunmaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %70.3'ünde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %53.3'ünde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %52.6'sında, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %54.5'inde melez hayvan bulunmamakta iken ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %18.7'sinde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %20'sinde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %28.1'inde, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin de %36.4'ünde simental melezi hayvan bulunmaktadır.

Tüm işletmelerin %60.8'inde melez hayvan bulunmamakta, %22.5'inde simental melezi, %9.3'ünde kombine ve etçi ırk melezleri birlikte, %5.4'ünde montofon melezi,

%1'inde avrupa kırmızısı melezi ve geri kalan %1'inde de etçi ırk melezi hayvan bulunmaktadır.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile melez hayvan varlığı arasındaki uyumun istatistik olarak ($p < 0.01$) önem düzeyinde olduğu görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre melez hayvan varlığı arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

Şekil 3. Yetiştiricilerin melezleme yaptırılmalarının nedenleri

Şekil 3 incelendiğinde işletmesinde melezleme yaptıran yetiştiricilerin %46'sı verimi yüksek, hastalıklara dirençli ve döl tutma kapasitesi yüksek sığırlar elde etmek için, %40'ı kendileri tercihleri ile, %11'i ırk değişikliğine yöneldikleri için, %3'ü de Veteriner Hekimleri yanlılıkla uyguladığı için melezleme yaptırmışlardır.

Tümer ve Ağmaz (1989) İzmir, Aydın, Manisa ve Muğla illerinde yapmış oldukları çalışmada işletmelerde ilkinde tohumlama yaşının ortalama 17.9 ay ve suni tohumlama yapılan işletme oranını da %40.5 olarak bildirmişlerdir. Uçak (1992) Samsun ilinde yaptığı çalışmasında işletmelerdeki sığır varlığının %71'ini siyah alaca, %16.3'ünü montofon, %2.6'sını jersey, %10.6'sını jersey melezi ve %5.2'sini de yerli kara ırkı sığırlardan oluşturduğunu bildirmiştir. Aynı çalışmada işletmelerin % 77.4'ünde suni tohumlama yapıldığı bildirilmiştir. Demir, Aral ve Sarıözkan (2014) Kars ilinde yapmış oldukları çalışmada işletmelerin %38.3'ü yerli ırk, %34'ü kültür + kültür melezi ırkı ve %27.8'i yerli + melezi ırk

hayvanlarla üretim faaliyetini sürdürdüklerini bildirmişlerdir. Küçük ölçekli işletmelerde daha çok yerli ırk sığırların, büyük ölçekli işletmelerde ise kültür + melez ırkı sığırların yoğun olarak bulunduğunu da ifade etmişlerdir. Şekerden (1989) Amasya ilinde yapmış olduğu çalışmada İsrail orijinli siyah alaca ırkı sığırlarda servis periyodunu 120.8 gün olarak bildirmiştir.

4.5.8. Yetiştiricilik uygulamaları

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilik uygulamalarına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 65-66-67-68-69-70-71 ve 72’de verilmiştir.

Çizelge 65. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre damızlık dışı bırakma yaşı

		Damızlık dışı bırakma yaşı					Toplam	P
		Deforme	7	8	9	10 ve üzeri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	13 (%32.5)	10 (%25.0)	5 (%12.5)	5 (%12.5)	7 (%17.5)	40 (%100.0)	0.569
	6-10 baş	27 (%31.4)	10 (%11.6)	19 (%22.1)	6 (%7.0)	24 (%27.9)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	18 (%26.5)	13 (%19.1)	15 (%22.1)	5 (%7.4)	17 (%25.0)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	5 (%50.0)	0 (%0.0)	2 (%20.0)	1 (%10.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	63 (%30.9)	33 (%16.2)	41 (%20.1)	17 (%8.3)	50 (%24.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	29 (%31.9)	14 (%15.4)	15 (%16.5)	9 (%9.9)	24 (%26.4)	91 (%100.0)	0.859
	Ortaokul	13 (%28.9)	10 (%22.2)	7 (%15.6)	3 (%6.7)	12 (%26.7)	45 (%100.0)	
	Lise	17 (%29.8)	7 (%12.3)	16 (%28.1)	5 (%8.8)	12 (%21.1)	57 (%100.0)	
	Üniversite	4 (%36.4)	2 (%18.2)	3 (%27.3)	0 (%0.0)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	63 (%30.9)	33 (%16.2)	41 (%20.1)	17 (%8.3)	50 (%24.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 65 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %32.5’i deforme olunca, %25’i 7 yaşında, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %31.4’ü deforme olunca, %27.9’u 10 yaş ve üzerinde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %26.5’i deforme olunca, %25’i 10 yaş ve üzerinde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %50’si deforme olunca ineklerini damızlık dışı bırakmaktadırlar. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %31.9’u,

ortaokul mezunu yetiştiricilerin %28.9'u, lise mezunu yetiştiricilerin %29.8'i, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %36.4'ü deforme olunca ineklerini damızlık dışı bırakmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %30.9'u deforme olunca, %24.5'i 10 yaş ve üzerinde, %20.1'i 8 yaşında, %16.2'si 7 yaşında ve %8.3'ü de 9 yaşında ineklerini damızlık dışı bırakmaktadırlar.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre damızlık dışı bırakma yaşı arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

Çizelge 66. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre kuruya çıkarma

		Kuruya çıkarma(doğuma kalan gün sayısı)					Toplam	P
		45	60	75	90	100 ve üzeri		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	2 (%5.0)	19 (%47.5)	12 (%30.0)	6 (%15.0)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.140
	6-10 baş	1 (%1.2)	48 (%55.8)	23 (%26.7)	12 (%14.0)	2 (%2.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	1 (%1.5)	27 (%39.7)	28 (%41.2)	11 (%16.2)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	10 (%100.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	4 (%2.0)	104 (%51.0)	63 (%30.9)	29 (%14.2)	4 (%2.0)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	2 (%2.2)	40 (%44.0)	32 (%35.2)	14 (%15.4)	3 (%3.3)	91 (%100.0)	0.511
	Ortaokul	0 (%0.0)	29 (%64.4)	10 (%22.2)	6 (%13.3)	0 (%0.0)	45 (%100.0)	
	Lise	1 (%1.8)	28 (%49.1)	19 (%33.3)	8 (%14.0)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	1 (%9.1)	7 (%63.6)	2 (%18.2)	1 (%9.1)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	4 (%2.0)	104 (%51.0)	63 (%30.9)	29 (%14.2)	4 (%2.0)	204 (%100.0)	

Çizelge 66 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %47.5'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %55.8'i, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin tamamı doğuma 60 gün kalınca ineklerini kuruya çıkarmaktadırlar. 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %41.2'si doğuma 75 gün kalınca ineklerini kuruya çıkarmaktadırlar. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %44'ü, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %64.4'ü, lise mezunu

yetiştiricilerin %49.1'i ve üniversite mezunu yetiştiricilerin de %63.6'sı doğuma 60 gün kalınca ineklerini kuruya çıkarmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %51'i doğuma 60 gün, %30.9'u 75 gün, %14.2'si 90 gün, %2'si 45 gün kalınca ve geri kalan %2'si de 100 gün ve üzerinde ineklerini kuruya çıkarmaktadırlar.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre ineklerini kuruya çıkarma arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$).

Çizelge 67. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre güç doğum

		Güç doğum		Toplam	P
		Var	Yok		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	19 (%47.5)	21 (%52.5)	40 (%100.0)	0.087
	6-10 baş	22 (%25.6)	64 (%74.4)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	20 (%29.4)	48 (%70.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	4 (%40.0)	6 (%60.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	65 (%31.9)	139 (%68.1)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	26 (%28.6)	65 (%71.4)	91 (%100.0)	0.375
	Ortaokul	15 (%33.3)	30 (%66.7)	45 (%100.0)	
	Lise	18 (%31.6)	39 (%68.4)	57 (%100.0)	
	Üniversite	6 (%54.5)	5 (%45.5)	11 (%100.0)	
	Toplam	65 (%31.9)	139 (%68.1)	204 (%100.0)	

Çizelge 67 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %47.5'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %25.6'sında, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %29.4'ünde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %40'ında, ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %28.6'sında, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %33.3'ünde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %31.6'sında, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin de %54.5'inde güç doğum problemi yaşanmaktadır.

Tüm işletmelerin %68.1'inde güç doğum problemi ile karşılaşılmazken, %31.9'unda güç doğum problemi yaşanmaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletmede güç doğumla karşılaşılma arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

Çizelge 68. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağuların doğumda askıda tutulması

		Buzağuları askıda tutma		Toplam	P
		Tutuluyor	Tutulmuyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	23 (%57.5)	17 (%42.5)	40 (%100.0)	0.606
	6-10 baş	43 (%50.0)	43 (%50.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	41 (%60.3)	27 (%39.7)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	5 (%50.0)	5 (%50.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	112 (%54.9)	92 (%45.1)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	41 (%45.1)	50 (%54.9)	91 (%100.0)	0.010
	Ortaokul	23 (%51.1)	22 (%48.9)	45 (%100.0)	
	Lise	39 (%68.4)	18 (%31.6)	57 (%100.0)	
	Üniversite	9 (%81.8)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	112 (%54.9)	92 (%45.1)	204 (%100.0)	

Çizelge 68 incelendiğinde 6-10 baş ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerde doğumdan sonra buzağuları 1-2 dakika askıda tutan işletmelerin oranı yarı yarıyadır. 0-5 baş sağlam hayvanı olan işletmelerin % 57.5'i ve 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %60.3'ü buzağularını doğumdan sonra 1-2 dakika askıda tutmaktadırlar. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %54.9'u doğumdan sonra buzağuları askıda tutmamakta, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %51.1'i, lise mezunu yetiştiricilerin %68.4'ü ve üniversite mezunu yetiştiricilerin de %81.8'i doğumdan sonra buzağularını 1-2 dakika askıda tutmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %54.9'u doğumdan sonra buzağılarını askıda tutmakta, %45.1'i de tutmamaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ile doğumdan sonra buzağıları askıda tutma arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre doğumdan sonra buzağıları askıda tutma arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olduğu ($p<0.05$) görülmüştür.

Çizelge 69. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağı ölüm oranı

		Buzağı ölüm oranı (%)					Toplam	P
		5'ten az	5	10	15	20		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	12 (%30.0)	26 (%65.0)	2 (%5.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.002
	6-10 baş	16 (%18.6)	67 (%77.9)	3 (%3.5)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	8 (%11.8)	53 (%77.9)	5 (%7.4)	0 (%0.0)	2 (%2.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	2 (%20.0)	6 (%60.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	38 (%18.6)	152 (%74.5)	11 (%5.4)	1 (%0.5)	2 (%1.0)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	18 (%19.8)	67 (%73.6)	6 (%6.6)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	91 (%100.0)	0.029
	Ortaokul	9 (%20.0)	33 (%73.3)	2 (%4.4)	0 (%0.0)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	11 (%19.3)	43 (%75.4)	2 (%3.5)	0 (%0.0)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	9 (%81.8)	1 (%9.1)	1 (%9.1)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	38 (%18.6)	152 (%74.5)	11 (%5.4)	1 (%0.5)	2 (%1.0)	204 (%100.0)	

Çizelge 69 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %65'inde, 6-10 ve 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %77.9'unda, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %60'ında, ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %73.6'sında, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %73.3'ünde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %75.4'ünde, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %81.8'inde buzağı ölüm oranı %5'tir. Tüm işletmelerin %74.5'inde buzağı ölüm oranı %5, %18.6'sında %5'ten az, %5.4'ün de %10, %1'inde %20 ve %0.5'inde de %15'tir.

Çizelgeye bakıldığında işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile buzağı ölüm oranı arasındaki uyumun istatistik olarak ($p<0.01$) düzeyinde önemli olduğu, işletme sahibinin

eğitim seviyesine göre buzağı ölüm oranı arasındaki uyumun da ($p<0.05$) düzeyinde önemli olduğu görülmüştür.

Çalışma yapılan işletmelerden 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %80'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %87.2'sinde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %83.8'inde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin tamamında, ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %80.2'sinde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %82.2'sinde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %93'ünde, niversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin de tamamında doğumdan sonra buzağıların kordonu dezenfekte edilmektedir.

Tüm işletmelerin %85.3'ünde doğumdan sonra buzağıların kordonu dezenfekte edilirken, %14.7'sinde herhangi bir dezenfeksiyon işlemi uygulanmamaktadır. İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre doğumdan sonra buzağıların kordonunun dezenfekte edilmesi arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

Çizelge 70. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre boynuz köreltme

		Boynuz köreltme		Toplam	P
		Yapılıyor	Yapılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	23 (%57.5)	17 (%42.5)	40 (%100.0)	0.001
	6-10 baş	47 (%54.7)	39 (%45.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	57 (%83.8)	11 (%16.2)	68 (%100.0)	
	31 ve zeri	8 (%80.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	135 (%66.2)	69 (%33.8)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	54 (%59.3)	37 (%40.7)	91 (%100.0)	0.019
	Ortaokul	26 (%57.8)	19 (%42.1)	45 (%100.0)	
	Lise	46 (%80.7)	11 (%19.3)	57 (%100.0)	
	niversite	9 (%81.8)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	135 (%66.2)	69 (%33.8)	204 (%100.0)	

Çizelge 70 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %57.5’inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %54.7’sinde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %83.8’inde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %80’inde, ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %59.3’ünde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %57.8’inde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %80.7’sinde, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %81.8’inde boynuz köreltme işlemi yapılmaktadır.

Tüm işletmelerin %66.2’sinde boynuz köreltme işlemi yapılmakta, %33.8’inde yapılmamaktadır.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile boynuz köreltme arasındaki uyumun ($p<0.01$) önem düzeyinde ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre boynuz köreltme arasındaki uyumun da ($p<0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

Çizelge 71. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre tımar

		Tımar		Toplam	P
		Yapılıyor	Yapılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	17 (%42.5)	23 (%57.5)	40 (%100.0)	0.016
	6-10 baş	36 (%34.9)	56 (%65.1)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	37 (%54.4)	31 (%45.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	9 (%90.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	85 (%41.7)	119 (%58.3)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	34 (%37.4)	57 (%62.6)	91 (%100.0)	0.637
	Ortaokul	20 (%44.4)	25 (%55.6)	45 (%100.0)	
	Lise	25 (%43.9)	32 (%56.1)	57 (%100.0)	
	Üniversite	6 (%54.5)	5 (%45.5)	11 (%100.0)	
	Toplam	85 (%41.7)	119 (%58.3)	204 (%100.0)	

Çizelge 71 incelendiğinde 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %54.4’ünde işletmedeki hayvanlara düzenli olarak tımar yapılmakta, 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %57.5’inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %65.1’inde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %90’ında düzenli olarak tımar işlemi yapılmamaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %62.6’sında, ortaokul mezunu yetiştiricilerin

işletmelerinin %55.6'sında, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %56.1'inde tımar işlemi yapılmamakta, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %54.5'inde işletmedeki hayvanlara düzenli olarak tımar yapılmaktadır.

Tüm işletmelerin %41.7'sinde düzenli olarak tımar yapılırken, %58.3'ünde yapılmamaktadır. İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ile tımar arasındaki ilişkinin ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre tımar arasındaki ilişkinin ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

Çizelge 72. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre parazit mücadelesi

		Parazit mücadelesi		Toplam	P
		Yapılıyor	Yapılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	36 (%90.0)	4 (%10.0)	40 (%100.0)	0.194
	6-10 baş	80 (%93.0)	6 (%7.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	67 (%98.5)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	10 (%100.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	193 (%94.6)	11 (%5.4)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	82 (%90.1)	9 (%9.9)	91 (%100.0)	0.086
	Ortaokul	44 (%97.8)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	56 (%98.2)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	11 (%100.0)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	193 (%94.6)	11 (%5.4)	204 (%100.0)	

Çizelge 72 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %90'ında, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %93'ünde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %98.5'inde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de tamamında parazitlerle mücadele yapılmaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %90.1'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %97.8'i, lise mezunu yetiştiricilerin %98.2'si, üniversite mezunu yetiştiricilerin de tamamı işletmelerinde parazit mücadelesi yapmaktadırlar.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre parazitlerle mücadele arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla

yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Şeker ve ark. (2012) Muş ilinde yaptıkları çalışmada işletmelerde karşılaşılan güç doğum oranını %21.9 olarak bildirmiştir. Uçak (1992) Samsun ilinde yapmış olduğu çalışmada işletmelerde karşılaşılan güç doğum oranını %19 olarak bildirmiştir. Önal ve Özder (2008) Edirne ilinde yapmış oldukları çalışmada işletmelerin %54.4'ünde tımar, %80.7'sinde boynuz köreltme yapıldığını bildirmiştir. Aynı çalışmada işletmelerin %26.3'ünde ise 10 yaş ve üzeri yaşta damızlık dışı olarak bıraktıkları, sağmal ineklerin işletmelerin %86'sında doğuma 60 gün kala, %7'sinde de doğuma 75 gün kala kuruya alındığı bildirilmiştir. Yener ve ark. (2013) tarafından Şanlıurfa ilinde yaptıkları çalışmada işletmelerdeki buzağı ölüm oranı %5 ile %20 arasında değiştiği bildirilmiştir.

4.6. Sağım

4.6.1. Sağım uygulamaları

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım uygulamalarına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 73-74-75-76-77-78-79 ve 80'de verilmiştir.

Çizelge 73. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımı kimin yaptığı

		Sağımı yapan				Toplam	P
		Kadın	Erkek	İşçi	Birlikte		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	10 (%25.0)	11 (%27.5)	0 (%0.0)	19 (%47.5)	40 (%100.0)	0.055
	6-10 baş	17 (%19.8)	36 (%41.9)	2 (%2.3)	31 (%36.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	13 (%19.1)	25 (%36.8)	7 (%10.3)	23 (%33.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	5 (%50.0)	2 (%20.0)	3 (%30.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	40 (%19.6)	77 (%37.7)	11 (%5.4)	76 (%37.3)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	17 (%18.7)	36 (%39.6)	2 (%2.2)	36 (%39.6)	91 (%100.0)	0.066
	Ortaokul	9 (%20.0)	14 (%31.1)	2 (%4.4)	20 (%44.4)	45 (%100.0)	
	Lise	13 (%22.8)	24 (%42.1)	4 (%7.0)	16 (%28.1)	57 (%100.0)	
	Üniversite	1 (%9.1)	3 (%27.3)	3 (%27.3)	4 (%36.4)	11 (%100.0)	
	Toplam	40 (%19.6)	77 (%37.7)	11 (%5.4)	76 (%37.3)	204 (%100.0)	

Çizelge 73 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %47.5’inde sağımı kadın-erkek birlikte, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %41.9’unda, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %36.8’inde, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %50’sinde sağımı erkek yapmaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde erkekler tarafından(%39.6) ve kadın-erkek birlikte(%39.6), ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde kadın-erkek birlikte(%44.4), lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde erkekler tarafından(%42.1) ve üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde kadın-erkek birlikte(%36.4) yapıldığı görülmektedir.

Tüm işletmelerin %37.7’sinde sağım erkek, %37.3’ünde birlikte, %19.6’sında kadın ve %5.4’ünde de işçi tarafından yapılmaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımı kimin yaptığı arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

Çizelge 74. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım sayısı

		Sağım sayısı		Toplam	P
		2	3		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	39 (%97.5)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.728
	6-10 baş	81 (%94.2)	5 (%5.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	64 (%94.1)	4 (%5.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	10 (%100.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	135 (%95.1)	69 (%4.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	85 (%93.4)	6 (%6.6)	91 (%100.0)	0.531
	Ortaokul	43 (%95.6)	2 (%4.4)	45 (%100.0)	
	Lise	56 (%98.2)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	10 (%90.9)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	135 (%95.1)	69 (%4.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 74 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %97.5’inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %94.2’sinde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %94.1’inde ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin tamamında, ilkokul mezunu yetiştiricilerin %93.4’ünün, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %95.6’sının, lise mezunu yetiştiricilerin %98.2’sinin, üniversite mezunu yetiştiricilerin %90.9’unun işletmelerinde sağım sayısı ikidir.

Tüm işletmelerin %95.1’inde sağım sayısı iki, %4.9’unda ise üçtür. İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre günlük sağım sayısı arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

Çizelge 75. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım şekli

		Sağım şekli				Toplam	P
		Elle	Seyyar makine	Sağım Ünitesi	Toplu Sağım Ünitesi		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	1 (%2.5)	39 (%97.5)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	4 (%4.7)	79 (%91.9)	2 (%2.3)	1 (%1.2)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	0 (%0.0)	61 (%89.7)	5 (%7.4)	2 (%2.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	4 (%40.0)	6 (%60.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	5 (%2.5)	183 (%89.7)	13 (%6.4)	3 (%1.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	2 (%2.2)	86 (%94.5)	3 (%3.3)	0 (%0.0)	91 (%100.0)	0.425
	Ortaokul	2 (%4.4)	38 (%84.4)	4 (%8.9)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	1 (%1.8)	50 (%87.7)	4 (%7.0)	2 (%3.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	9 (%81.8)	2 (%18.2)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	5 (%2.5)	183 (%89.7)	13 (%6.4)	3 (%1.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 75 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %97.5’inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %91.9’unda, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %89.7’sinde sağım seyyar makine ile yapılmaktadır. 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60’ında ise sağım üniteli sağım yapılmaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin

işletmelerinin %94.5'inde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %84.4'ünde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %87.7'sinde ve üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %81.8'inde seyyar makina ile sağım yapılmaktadır.

Tüm işletmelerin %89.7'sinde seyyar makina ile, %6.4'ünde sağım ünitesi ile, %2.5'inde elle, %1.5'inde de köyde bulunan toplu sağım ünitesi ile sağım yapılmaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ile sağım şekli arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu($p<0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım şekli arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı($p>0.05$) görülmüştür.

Çizelge 76. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım makinası temizliği

		Sağım makinası temizliği				Toplam	P
		Yapılmıyor	Günlük	Günlük Haftalık	Günlük Haftalık Aylık		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	1 (%2.5)	17 (%42.5)	12 (%30.0)	10 (%25.0)	40 (%100.0)	0.017
	6-10 baş	5 (%5.8)	34 (%39.5)	41 (%47.7)	6 (%7.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	1 (%1.5)	29 (%42.6)	27 (%39.7)	11 (%16.2)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	3 (%30.0)	2 (%20.0)	5 (%50.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	7 (%3.4)	83 (%40.7)	82 (%40.2)	32 (%15.7)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	4 (%4.4)	35 (%38.5)	42 (%46.2)	10 (%11.0)	91 (%100.0)	0.416
	Ortaokul	2 (%4.4)	21 (%46.7)	17 (%37.8)	5 (%11.1)	45 (%100.0)	
	Lise	1 (%1.8)	22 (%38.6)	20 (%35.1)	14 (%24.6)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	5 (%45.5)	3 (%27.3)	3 (%27.3)	11 (%100.0)	
	Toplam	7 (%3.4)	83 (%40.7)	82 (%40.2)	32 (%15.7)	204 (%100.0)	

Çizelge 76 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %42.5'i sağım makinalarını günlük olarak, %30'u günlük-haftalık olarak, %25'i ise günlük-haftalık-aylık olarak temizlemektedirler. 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %47.7'si günlük-haftalık, %39.5'i günlük, %7'si günlük-haftalık-aylık olarak, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %42.6'sı günlük, %39.7'si günlük haftalık, %16.2'si de günlük haftalık-aylık olarak sağım makinalarını temizlemektedirler. 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de

%50'si günlük-haftalık-aylık olarak sağım makinalarını/ünitelerini temizlemektedirler. İlkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %46.2'sinde günlük-haftalık, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %46.7'sinde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %38.6'sında, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin de %45.5'inde günlük olarak sağım makinası/ünitesi temizliği yapılmaktadır.

Tüm işletmelerin %40.7'si günlük, %40.2'si günlük-haftalık, %15.7'si günlük-haftalık-aylık olarak sağım makinalarını temizlerken, %3.4'ü de sağım makinalarını temizlememektedirler.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ile sağım makinası arasındaki uyumun istatistik olarak ($p < 0.05$) düzeyinde önemli olduğu görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım makinası temizliği arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

Çizelge 77. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre süt verim kontrolü sıklığı

		Süt verim kontrolü					Toplam	P
		Yapılmıyor	Her gün	15 günde bir	Ayda bir	2-3 ayda bir		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	8 (%20.0)	6 (%15.0)	7 (%17.5)	15 (%37.5)	4 (%10.0)	40 (%100.0)	0.250
	6-10 baş	8 (%9.3)	13 (%15.1)	23 (%26.7)	36 (%41.9)	6 (%7.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	3 (%4.4)	16 (%23.5)	15 (%22.1)	25 (%36.8)	9 (%13.2)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	1 (%10.0)	3 (%30.0)	6 (%60.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	19 (%9.3)	36 (%17.6)	48 (%23.5)	82 (%40.2)	19 (%9.3)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	15 (%16.5)	10 (%11.0)	25 (%27.5)	34 (%37.4)	7 (%7.7)	91 (%100.0)	0.022
	Ortaokul	1 (%2.2)	13 (%28.9)	6 (%13.3)	20 (%44.4)	5 (%11.1)	45 (%100.0)	
	Lise	3 (%5.3)	13 (%22.8)	12 (%21.1)	23 (%40.4)	6 (%10.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	0 (%10.0)	5 (%45.5)	5 (%45.5)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	19 (%9.3)	36 (%17.6)	48 (%23.5)	82 (%40.2)	19 (%9.3)	204 (%100.0)	

Çizelge 77 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %37.5'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %41.9'u, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin

%36.8'i, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de % 60'ı ayda bir defa süt verim kontrolü yapmaktadırlar. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %37.1'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %44.4'ü, lise mezunu yetiştiricilerin %40.4'ü, üniversite mezunu yetiştiricilerin %45.5'i ayda bir defa süt verim kontrolü yaparken, üniversite mezunu yetiştiricilerin %45.5'i de 15 günde bir defa süt verim kontrolü yapmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %40.2'si ayda bir defa, %23.5'i onbeş günde bir defa, %17.6'sı her gün, %9.3'ü 2-3 ayda bir defa süt verim kontrolü yaparken, süt verim kontrolü yapmayan işletmelerin oranı da %9.3'tür.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ile süt verim kontrolü sıklığı arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre süt verim kontrolü sıklığı arasındaki uyumun ise istatistik olarak ($p<0.05$) düzeyinde önemli olduğu görülmüştür.

Çizelge 78. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre üretilen sütün taşıma şekli

		Sütün taşıma şekli			Toplam	P
		Güğümlle	Köyün ortak süt tankına	Süt tankeri ile		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	24 (%60.0)	15 (%37.5)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	53 (%61.6)	28 (%32.6)	5 (%5.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	39 (%57.4)	23 (%33.8)	6 (%8.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	3 (%30.0)	1 (%10.0)	6 (%60.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	119 (%58.3)	67 (%32.8)	18 (%8.8)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	63 (%69.2)	25 (%27.5)	3 (%3.3)	91 (%100.0)	0.009
	Ortaokul	28 (%62.2)	14 (%31.1)	3 (%6.7)	45 (%100.0)	
	Lise	23 (%40.4)	24 (%42.1)	10 (%17.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	5 (%45.5)	4 (%36.4)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	119 (%58.3)	67 (%32.8)	18 (%8.8)	204 (%100.0)	

Çizelge 78 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60'ı, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %61.6'sı, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin

%57.4'ü ürettikleri sütü güğümle taşıyarak, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin ise %60'ı süt tankeri ile sevk etmektedirler. İlkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %69.2'sinde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %62.2'sinde, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %40.4'ünde, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %45.5'inde sütler güğümle taşınmaktadır.

Tüm işletmelerde üretilen sütün %58.3'ü güğümle taşınmakta, %32.8'si köyün ortak süt tankına taşınmakta, %8.8'i de süt tankerleri ile taşınmaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sütün taşınma şekli arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$).

Çizelge 79. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre antibiyotikli sütlerin durumu

		Antibiyotikli sütleri ayırma		Toplam	P
		Ayırıyor	Ayrırmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	39 (%97.5)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.743
	6-10 baş	81 (%94.2)	5 (%5.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	65 (%95.6)	3 (%4.4)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	9 (%90.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	194 (%95.1)	10 (%4.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	86 (%94.5)	5 (%5.5)	91 (%100.0)	0.880
	Ortaokul	43 (%95.6)	2 (%4.4)	45 (%100.0)	
	Lise	54 (%94.7)	3 (%5.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	11 (%100.0)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	194 (%95.1)	10 (%4.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 79 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %97.5'inde, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %94.2'sinde, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %95.6'sında, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %90'ında antibiyotikli

sütler ayrılmaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %94.5'inde, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %95.6'sında, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin %94.7'sinde ve üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinin tamamında antibiyotikli sütler ayrılmaktadır.

Tüm işletmelerin %95.1'i antibiyotikli, sütleri ayırırken %4.9'u da ayırmamaktadır. İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre antibiyotikli sütleri ayırma arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür(p>0.05).

Çizelge 80. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre antibiyotikli sütlerin değerlendirilmesi

		Antibiyotikli sütler			Toplam	P
		Dökülüyor	Buzağılara veriliyor	Satılıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	16 (%40.0)	23 (%57.5)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.000
	6-10 baş	46 (%53.5)	40 (%46.5)	0 (%0.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	24 (%35.3)	43 (%63.2)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	3 (%30.0)	3 (%30.0)	4 (%40.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	89 (%43.7)	109 (%53.4)	6 (%2.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	35 (%38.5)	55 (%60.4)	1 (%1.1)	91 (%100.0)	0.086
	Ortaokul	22 (%48.9)	22 (%48.9)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	26 (%45.6)	29 (%50.9)	2 (%3.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	5 (%45.5)	4 (%36.4)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	89 (%43.7)	109 (%53.4)	6 (%2.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 80 incelendiğinde ise 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %57.5'i ayrılan antibiyotikli sütü buzağularına vermekte, %40'ı da dökmektedir. 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %53.5'i antibiyotikli sütleri dökerken, %46.5'i de buzağularına vermektir. 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %63.5'i antibiyotikli sütü buzağularına vermekte, %35.3'ü de dökmektedir. 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin ise %40'ı antibiyotikli sütleri satmakta %30'u buzağularına vermekte, %30'u da dökmektedir.

İlkokul mezunu yetiştiricilerin %60.4'ü ayrılan antibiyotikli sütü buzağılarına vermekte, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %48.9'u antibiyotikli sütleri dökerken, %48.9'u da buzağılarına vermektedir. Lise mezunu yetiştiricilerin %50.9'u antibiyotikli sütü buzağılarına vermekte, %45.6'sı da dökmektedir. Üniversite mezunu yetiştiricilerin ise % 45'5'i antibiyotikli sütleri dökmekte, %36.4'ü buzağılara vermekte, %18.2'si de satmaktadır.

Tüm işletmelerin %53.4'ü antibiyotikli sütleri buzağılara vermekte, %43.7'si dökmekte ve %2.9'u da satmaktadır.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile antibiyotikli sütlerin değerlendirilmesi arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p < 0.01$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre antibiyotikli sütlerin değerlendirilmesi arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

Çalışılan işletmelerden 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %32.5'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %29.1'i, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %32.4'ü, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin ise %60'ı, ilkökul mezunu yetiştiricilerin %30.8'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %31.1'i, lise mezunu yetiştiricilerin %33.3'ü, üniversite mezunu yetiştiricilerin ise %45.5'inin mastitis indikatör ve test araçları kullandığı tespit edilmiştir. Tüm işletmelerin %32.4'ü mastitis indikatör ve test araçları kullanmakta, %67.6'sı ise kullanmamaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre mastitis indikatör ve test araçları kullanmak arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı gözlenmiştir ($p > 0.05$).

0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %85'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %91.9'u, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %86.8'i, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin ise % 80'i, ilkökul mezunu yetiştiricilerin %85.7'si, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %88.9'u, lise mezunu yetiştiricilerin %91.2'si ve üniversite mezunu yetiştiricilerin de % 90.9'u mastitisli hayvanların sağımını en son yapmaktadır.

Tüm işletmelerin %88.2'si mastitisli hayvanların sağımını en son yaparken, %5.9'u sağım yapmamakta, %3.9'u en başta sağım yapmakta, %2'si de karışık olarak sağım yapmaktadır. İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre mastitisli hayvanların sağımının ne zaman yapıldığı arasında istatistik olarak uyum olup

olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre de her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Köse (2006) Uşak ilinde yapmış olduğu çalışmada işletmelerin %66'sında sağımın kadın ve erkeklerin birlikte, %18'inde yalnız kadınların ve %16'sında da yalnız erkeklerin yaptığını, yetiştiricilerin %54'ünün sağım makinasını günlük ve haftalık olarak temizlediğini, %36'sının ise günlük, haftalık ve aylık bakım yaptıklarını, %10'unun da sadece günlük olarak temizlediklerini bildirmiştir. Akman ve Özder (1992) Tekirdağ ilinde yapmış oldukları çalışmada işletmelerin %33'ünde iki sağım, %67'sinde üç sağım, işletmelerin %24'ünde elle, %76'sında makine ile sağım yapıldığını bildirmiştir. Önal ve Özder (2008) aynı bölgede yapmış oldukları çalışmada işletmelerin %91.2'sinde mastitis testi araçlarının kullanıldığını, yetiştiricilerin %87.7'sinin mastitisli hayvanların sağımını en son yaptıklarını, %1.8'inin ise mastitis problemi olmayan hayvanlarla karışık sağım yaptıklarını bildirmiştir.

4.6.2. Sağım hijyeni

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım hijyenine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 81-82-83-84-85 ve 86'da verilmiştir.

Çizelge 81. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağım alet ekipmanında dezenfektan kullanımı

		Dezenfektan		Toplam	P
		Kullanıyor	Kullanmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	32 (%80.0)	8 (%20.0)	40 (%100.0)	0.209
	6-10 baş	73 (%84.9)	13 (%15.1)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	62 (%91.2)	6 (%8.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	10 (%100.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	177 (%86.8)	27 (%13.2)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	76 (%83.5)	15 (%16.5)	91 (%100.0)	0.393
	Ortaokul	39 (%86.7)	6 (%13.3)	45 (%100.0)	
	Lise	53 (%93.0)	4 (%7.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	9 (%81.8)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	177 (%86.8)	27 (%13.2)	204 (%100.0)	

Çizelge 81 incelendiğinde sağım alet ve ekipmanlarında dezenfektan kullanan işletmelerin oranı 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %80, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %84.9, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %91.2, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerde ise %100'dür. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %83.5'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %86.7'si, lise mezunu yetiştiricilerin %93'ü, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %81.8'i sağım alet ve ekipmanlarında dezenfektan kullanmaktadırlar.

Tüm işletmelerin %86.8'inde sağım alet ve ekipmanlarında dezenfektan kullanılırken %13.2'sinde de kullanılmamaktadır.

Çizelge 82. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımdan önce meme temizliği

		Sağımdan önce meme temizliği		Toplam	P
		Yapılıyor	Yapılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	34 (%85.0)	6 (%15.0)	40 (%100.0)	0.241
	6-10 baş	81 (%94.2)	5 (%5.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	63 (%92.6)	5 (%7.4)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	10 (%100.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	188 (%92.2)	16 (%7.8)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	83 (%91.2)	8 (%8.8)	91 (%100.0)	0.503
	Ortaokul	42 (%93.3)	3 (%6.7)	45 (%100.0)	
	Lise	54 (%94.7)	3 (%5.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	9 (%81.8)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	188 (%92.2)	16 (%7.8)	204 (%100.0)	

Çizelge 82 incelendiğinde sağımdan önce meme temizliği yapan işletmelerin oranı 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %85, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %94.2, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %92.6, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerde ise %100'dür. Sağımdan önce meme temizliği yapan işletmelerin oranı ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %91.2, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %93.3, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %94.7, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde ise %81.8'dir.

Tüm işletmelerin %92.2'sinde sağımdan önce meme temizliği yapılmakta %7.8'inde yapılmamaktadır.

Çizelge 83. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımdan önce ön sağım ve meme daldırma

		Ön sağım ve meme daldırma		Toplam	P
		Yapılıyor	Yapılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	21 (%52.5)	19 (%47.5)	40 (%100.0)	0.220
	6-10 baş	41 (%47.7)	45 (%52.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	39 (%57.4)	29 (%42.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	8 (%80.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	109 (%53.4)	95 (%46.6)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	46 (%50.5)	45 (%49.5)	91 (%100.0)	0.776
	Ortaokul	27 (%60.0)	18 (%40.0)	45 (%100.0)	
	Lise	30 (%52.6)	27 (%47.4)	57 (%100.0)	
	Üniversite	6 (%54.5)	5 (%45.5)	11 (%100.0)	
	Toplam	109 (%53.4)	95 (%46.6)	204 (%100.0)	

Çizelge 83 incelendiğinde sağımdan önce ön sağım ve meme daldırma işlemi yapan işletmelerin oranı 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %52.5, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %47.7, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %57.4, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerde ise %80'dir. Sağımdan önce ön sağım ve meme daldırma işlemi yapan işletmelerin oranı ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %50.5, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %60, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %52.6, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde de %54.5'tir.

Tüm işletmelerin %53.4'ünde sağımdan önce ön sağım ve meme daldırma işlemi yapılmakta %46.6'sında yapılmamaktadır.

Çizelge 84. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımdan önce meme kurulama

		Sağımdan önce meme kurulama		Toplam	P
		Yapılıyor	Yapılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	19 (%47.5)	21 (%52.5)	40 (%100.0)	0.181
	6-10 baş	41 (%47.7)	45 (%52.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	39 (%57.4)	29 (%42.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	8 (%80.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	107 (%52.5)	97 (%47.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	41 (%45.1)	50 (%54.9)	91 (%100.0)	0.198
	Ortaokul	25 (%55.6)	20 (%44.4)	45 (%100.0)	
	Lise	33 (%57.9)	24 (%42.1)	57 (%100.0)	
	Üniversite	8 (%72.7)	3 (%27.3)	11 (%100.0)	
	Toplam	107 (%52.5)	97 (%47.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 84 incelendiğinde sağımdan önce meme kurulama işlemi yapan işletmelerin oranı 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %47.5, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %47.7, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %57.4, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %80, ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %45.1, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %55.6, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %57.9, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde ise %72.7'dir.

Tüm işletmelerin %52.5'inde sağımdan önce meme kurulama işlemi yapılmakta %47.5'inde ise yapılmamaktadır.

Çizelge 85. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımdan sonra son sağım

		Sağımdan sonra son sağım		Toplam	P
		Yapılıyor	Yapılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	22 (%55.0)	18 (%45.0)	40 (%100.0)	0.137
	6-10 baş	39 (%45.3)	47 (%54.7)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	39 (%57.4)	29 (%42.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	8 (%80.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	108 (%52.9)	96 (%47.1)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	44 (%48.4)	47 (%51.6)	91 (%100.0)	0.479
	Ortaokul	23 (%51.1)	22 (%48.9)	45 (%100.0)	
	Lise	35 (%61.4)	22 (%38.6)	57 (%100.0)	
	Üniversite	6 (%54.5)	5 (%45.5)	11 (%100.0)	
	Toplam	108 (%52.9)	96 (%47.1)	204 (%100.0)	

Çizelge 85 incelendiğinde sağımdan sonra son sağım işlemi yapan işletmelerin oranı 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %55, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %45.3, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %57.4, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerde ise %80'dir. Sağımdan sonra son sağım işlemi yapan işletmelerin oranı ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %48.4, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %51.1, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %61.4, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde ise %54.5'tir.

Tüm işletmelerin %52.9'unda sağımdan sonra son sağım işlemi yapılmakta %47.1'inde ise yapılmamaktadır.

Çizelge 86. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımdan sonra son sağım

		Sağımdan sonra meme daldırma		Toplam	P
		Yapılıyor	Yapılmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	16 (%40.0)	24 (%60.0)	40 (%100.0)	0.035
	6-10 baş	32 (%37.2)	54 (%62.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	35 (%51.5)	33 (%48.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	8 (%80.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	91 (%44.6)	113 (%55.4)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	37 (%40.7)	54 (%59.3)	91 (%100.0)	0.771
	Ortaokul	21 (%46.7)	24 (%53.3)	45 (%100.0)	
	Lise	28 (%49.1)	29 (%50.9)	57 (%100.0)	
	Üniversite	5 (%45.5)	6 (%54.5)	11 (%100.0)	
	Toplam	91 (%44.6)	113 (%55.4)	204 (%100.0)	

Çizelge 86 incelendiğinde sağımdan sonra meme daldırma işlemi yapan işletmelerin oranı 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %40, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %37.2, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerde %51.5, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerde ise %80'dir. Sağımdan sonra meme daldırma işlemi yapan işletmelerin oranı ilkokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %40.7, ortaokul mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %46.7, lise mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde %49.1, üniversite mezunu yetiştiricilerin işletmelerinde ise %45.5'dir.

Tüm işletmelerin %44.6'sında sağımdan sonra meme daldırma işlemi yapılmakta %55.4'ünde ise yapılmamaktadır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ile sağımdan sonra son daldırma işlemi yapılması arasındaki uyumun istatistik olarak ($p < 0.05$) düzeyinde önemli olduğu görülürken, işletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre sağımdan önce meme temizliği yapılması, sağımdan önce ön sağım ve ön daldırma işlemi yapılması, sağımdan önce meme kurulanması ve sağımdan sonra son sağım ile son daldırma işlemi yapılması arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2

uyum testine göre bu özellikler arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

Önal ve Özder (2008) Edirne ilinde yapmış oldukları çalışmada yetiştiricilerin tamamının sağımdan önce meme temizliği yaptığını, %38.6'sının ön sağım ve meme daldırma işlemi yaptıklarını, %84.2'sinin meme kurulama işlemi yaptığını, %77.2'sinin sağımdan sonra son sağım yaptığını, %19.3'ünün de mastitisten korunmak ya da meme sağlığını korumak amacıyla sağımdan sonra meme daldırma işlemi yaptıklarını, sağım alet ve ekipmanlarında dezenfektan kullananların oranını da %96.5 olarak bildirmişlerdir.

Köse (2006) Uşak ilinde yapmış olduğu çalışmada işletmelerin %96'sının sağımdan önce meme temizliği yaptığını, %16'sının ön sağım yaptığını, %32'sinin meme kurulama işlemi yaptığını, %36'sının son sağım yaptığını, %34'ünün meme daldırma işlemi uyguladığını ve %86'sının sağım alet ve ekipmanlarında dezenfektan kullandıklarını bildirmiştir.

Koç (2004) Aydın'da yapmış olduğu çalışmasında uygun sağım hijyeninin sağlanması, düzenli çalışan bir sağım makinası ve sağımdan sonra meme başlarına daldırmanın uygulanması ile mastitisin önemli olarak azaltılabileceğini ifade etmiştir.

Vural ve Fidan (2007) Türkiye'de hayvansal üretim ve hayvancılık işletmelerinin özellikleri üzerine yapmış oldukları çalışmada hayvancığa yapılan destekleme kalemlerine bakıldığında en az paya %1 ile sağım hijyeni ve süt kalitesinin sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Tilki ve ark. (2013) Kars ilindeki çalışmalarında özellikle sağım öncesi memelerin temizliği ve sağım sonrası sütlerin muhafazasında sorunlar yaşandığını, hijyen kurallarına yeterince dikkat edilmediğini belirtmişlerdir.

4.7. Hayvancılık Desteklemeleri, Kamu ve Sektör İle İlgili Sorunlar

4.7.1. Desteklemelerden memnuniyet

İşletmedeki sağmal sayısı ile yetiştiricilerin uygulanan hayvancılık desteklemelerinden memnuniyetine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 87-88 ve 89'da verilmiştir.

Çizelge 87. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre anaç sığır desteklemesi

		Anaç sığır desteklemeleri					Toplam	P
		Kesinlikle yetersiz	Yetersiz	Kararsız	Yeterli	Kesinlikle yeterli		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	25 (%62.5)	11 (%27.5)	3 (%7.5)	1 (%2.5)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.275
	6-10 baş	55 (%64.0)	19 (%22.1)	5 (%5.8)	6 (%7.0)	1 (%1.2)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	39 (%57.4)	14 (%20.6)	4 (%5.9)	10 (%14.7)	1 (%1.5)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	3 (%30.0)	3 (%30.0)	1 (%10.0)	2 (%20.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	122 (%59.8)	47 (%23.0)	13 (%6.4)	19 (%9.3)	3 (%1.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	61 (%67.0)	22 (%24.2)	6 (%6.6)	2 (%2.2)	0 (%0.0)	91 (%100.0)	0.002
	Ortaokul	25 (%55.6)	7 (%15.6)	4 (%8.9)	6 (%13.3)	3 (%6.7)	45 (%100.0)	
	Lise	34 (%59.6)	13 (%22.8)	2 (%3.5)	8 (%14.0)	0 (%0.0)	57 (%100.0)	
	Üniversite	2 (%18.2)	5 (%45.5)	1 (%9.1)	3 (%27.3)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	122 (%59.8)	47 (%23.0)	13 (%6.4)	19 (%9.3)	3 (%1.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 87 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %62.5'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %64'ü, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %57.4'ü anaç sığır desteklemelerini kesinlikle yetersiz bulmaktadır. 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin ise %30'u anaç sığır desteklemesinin kesinlikle yetersiz olduğunu düşünürken, %30'u da yetersiz olduğu düşüncesindedir. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %67'si, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %55.6'sı, lise mezunu yetiştiricilerin %59.6'sı anaç sığır desteklemelerini kesinlikle yetersiz bulmaktadır. Üniversite mezunu yetiştiricilerin %45.5'i anaç sığır desteklemesinin yetersiz olduğu düşüncesindedir.

Tüm işletmelerin %59.8'i anaç sığır desteklemelerini kesinlikle yetersiz, %23'ü yetersiz, %9.3'ü yeterli, %1.5'i kesinlikle yeterli bulurken, yetiştiricilerin %6.4'ü de kararsızdır.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile yetiştiricilerin anaç sığır desteklemelerinden memnuniyeti arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin anaç sığır desteklemelerinden memnuniyeti arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu ($p<0.05$) görülmüştür.

Çizelge 88. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre buzağı desteklemesi

		Buzağı desteklemeleri					Toplam	P
		Kesinlikle yetersiz	Yetersiz	Kararsız	Yeterli	Kesinlikle yeterli		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	24 (%60.0)	12 (%30.0)	3 (%7.5)	1 (%2.5)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.541
	6-10 baş	54 (%62.8)	20 (%23.3)	5 (%5.8)	6 (%7.0)	1 (%1.2)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	41 (%60.3)	15 (%22.1)	3 (%4.4)	7 (%10.3)	2 (%2.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	3 (%30.0)	4 (%40.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	122 (%59.8)	51 (%25.0)	12 (%5.9)	15 (%7.4)	4 (%2.0)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	61 (%67.0)	23 (%25.3)	4 (%4.4)	3 (%3.3)	0 (%0.0)	91 (%100.0)	0.034
	Ortaokul	25 (%55.6)	10 (%22.2)	3 (%6.7)	4 (%8.9)	3 (%6.7)	45 (%100.0)	
	Lise	34 (%59.6)	13 (%22.8)	4 (%7.0)	5 (%8.8)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	2 (%18.2)	5 (%45.5)	1 (%9.1)	3 (%27.3)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	122 (%59.8)	51 (%25.0)	12 (%5.9)	15 (%7.4)	4 (%2.0)	204 (%100.0)	

Çizelge 88 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60'ı, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %62.8'i, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60.3'ü buzağı desteklemelerini kesinlikle yetersiz bulmakta, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin ise %40'ı buzağı desteklemelerini yetersiz bulmaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %67'si, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %55.6'sı, lise mezunu yetiştiricilerin %59.6'sı buzağı desteklemelerini kesinlikle yetersiz bulmaktadır. Üniversite mezunu yetiştiricilerin %45.5'i de buzağı desteklemesinin yetersiz olduğu düşüncesindedir.

Tüm işletmelerin %59.8'i buzağı desteklemelerini kesinlikle yetersiz, %25'i yetersiz, %7.4'ü yeterli, %2'si kesinlikle yeterli bulurken, yetiştiricilerin %5.9'u da kararsızdır.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ile yetiştiricilerin buzağı desteklemelerinden memnuniyeti arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin buzağı desteklemelerinden memnuniyeti arasındaki uyumun ise ($p<0.05$) düzeyinde önemli olduğu görülmektedir.

Çizelge 89. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre çığ süt desteklemesi

		Çığ süt desteklemeleri					Toplam	P
		Kesinlikle yetersiz	Yetersiz	Kararsız	Yeterli	Kesinlikle yeterli		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	26 (%65.0)	10 (%25.0)	4 (%10.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	40 (%100.0)	0.363
	6-10 baş	59 (%68.6)	17 (%19.8)	2 (%2.3)	5 (%5.8)	3 (%3.5)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	40 (%58.8)	14 (%20.6)	5 (%7.4)	7 (%10.3)	2 (%2.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	5 (%50.0)	3 (%30.0)	0 (%0.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	130 (%63.7)	44 (%21.6)	11 (%5.4)	13 (%6.4)	6 (%2.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	63 (%69.2)	20 (%22.0)	4 (%4.4)	3 (%3.3)	1 (%1.1)	91 (%100.0)	0.045
	Ortaokul	25 (%55.6)	9 (%20.0)	4 (%8.9)	3 (%6.7)	4 (%8.9)	45 (%100.0)	
	Lise	38 (%66.7)	11 (%19.3)	3 (%5.3)	4 (%7.0)	1 (%1.8)	57 (%100.0)	
	Üniversite	4 (%36.4)	4 (%36.4)	0 (%0.0)	3 (%27.3)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	130 (%63.7)	44 (%21.6)	11 (%5.4)	13 (%6.4)	6 (%2.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 89 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %65'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %68.6'i, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %58.8'i, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin ise %50'si, ilkokul mezunu yetiştiricilerin %69.2'si, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %55.6'sı, lise mezunu yetiştiricilerin %66.7'si, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %36.4'ü çığ süt desteklemelerini kesinlikle yetersiz bulmaktadır. Tüm işletmelerin %63.7'si çığ süt desteklemelerini kesinlikle yetersiz, %21.6'sı yetersiz, %6.4'ü yeterli, %2.9'u kesinlikle yeterli bulurken, yetiştiricilerin %5.4'ü de kararsızdır.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile yetiştiricilerin çiğ süt desteklemelerinden memnuniyeti arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin çiğ süt desteklemelerinden memnuniyeti arasındaki uyumun ise ($p<0.05$) düzeyinde önemli olduğu görülmüştür.

Soyak (2006) aynı bölgede yapmış olduğu çalışmasında yetiştiricilerin %79'unun hayvancılık desteklemelerini yeterli gördüklerini bildirmiştir. Demir, Aral ve Sarıözkan (2014) Kars ilinde yaptıkları çalışmalarında hayvancılıkla ilgili sorunların çözümünde üreticiye verilen desteklemelerin kısa dönem için üreticileri rahatlatırsa da uzun dönemde sorunları ötelediğini ve bu nedenle işletmelerde üretim maliyetlerini dikkate alan, üreticiye karlı ve verimli çalışma imkanı sağlayacak fiyat ve pazar eksenli destekleme politikalarının etkin şekilde uygulamaya konulması gerektiğini ifade etmişlerdir.

4.7.2. Hayvancılık desteklemelerinin ödenme zamanı

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin hayvancılık desteklemelerinin ödenme zamanı hakkında ki düşüncelerine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 90'da verilmiştir.

Çizelge 90 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %42.5'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %59.3'ü, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %50'si, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %60'ı, ilkökul mezunu yetiştiricilerin %48.4'ü, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %48.9'u, lise mezunu yetiştiricilerin %61.4'ü ve üniversite mezunu yetiştiricilerin de %63.6'sı hayvancılık desteklemelerini zamanında aldıklarını söylemişlerdir.

Tüm işletmelerin %52.9'u hayvancılık desteklemelerini zamanında aldıklarını, %19.6'sı zamanında alamadıklarını, %13.2'si kesinlikle zamanında alamadıklarını, %5.9'u kesinlikle zamanında aldıklarını söylerken, kararsız kalan yetiştiricilerin oranı da %8.3'tür.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin hayvancılık desteklemelerinin ödenme zamanı hakkında ki düşüncelerine arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Çizelge 90. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre hayvancılık desteklemelerinin ödenme zamanı

		Desteklemeleri zamanında alabiliyor musunuz?					Toplam	P
		Kesinlikle alamıyoruz	Alamıyoruz	Kararsız	Alıyoruz	Kesinlikle alıyoruz		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	6 (%15.0)	11 (%27.5)	5 (%12.5)	17 (%42.5)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.611
	6-10 baş	11 (%12.8)	12 (%14.0)	8 (%9.3)	51 (%59.3)	4 (%4.7)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	9 (%13.2)	16 (%23.5)	3 (%4.4)	34 (%50.0)	6 (%8.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	6 (%60.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	27 (%13.2)	40 (%19.6)	14 (%8.3)	108 (%52.9)	12 (%5.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	13 (%14.3)	23 (%25.3)	8 (%8.8)	44 (%48.4)	3 (%3.3)	91 (%100.0)	0.626
	Ortaokul	7 (%15.6)	6 (%13.3)	5 (%11.1)	22 (%48.9)	5 (%11.1)	45 (%100.0)	
	Lise	6 (%10.5)	9 (%15.8)	4 (%7.0)	35 (%61.4)	3 (%5.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	1 (%9.1)	2 (%18.2)	0 (%0.0)	7 (%63.6)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	27 (%13.2)	40 (%19.6)	14 (%8.3)	108 (%52.9)	12 (%5.9)	204 (%100.0)	

4.7.3. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından beklentiler

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından beklentilerine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 91’de verilmiştir.

Çizelge 91 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %52.5’i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %48.8’i, 11-30 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %39.7’si Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından desteklemelerin arttırılmasını istemektedirler. 31+ baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %30’u da Bakanlıktan damızlık gebe düve ihalelerinin yapılmasını istemektedirler. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %52.7’si, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %48.9’u, lise mezunu yetiştiricilerin %38.6’sı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından desteklemelerin arttırılmasını istemektedirler. Üniversite mezunu yetiştiricilerin %54.5’i ise Bakanlıktan desteklemelerin arttırılması, damızlık gebe düve ihaleleri yapılması, süt fiyatlarının arttırılması, kredi faizlerinin düşürülmesi, kolay kredi imkanı sağlanması ve bilgi desteği yapılmasını istemektedirler.

Çizelge 91. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından beklentiler

		Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından beklentiler							Toplam	P
		Desteklemelerin arttırılması	Damızlık gebe düve ihaleleri yapılması	Süt fiyatlarının arttırılması	Kredi faizlerinin düşürülmesi	Kolay kredi sağlanması	Bilgi desteği	Hepsi		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	21 (%52.5)	2 (%5.0)	10 (%25.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	7 (%17.5)	40 (%100.0)	0.016
	6-10 baş	42 (%48.8)	2 (%2.3)	19 (%22.1)	3 (%3.5)	4 (%4.7)	4 (%4.7)	12 (%14.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	27 (%39.7)	2 (%2.9)	20 (%29.4)	0 (%0.0)	5 (%7.4)	2 (%2.9)	12 (%17.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	2 (%20.0)	3 (%30.0)	2 (%20.0)	1 (%10.0)	0 (%0.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	92 (%45.1)	9 (%4.4)	51 (%25.0)	4 (%2.0)	9 (%4.4)	7 (%3.4)	32 (%15.7)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	48 (%52.7)	1 (%1.1)	25 (%27.5)	0 (%0.0)	4 (%4.4)	0 (%0.0)	13 (%14.3)	91 (%100.0)	0.001
	Ortaokul	22 (%48.9)	4 (%8.9)	10 (%22.2)	3 (%6.7)	2 (%4.4)	1 (%2.2)	3 (%6.7)	45 (%100.0)	
	Lise	22 (%38.6)	4 (%7.0)	13 (%22.8)	1 (%1.8)	2 (%3.5)	5 (%8.8)	10 (%17.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	0 (%0.0)	0 (%0.0)	3 (%27.3)	0 (%0.0)	1 (%9.1)	1 (%9.1)	6 (%54.5)	11 (%100.0)	
	Toplam	92 (%45.1)	9 (%4.4)	51 (%25.0)	4 (%2.0)	9 (%4.4)	7 (%3.4)	32 (%15.7)	204 (%100.0)	

Tüm işletmelerin %45.1'i desteklemelerin arttırılmasını, %25'i süt fiyatlarının arttırılmasını, %4.4'ü kolay kredi sağlanmasını ve yine %4.4'ü damızlık gebe düve ihaleleri yapılmasını, %3.4'ü bilgi desteği ve %2'si kredi faizlerinin düşürülmesini isterken, %15.7'si de Bakanlıktan bunların hepsinin yapılmasını beklemektedirler. Köse (2006)'nin Uşak ilinde yapmış olduğu çalışmasında işletme sahiplerinin %66'sının ürün fiyatlarının ve desteklemelerin arttırılmasını, %22'sinin kredi imkanlarının arttırılması ve faizlerin düşürülmesini, %4'ünün hayvancılığa uygun yer temini ve desteklemelerin daha erken ödenmesini istedikleri, bunun yanında yetiştiricilerin %8'inin de Bakanlıktan herhangi bir beklentisinin bulunmadığı bildirilmiştir.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile yetiştiricilerin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından beklentileri arasındaki uyumun istatistik olarak ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında beklentileri arasındaki uyumun ise ($p<0.01$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.7.4. Sektördeki yetiştirici örgütlerinden beklentiler

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin sektördeki yetiştirici örgütlerinden beklentilerine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 92’de verilmiştir.

Çizelge 92. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesi ile sektördeki yetiştirici örgütlerinden beklentiler

		Yetiştirici örgütlerinden beklentiler						Toplam	P
		Pazar olanaklarına katkı	Teknik bilgi yardımı	Personelin eğitilmesi	Tesviklerin zamanında ödenmesi	Ucuz hammadde temini	Hepsi		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	14 (%35.0)	3 (%7.5)	0 (%0.0)	11 (%27.5)	8 (%20.0)	4 (%10.0)	40 (%100.0)	0.181
	6-10 baş	47 (%54.7)	4 (%4.7)	4 (%4.7)	10 (%11.6)	15 (%17.4)	6 (%7.0)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	32 (%47.1)	1 (%1.5)	2 (%2.9)	12 (%17.6)	12 (%17.6)	9 (%13.2)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	4 (%40.0)	2 (%20.0)	1 (%10.0)	2 (%20.0)	0 (%0.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	97 (%47.5)	10 (%4.9)	7 (%3.4)	35 (%17.2)	35 (%17.2)	20 (%9.8)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	46 (%50.5)	4 (%4.4)	0 (%0.0)	20 (%22.0)	12 (%13.2)	9 (%9.9)	91 (%100.0)	0.117
	Ortaokul	24 (%53.3)	2 (%4.4)	0 (%0.0)	6 (%13.3)	10 (%22.2)	3 (%6.7)	45 (%100.0)	
	Lise	24 (%42.1)	3 (%5.3)	6 (%10.5)	7 (%12.3)	11 (%19.3)	6 (%10.5)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	1 (%9.1)	1 (%9.1)	2 (%18.2)	2 (%18.2)	2 (%18.2)	11 (%100.0)	
	Toplam	97 (%47.5)	10 (%4.9)	7 (%3.4)	35 (%17.2)	35 (%17.2)	20 (%9.8)	204 (%100.0)	

Çizelge 92 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %35’i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %54.7’si, 11-30 baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %47.1’i, 31+ baş sağmal hayvanı olan yetiştiricilerin %40’ı, ilköğretim mezunu yetiştiricilerin %50.5’i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %53.3’ü, lise mezunu yetiştiricilerin %42.1’i, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %27.3’ü sektördeki yetiştirici örgütlerinden pazar olanaklarına katkı beklemektedirler.

Tüm işletmelerin %47.5'i pazar olanaklarına katkı beklerken, %17.2'si teşviklerin zamanında ödenmesini yine %17.2'si de ucuz hammadde temini sağlanmasını, %4.9'u teknik bilgi yardımı, %3.4'ü personelin eğitilmesini isterken, %9.8'i de tüm bu sayılanların hepsini yetiştirici örgütlerinden beklemektedirler.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre yetiştiricilerin sektördeki yetiştirici örgütlerinden beklentileri arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun da istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

Köse (2006) Uşak ilinde yaptığı çalışmada yetiştiricilerin %36'sının damızlık birliğinden hiçbir beklentisinin bulunmadığını, %24'ünün kaliteli damızlık temini ve satışı konusunda yardım beklediklerini bildirmiştir. Özyılmaz ve Özudoğru (2011) Ankara ilinde yaptıkları çalışmada hayvancılık piyasasının durgun olmasından kaynaklanan damızlık satışlarının değerinin altında olması nedeni ile Ankara Birlik'ten daha fazla beklenti içerisine girdiklerinin gözlemlendiğini ifade etmişlerdir.

4.8. Sürdürülebilirlik

4.8.1. Personel temini

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre personel temini ve personelin hayvancılık alanında çalışmayı tercih etmeme nedenlerine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 93 ve 94'te verilmiştir.

Çizelge 93. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre personel temini

		Personel temininde zorlanma		Toplam	P
		Zorlanıyor	Zorlanmıyor		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	23 (%57.5)	17 (%42.5)	40 (%100.0)	0.048
	6-10 baş	38 (%44.2)	48 (%55.8)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	42 (%61.8)	26 (%38.2)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	8 (%80.0)	2 (%20.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	111 (%54.4)	93 (%45.6)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	51 (%56.0)	40 (%44.0)	91 (%100.0)	0.558
	Ortaokul	23 (%51.1)	22 (%48.9)	45 (%100.0)	
	Lise	29 (%50.9)	28 (%49.1)	57 (%100.0)	
	Üniversite	8 (%72.7)	3 (%27.3)	11 (%100.0)	
	Toplam	111 (%54.4)	93 (%45.6)	204 (%100.0)	

Çizelge 93 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %57.5'i, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %61.8'i ve 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin de %80'i personel temin etmekte zorlandıklarını söylemişlerdir. 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %55.8'i de personel temininde zorluk yaşamadıklarını söylemişlerdir. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %56'sı, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %51.1'i, lise mezunu yetiştiricilerin %50.9'u ve üniversite mezunu yetiştiricilerin de %72.7'si personel temininde zorluk yaşamaktadırlar.

Tüm işletmelerin %54.4'ü personel temininde zorluk yaşarken, %45.6'sı zorluk yaşamamaktadır.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile personel temin etmekte zorlanma arasındaki uyumun istatistik olarak ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre personel temin etmekte zorlanma arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

Çizelge 94. İşletmedeki sağmal sayısı ile personelin bu alanda çalışmayı tercih etmeme nedeni

		Personelin bu alanda çalışmayı tercih etmeme nedeni						Toplam	P
		Sosyal hayatlarının kısıtlanması	Ücret yetersizliği	Personel çocuklarının eğitim sorunu	Personelin eş bulmakta sıkıntı yaşaması	Yoğun bedensel yorgunluk	Hepsi		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	5 (%12.5)	10 (%25.0)	1 (%2.5)	5 (%12.5)	2 (%5.0)	17 (%42.5)	40 (%100.0)	0.163
	6-10 baş	24 (%27.9)	16 (%18.6)	1 (%1.2)	6 (%7.0)	6 (%7.0)	33 (%38.4)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	13 (%19.1)	13 (%19.1)	4 (%5.9)	12 (%17.6)	3 (%4.4)	23 (%33.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	3 (%30.0)	4 (%40.0)	0 (%0.0)	0 (%0.0)	2 (%20.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	45 (%22.1)	43 (%21.1)	6 (%2.9)	23 (%11.3)	13 (%6.4)	74 (%36.3)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	22 (%24.2)	12 (%13.2)	2 (%2.2)	16 (%17.6)	5 (%5.5)	34 (%37.4)	91 (%100.0)	0.011
	Ortaokul	10 (%22.2)	11 (%24.4)	3 (%6.7)	5 (%11.1)	2 (%4.4)	14 (%31.1)	45 (%100.0)	
	Lise	10 (%17.5)	19 (%33.3)	0 (%0.0)	2 (%3.5)	3 (%5.3)	23 (%40.4)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	1 (%9.1)	1 (%9.1)	0 (%0.0)	3 (%27.3)	3 (%27.3)	11 (%100.0)	
	Toplam	45 (%22.1)	43 (%21.1)	6 (%2.9)	23 (%11.3)	13 (%6.4)	74 (%36.3)	204 (%100.0)	

Çizelge 94 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %25'i ücret yetersizliğinden dolayı hayvancılık işletmelerinde çalışacak personel bulamamakta, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %27.9'u personelin sosyal hayatının kısıtlandığı için personel bulamamakta, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %19.1'i sosyal hayatın kısıtlanması nedeni ile ve yine %19.1'i de ücret yetersizliği nedeni ile personel bulamamakta, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %40'ı da ücret yetersizliği nedeni ile personel bulamamaktadır. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %37.4'ü, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %31.1'i, lise mezunu yetiştiricilerin %40.4'ü ve üniversite mezunu yetiştiricilerin %27.3'ü

personelin sosyal hayatının kısıtlanması, ücret yetersizliği, bu alanda çalışan personelin eş bulmakta sıkıntı yaşamaması, yoğun bedensel yorgunluk ve bu alanda çalışan personel çocuklarının eğitim sorunu nedeni ile personel bulmakta zorlandıklarını düşünmektedirler.

Tüm işletmelerin %22.1'i personelin sosyal hayatının kısıtlanması, %21.1'i ücret yetersizliği, %11.3'ü bu alanda çalışan personelin eş bulmakta sıkıntı yaşamaması, %6.4'ü yoğun bedensel yorgunluk, %2.9'u bu alanda çalışan personel çocuklarının eğitim sorunu nedeni ile personel bulmakta zorlandıklarını, yetiştiricilerin %36.3'ü ise tüm bunların hepsi nedeni ile personel bulmakta zorlandıklarını düşünmektedirler.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile personelin bu alanda çalışmayı tercih etmeme nedeni arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı ($p>0.05$) görülürken, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre personelin bu alanda çalışmayı tercih etmeme nedeni arasındaki uyumun ise istatistik olarak ($p<0.05$) önem düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.8.2. İşletme sahiplerinin çocuklarının hayvancılığı sürdürme isteği

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin çocuklarının hayvancılığı sürdürme isteğine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 95'te verilmiştir.

Çizelge 95 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %25'inin, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %26.7'sinin, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %47.1'inin, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletme sahiplerinin %40'ının, ilkokul mezunu yetiştiricilerin %37.4'ünün, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %37.8'inin, lise mezunu yetiştiricilerin %29.8'inin, üniversite mezunu yetiştiricilerin de %9.1'inin çocukları hayvancılığa devam etmek istemektedirler.

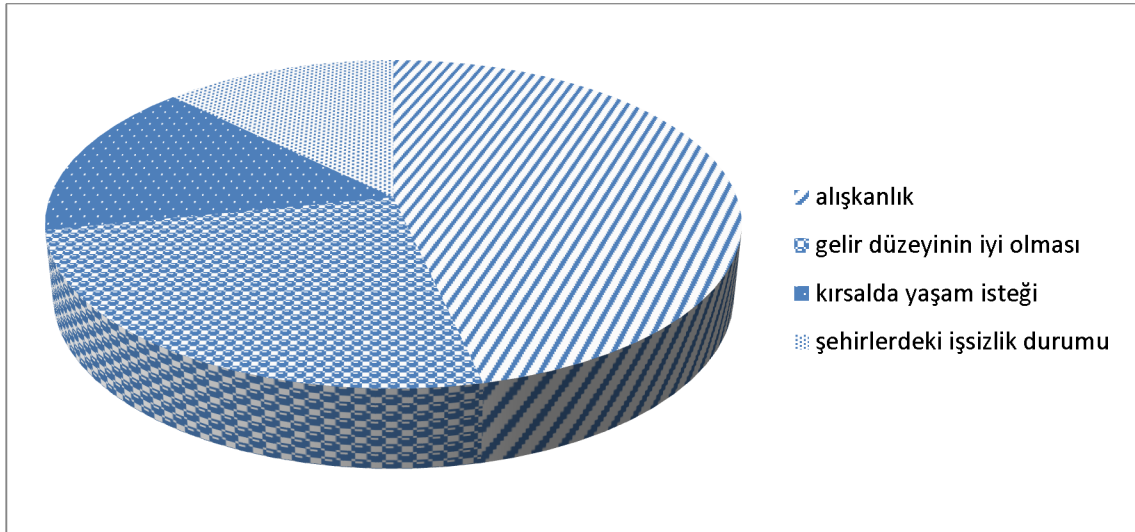
Tüm işletmelerin %33.8'inin çocukları bu işi sürdürmek isterken, %54.9'unun da çocukları bu işe devam etmek istememektedirler. Soyak (2006) aynı bölgede yapmış olduğu çalışmasında işletme sahiplerinin %53'ü çocuklarının bu işle uğraşmasını istemezken, %47'sinin ise çocuklarının hayvancılığı sürdürmesini istediğini bildirmiştir.

Çizelge 95. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin çocuklarının hayvancılığı sürdürme isteği

		Çocuklar bu işi sürdürmek istiyor mu?			Toplam	P
		Çocuk yok	Evet	Hayır		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	5 (%12.5)	10 (%25.0)	25 (%62.5)	40 (%100.0)	0.009
	6-10 baş	6 (%7.0)	23 (%26.7)	57 (%66.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	9 (%13.2)	32 (%47.1)	27 (%39.7)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	3 (%30.0)	4 (%40.0)	3 (%30.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	23 (%11.3)	69 (%33.8)	112 (%54.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	3 (%3.3)	34 (%37.4)	54 (%59.3)	91 (%100.0)	0.000
	Ortaokul	3 (%6.7)	17 (%37.8)	25 (%55.6)	45 (%100.0)	
	Lise	10 (%17.5)	17 (%29.8)	30 (%52.6)	57 (%100.0)	
	Üniversite	7 (%63.6)	1 (%9.1)	3 (%27.3)	11 (%100.0)	
	Toplam	23 (%11.3)	69 (%33.8)	112 (%54.9)	204 (%100.0)	

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin çocuklarının hayvancılığı sürdürme isteği arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olduğu görülmüştür ($p < 0.01$).

Şekil 4. İşletme sahiplerinin çocuklarının hayvancılığı sürdürmek isteme sebepleri

Şekil 4 incelendiğinde işletme sahiplerinin çocuklarının %46'sı alışkanlık nedeni ile, %25'i hayvancılığın gelir düzeyinin iyi olması nedeni ile, %15'i kırsalda yaşam isteği ile ve %13'ü de şehirlerdeki işsizlik nedeni ile bu işi sürdürmek istemektedirler.

4.8.3. İstihdam sorunu

İşletmedeki sağlamal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin istihdam sorununun nasıl çözüleceği ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının bu sorunun çözümündeki rolü hakkında düşüncesine ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 96 ve 97'de verilmiştir.

Çizelge 96. İşletmedeki sağlamal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin istihdam sorununun nasıl çözüleceği hakkında düşüncesi

		Sektördeki istihdam sorununun çözümü				Toplam	P
		Sektöre kimlik-vizyon kazandırmak	Sektörün cazip hale getirilmesi	Sertifikalı personelin teşvik edilmesi	Hepsi		
İşletmedeki sağlamal sayısı	0-5 baş	10 (%25.0)	24 (%60.0)	5 (%12.5)	1 (%2.5)	40 (%100.0)	0.012
	6-10 baş	37 (%43.0)	37 (%43.0)	10 (%11.6)	2 (%2.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	13 (%19.1)	39 (%57.4)	14 (%20.6)	2 (%2.9)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	1 (%10.0)	4 (%40.0)	5 (%50.0)	0 (%0.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	61 (%29.9)	104 (%51.7)	34 (%16.7)	5 (%2.5)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	30 (%33.0)	48 (%52.7)	12 (%13.2)	1 (%1.1)	91 (%100.0)	0.417
	Ortaokul	13 (%28.9)	19 (%42.2)	12 (%26.7)	1 (%2.2)	45 (%100.0)	
	Lise	15 (%26.3)	32 (%56.1)	7 (%12.3)	3 (%5.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	5 (%45.5)	3 (%27.3)	0 (%0.0)	11 (%100.0)	
	Toplam	61 (%29.9)	104 (%51.7)	34 (%16.7)	5 (%2.5)	204 (%100.0)	

Çizelge 96 incelendiğinde 0-5 baş sağlamal hayvanı olan işletmelerin %60'ı sektörün cazip hale getirilmesiyle, 6-10 baş sağlamal hayvanı olan işletmelerin %43'ü sektöre kimlik-vizyon kazandırmakla ve yine %43'ü de sektörün cazip hale getirilmesiyle, 11-30 baş sağlamal hayvanı olan işletmelerin %57.4'ü sektörün cazip hale getirilmesiyle, 31+ baş sağlamal hayvanı olan işletmelerin %40'ı da sertifikalı personelin teşvik edilmesiyle sektördeki istihdam

sorununun çözülebileceğini düşünmektedirler. İlkokul mezunu yetiştiricilerin %52.7'si, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %42.2'si, lise mezunu yetiştiricilerin %56.1'i ve üniversite mezunu yetiştiricilerin %45.5'i sektörün cazip hale getirilmesiyle sektördeki istihdam sorununun çözülebileceğini düşünmektedirler. Tüm işletmelerin %51.7'si sektörün cazip hale getirilmesi ile, %29.9'u sektöre kimlik-vizyon kazandırılması ile, %16.7'si sertifikalı personelin teşvik edilmesi ile sektördeki istihdam sorununun çözülebileceğini düşünmektedirler.

Yapılan χ^2 uyum testine göre işletmedeki sağmal hayvan sayısı ile işletme sahiplerinin istihdam sorununun nasıl çözüleceği hakkında düşüncesi arasındaki uyumun ($p < 0.05$) önem düzeyinde olduğu, işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin istihdam sorununun nasıl çözüleceği hakkında düşüncesi arasındaki uyumun ise istatistik olarak önemli olmadığı ($p > 0.05$) görülmüştür.

Çizelge 97. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının istihdam sorunundaki rolü

		Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının istihdam sorunundaki rolü							Toplam	P
		Hayvancılık desteklerinin artırılması	Çalışanların eğitilip, sertifikalandırılması	Sertifikalı bireylerin ücret bakımından desteklenmesi	Çalışanların sigorta muafiyeti	Vergi indirimi	Piyasanın kontrol altına alınması	Hepsi		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	27 (%67.5)	1 (%2.5)	0 (%0.0)	3 (%7.5)	0 (%0.0)	6 (%15.0)	3 (%7.5)	40 (%100.0)	0.090
	6-10 baş	65 (%75.6)	2 (%2.3)	3 (%3.5)	2 (%2.3)	4 (%4.7)	8 (%9.3)	2 (%2.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	44 (%64.7)	1 (%1.5)	2 (%2.9)	1 (%1.5)	3 (%4.4)	9 (%13.2)	8 (%11.8)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	4 (%40.0)	1 (%10.0)	2 (%20.0)	0 (%0.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	1 (%10.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	140 (%68.6)	5 (%2.5)	7 (%3.4)	6 (%2.9)	8 (%3.9)	24 (%11.8)	14 (%6.9)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	72 (%79.1)	1 (%1.1)	1 (%1.1)	1 (%1.1)	2 (%2.2)	7 (%7.7)	7 (%7.7)	91 (%100.0)	0.079
	Ortaokul	29 (%64.4)	1 (%2.2)	2 (%4.4)	1 (%2.2)	3 (%6.7)	6 (%13.3)	3 (%6.7)	45 (%100.0)	
	Lise	36 (%63.2)	3 (%5.3)	3 (%5.3)	2 (%3.5)	2 (%3.5)	8 (%14.0)	3 (%5.3)	57 (%100.0)	
	Üniversite	3 (%27.3)	0 (%0.0)	1 (%9.1)	2 (%18.2)	1 (%9.1)	3 (%27.3)	1 (%9.1)	11 (%100.0)	
	Toplam	140 (%68.6)	5 (%2.5)	7 (%3.4)	6 (%2.9)	8 (%3.9)	24 (%11.8)	14 (%6.9)	204 (%100.0)	

Çizelge 97 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %67.5'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %75.6'sı, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %64.7'si, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %40'ı, ilkokul mezunu yetiştiricilerin %79.1'i, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %64.4'ü, lise mezunu yetiştiricilerin %63.2's ve üniversite mezunu yetiştiricilerin %27.3'ü Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının sektördeki istihdam sorunundaki rolünü hayvancılık desteklemelerinin artırılması olarak gördüklerini söylemişlerdir.

Tüm işletmelerin %68.6'sı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından istihdam sorununun çözülmesinde hayvancılık desteklemelerinin artırılmasını, %11.8'i piyasanın kontrol altına alınmasını, %3.9'u vergi indirimini yapılmasını, %3.4'ü sertifikalı bireylerin ücret bakımından desteklenmesini, %2.9'u çalışanlara sigorta muafiyeti uygulanmasını, %2.5'i çalışanların eğitilip, sertifikalandırılmasını, %6.9'u ise bu sayılanların hepsinin yapılmasını istemektedirler.

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının istihdam sorununun çözümündeki rolü hakkında düşünceleri arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre her iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür ($p>0.05$).

4.8.4. İşletme sahibinin hayvancılıkla ilgili gelecek planları

İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin hayvancılıkla ilgili gelecek planlarına ilişkin tanımlayıcı veriler Çizelge 98'de verilmiştir.

Çizelge 98 incelendiğinde 0-5 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %47.5'i, 6-10 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %52.3'ü, 11-30 baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %70.6'sı, 31+ baş sağmal hayvanı olan işletmelerin %90'ı, ilkokul mezunu yetiştiricilerin %46.2'si, ortaokul mezunu yetiştiricilerin %68.9'u, lise mezunu yetiştiricilerin %68.4'ü, üniversite mezunu yetiştiricilerin %81.8'i gelecekte işletmelerini büyütme istemektedirler.

Tüm işletmelerin % 59.3'ü gelecekte işletmelerini büyütme istediklerini, %22.1'i hayvancılığı bırakmak istediklerini, %18.6'sı ise işletmelerini küçültme istediklerini söylemişlerdir.

Çizelge 98. İşletmedeki sağmal sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahibinin hayvancılıkla ilgili gelecek planları

		Hayvancılıkla ilgili gelecek planları			Toplam	P
		Hayvancılığı bırakmak	İşletmeyi küçültmek	İşletmeyi büyütmek		
İşletmedeki sağmal sayısı	0-5 baş	15 (%37.5)	6 (%15.0)	19 (%47.5)	40 (%100.0)	0.012
	6-10 baş	19 (%22.1)	22 (%25.6)	45 (%52.3)	86 (%100.0)	
	11-30 baş	11 (%16.2)	9 (%13.2)	48 (%70.6)	68 (%100.0)	
	31 ve üzeri	0 (%0.0)	1 (%10.0)	9 (%90.0)	10 (%100.0)	
	Toplam	45 (%22.1)	38 (%18.6)	121 (%59.3)	204 (%100.0)	
İşletme sahibinin eğitim seviyesi	İlkokul	27 (%29.7)	22 (%24.2)	42 (%46.2)	91 (%100.0)	0.036
	Ortaokul	7 (%15.6)	7 (%15.6)	31 (%68.9)	45 (%100.0)	
	Lise	9 (%15.8)	9 (%15.8)	39 (%68.4)	57 (%100.0)	
	Üniversite	2 (%18.2)	0 (%0.0)	9 (%81.8)	11 (%100.0)	
	Toplam	45 (%22.1)	38 (%18.6)	121 (%59.3)	204 (%100.0)	

İşletmedeki sağmal hayvan sayısı ve işletme sahibinin eğitim seviyesine göre işletme sahiplerinin hayvancılıkla ilgili gelecek planları arasında istatistik olarak uyum olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan χ^2 uyum testine göre iki özellik arasındaki uyumun istatistik olarak önemli olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan anket çalışmalarının sonuçlarına göre işletmelerin %42.2'sinde 6-10 baş, %33.3'ünde 11-30 baş, %19.6'sında 0-5 baş, %4.9'unda da 31+ baş sağmal hayvan bulunmaktadır. İşletme sahiplerinin %36.3'ü 41-50 yaş aralığında ve yarısından çoğu(%53.4) iki çocuk sahibidir. Yetiştiricilerin %76.5'i geçimini sağlamak için süt sığırcılığı yapmayı tercih ederken, %23.5'i de ek gelir amacıyla süt sığırcılığına yönelmişlerdir. İşletmelerin %79.4'ü öz sermaye ile kurulmuş, %16.2'si öz sermaye ve kredi ile kurulmuş, %4.4'ü de kredi ile kurulmuş işletmelerdir. İşletmelerin büyük bir çoğunluğunda toplam kapasite 11-20 baş(%27), 21-30 baş(%28.9), 31-50 baş(%24), işletmede bulunan hayvan sayıları ise 11-20 baş(%39.7), 21-30 baş(%19.6), 31-50 baş(%18.1) olarak tespit edilmiştir. İşletme sahiplerinin sürülerini yenilemek ya da damızlık düve satışı için yetiştirdiği düve sayıları işletmelerin yarısından fazlasında 5'ten azdır(%57.4). Sürü yaşı ortalamaları genelde 4(%31.4) ve 5(%33.8) olarak bulunmuştur. Anket yapılan işletmelerde günlük süt verim ortalaması 20 lt(%45.6) ve 20 litreden fazla(%32.4) olarak bulunmuştur. İşletmelerin %93.2'sinin yerleşim yeri içinde olduğu, bağlı duraklı(%62.3), serbest duraklı(%26.5) ve serbest(%11.2) ahırlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Yetiştiriciler ahırlarda doğal havalandırma sistemi kullanıldığını, gübre temizliğinin ve yem dağıtımının çoğunlukla elle yapıldığını, hayvanlar için gezinti alanı bulunduğunu(%56.9) söylemişlerdir. İşletmelerin %63.2'sinde çalışan aile bireyi sayısı ikidir.

Yetiştiricilerin Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'ne üye olma nedenleri desteklemelerden yararlanmak(34.8), Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğinin hizmetlerinden faydalanmak(%15.2), ırk ıslahı(%13.2) ve işletme kayıtlarının tutulması(%10.8) içindir. Yetiştiricilerin birlikten beklentileri damızlık pazarlanması ve damızlık temini yönündedir. İşletmelerde yemleme günde iki defa(%57.4) yapılmaktadır. İşletme sahipleri en az ilkokul mezunudur. İnekler süt verim kayıtlarına göre ayrı bir besleme programı uygulanarak(%56.4) ve kuru dönemde de ayrı bir program uygulanarak(%60.8) beslenmektedir. Buzağılara doğumdan hemen sonra kolostrum verilmekte, buzağılara biberonla süt(%93.1) verilmekte ve doğumdan sonra 90 gün içinde(%44.6) süttten kesilmektedir. İşletmelerin %86.3'ü yalama taşı kullanmakta, %75.5'i hayvanlarını çayır meraya çıkarmakta, %43.1'i işletmede kesif yem üretimi yapmakta, %70.6'sı silaj üretmekte, işletmelerin %79.4'ü silaj yapımında katkı maddesi kullanmamaktadır. İşletmedeki hayvanların %83.3'ü kültür ırkıdır. Yetiştiriciler yapılacak olan suni tohumlamada kaliteli spermayı(%81.4) tercih ettiklerini, inek başına ortalama tohumlama sayısının iki(%53.4), düvelerini on beş-on altı aylık yaşta(%62.3) ve suni tohumlamada boğa

kullanmadıklarını(%86.3), ineklerini doğumdan sonra 61-70. günlerde(%48) tohumlama yaptırdıklarını, suni tohumlamada melezleme(%77) yapılmasını istediklerini, işletmelerinde melez hayvan bulunmadığını(%60.8), melezleme yaptıranların da verimi yüksek, hastalıklara dirençli ve döl tutma kapasitesi yüksek bireyler elde etmek için melezleme yaptırdıklarını, ineklerini doğuma 60 gün(%51) kalınca kuruya çıkardıklarını, güç doğum ile karşılaşmadıklarını(%68.1), buzağı ölüm oranının %5'ten az olduğunu(%74.5), doğumdan sonra buzağuların kordonunu dezenfekte ettiklerini(%85.3), boynuz köreltme işlemi(%66.2), parazit mücadelesi(%94.6) yaptıklarını söylemişlerdir. İşletmelerde sağımı erkek(%37.7) veya kadın erkek birlikte(%37.3), günde iki sağım(%95.1) ve makinalı sağım(%97.5) yapmaktadırlar. Sağım makinaları günlük veya günlük-haftalık olarak düzenli bir şekilde temizlenmektedir. İşletmelerde süt verim kontrolleri(%90.7) yapılmakta, üretilen sütler güğümle(%58.3) ve köyün ortak süt tankına(%32.8) sevk edilmektedir. İşletme sahipleri antibiyotikli sütleri ayırdıklarını, bu sütleri buzağulara verdiklerini ya da döktüklerini söylemişlerdir. Mastitisli hayvanların sağımını en son yaptıklarını, sağım alet ve ekipmanlarının temizliğinde dezenfektan kullandıklarını ve sağımdan önce meme temizliği yaptıklarını da belirtmişlerdir. Yetiştiriciler anaç sığır desteklemelerini(%59.8), buzağı desteklemelerini(%59.8) ve çiğ süt desteklemelerini(%63.7) kesinlikle yetersiz bulmakta, desteklemeleri zamanında aldıklarını(%52.9) belirtmektedirler. İşletmelerde çalışacak personel temininde zorlandıklarını(%54.4), personelin bu alanda çalışmak istememesinin başlıca nedenleri olarak, sosyal hayatın kısıtlanması, ücret yetersizliği, bu alanda çalışan personelin eş bulamaması, yoğun bedensel yorgunluk ve personel çocuklarının eğitim sorunu olarak görmektedirler. İşletme sahiplerinin çocuklarının %54.9'u hayvancılığa devam etmek istememekte, devam etmek isteyenler de alışkanlık nedeni ile devam etmek istemektedirler. Sektördeki istihdam sorununun sektörün cazip hale getirilmesi ile çözüleceğini düşünen yetiştiriciler(%51) Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında hayvancılık desteklemelerinin arttırılmasını, piyasanın kontrol altına alınmasını, sektördeki yetiştirici örgütlerinden de pazar olanaklarına katkı sağlanmasını istemektedirler. İşletme sahiplerinin %59.3'ü gelecekte işletmelerini büyütme istediklerini, %22.1'i de hayvancılığı bırakmak istediğini söylemiştir.

Yapılan çalışma sonucunda Edirne ilinde hayvancılığın geleceği açısından en önemli sorunlar; il genelinde yetiştiricilerin büyük bir kısmı geçimini sağlamak için süt sığırcılığı yaptıklarını ancak önemli bir kısmının(%22.1) gelecekte hayvancılığı bırakmak istediklerini ya da işletmeyi küçültmek(%18.6) gibi planlarının olduğunu ve işletme sahiplerinin çocuklarının büyük bir bölümünün(%54.9) bu işi sürdürmek istememelerini söylemeleri ile 30

baş sağmala kadar olan işletmelerin tamamına yakınının yerleşim yeri içinde olması olarak tespit edilmiştir. Gelecek nesillerin hayvancılığın içine çekilebilmesi için kalıcı ve sürdürülebilir tarım politikaları oluşturulabilir. Yerleşim yeri içindeki işletmelere hibe destekler sağlanarak, yerleşim yerinin dışında modern ve hayvan refahına uygun işletmeler kurulabilir.

Yetiştiricilerin %90'ının danışmanlık hizmeti almaması, geleneksel yöntemlerle hayvan yetiştiriciliği yapmaları ve birçok alışkanlıklarından vazgeememeleri nedeni ile modern yetiştiricilik uygulamalarına geçişi zorlaştırdığı tespit edilmiştir. Yetiştiricilerin Ziraat Mühendisi ve/veya Veteriner Hekimlerinden danışmanlık hizmeti almaları sağlanabilir.

İşletmelerin mevcut durumu iyileştirilmeli, birim hayvandan elde edilen verim arttırılmalı, hayvan bakım-beslemeye ve özellikle hijyene gereken zen gösterilmeli, üretim maliyetlerinin azaltılması için gerekli önlemler alınmalıdır. Yem bitkileri ekimi arttırılmalı, işletmelerde kesif yem üretimine ağırlık verilmeli, hayvan hastalıklarını en aza indirmek için öncelikle hayvan refahına gereken önem verilmelidir. Bunun için meraların etkin kullanımı, yem bitkileri üretimi teşvik edilebilir. Hayvan refahına önem verilen modern işletmelere farklı destekleme modeli uygulanabilir.

İlimiz ve ülkemiz hayvancılığının geleceği için sürdürülebilirliğin en önemli sorun olduğu tespit edilmiştir. Mevcut tarım ve hayvancılık politikaları değerlendirilmeli ve geleceğe yönelik tarım ve hayvancılık politikaları geliştirilmelidir.

6. KAYNAK

- Akman ve Özder (1992) Tekirdağ İlinde İthal İneklerle Çalışan işletmelerin Durumu ve Sorunları. Trakya Bölgesi 1. Hayvancılık Sempozyumu. Tekirdağ.
- Aksoy ve Denizli (2012) Erzurum İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 43(2):123-131
- Anonim 2014 Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Faaliyet Raporu
- Anonim 2015 Edirne Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Brifing Raporu
- Anonim 2017 Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği, Soykütüğü ve Önsoykütüğü Sistemi (e-İslah veri tabanı) Ankara
- Çalış (1999) Çanakkale İli Merkez İlçe Köylerinde Holstein Irkı İthal Damızlık Süt Sığırı Yetiştiriciliği Yapan İşletmelerinin Mevcut Durumu ve Sorunları. Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Çallı (2016) Türkiye’de Uygulanan Hayvancılık Destekleme Politikalarının Tokat İli Hayvancılık İşletmeleri Açısından Değerlendirilmesi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Demir, Aral ve Sarıözkan (2014) Kars İli Süt Sığırcılık İşletmelerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı ve Üretim Maliyetleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi. 25(1), 1-6
- Koç (2004) Aydın’da Yetiştirilen Siyah-Alaca ve Esmer Irkı Sığırlarda Sütteki Somatik Hücre Sayısının Değişimi. 4. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi. Isparta
- Koyubenbe (2005) İzmir İli Ödemiş İlçesinde Süt Sığırcılığının Geliştirilmesi Olanakları Üzerine Bir Araştırma. Hayvansal Üretim Dergisi. 46(1):8-13
- Köse (2006) Uşak İli Damızlık Sığır Yetiştiriciler Birliğine Kayıtlı İşletmelerin Genel Yapısı. Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Köseman ve Şeker (2016) Malatya İlinde Sığırcılık İşletmelerinin Mevcut Durumu. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Veteriner Dergisi. 30(1):05-12
- Kurç ve Kocaman (2016) Tekirdağ-Malkara Yöresindeki Büyükbaş Hayvancılık İşletmelerinin Yapısal Yönden İncelenmesi. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi. 2016:13(04)
- Oluğ (1996) Burdur Süt Sığırcılığının Sorunları ve Çözüm Önerileri. Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Önal ve Özder (2008) Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliğine Üye İşletmelerin Yapısal Özellikleri. Namık Kemal Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi. 5(2):197-203
- Özcan (2014) Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi Ayrıntı S:56

- Özyılmaz ve Özudođru (2011) Ankara İli Damızlık Süt Sığırı Yetiştiricileri Birliğinin Hizmetlerinin Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakóltesi Dergisi. Sayı:27 S.41-51
- Sarı (1998) Çumra ve Altinekin İlçelerinde Bazı Süt Sığırı İşletmelerinin Yapısal Durumu ve Sorunları. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Soyak (2006) Tekirdağ İli Süt Sığırcılığı işletmelerinin Yapısal Özellikleri ve Bu İşletmelerin Siyah Alaca Süt Sığırı Popülasyonunun Çeşitli Morfolojik Özellikleri Üzerine Bir Araştırma. Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Şahin (1994) Ayaş İlçesine Bağlı Köylerdeki Süt Sığırcılığının Yapısı. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Şahin ve Yılmaz (2008) Van İlinde Yem Bitkileri Tarımı, Mera Kullanımı ve Sosyo Ekonomik Yapı Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakóltesi Tarım Bilimleri Dergisi. 14(4) 414-419
- Şeker, Tasalı ve Güler (2012) Muş İlinde Sığır Yetiştiriciliği Yapılan İşletmelerin Yapısal Özellikleri. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Veteriner Dergisi. 26(1):09-16
- Şekerden (1989) Amasya'da Özel Bir Entansif Süt Sığırı İşletmesindeki İsrail Friesian Irkı Sığırların Süt ve Bazı Döl Verim Özellikleri. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakóltesi Yayınları. No:31
- Tapkı (1996) Hatay İli ve Çevresinde Süt Sığırı Yetiştiriciliği ve Sığır Besiciliği Yapılan Tarım İşletmelerinin Teknik, Ekonomik ve Yapısal Özellikleri. Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Tatar (2007) Ankara ve Aksaray Damızlık Sığır Yetiştiricileri İl Birliklerine Üye Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Yapısı ve Sorunları. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Tilki, Sarı, Aydın, Işık ve Aksoy (2013) Kars İli Sığır İşletmelerinde Barınakların Mevcut Durumu ve Yetiştirici Talepleri. Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakóltesi Dergisi. 19(1):109-116
- Tugay ve Bakır (2004) Giresun Yöresindeki Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Yapısal Özellikleri. 4. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi. 1-3 Eylül 2004. 1;370-379
- Tutar ve Eryüzlü (2015) Sakarya İlinde Faaliyet Gösteren Tarım ve Hayvancılık İşletmelerinin Kapasite Kullanım Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Uluslararası İktisadi ve İncelemeler Dergisi. 8(15):77-88
- Tümer ve Ağmaz (1989) Ege Bölgesi Süt ve Besi Sığırcılığı İşletmelerinin Çeşitli Verim Özellikleri Üzerine Bir Araştırma. Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü.
- Uçak (1992) Samsun İlinde İthal İneklerle Çalışan İşletmelerin Durumu ve Sorunları. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Zootekni Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Vural ve Fidan (2007) Türkiye'de Hayvansal Üretim ve Hayvancılık İşletmelerinin Özellikleri. Tarım Ekonomisi Dergisi 2007. 13(2):49-59

- Wolf (2002) Custom dairy heifer growing: summary ve analysis of a 2001 grower survey. Michigan State University Department of Agricultural Economics, Agricultural Economics Report. No: 615.
- Yıldız, Erkmen ve Öztürk (2008) Erzurum Yöresinde Silaj Yapım Teknikleri ve Tüketim Alışkanlıklarının Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 39(1),101-107
- Yener, Atalar ve Mundan (2013) Şanlıurfa İlindeki Sığırcılık İşletmelerinin Biyogüvenlik ve Hayvan Refahı Açısından Değerlendirilmesi. Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi. 2(2) 87-93

7. ANKET SORULARI

İşletme sahibinin mevcut durumu ile ilgili sorular

1. İşletme sahibinin eğitim durumu nedir?

- Okuma yazma bilmiyor
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Ön lisans
- Lisans
- Lisansüstü

2. İşletme sahibinin yaşı kaçtır?

- 18-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61 ve üstü

3. İşletme sahibinin kaç çocuğu vardır?

- Yok
- 1
- 2
- 3
- 4
- 4 ten fazla

4. İşletme sahibinin çocuklarının eğitim durumu nedir?

- Okumuyor
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Üniversite
- öğrenimine devam ediyor

5. Neden süt sgrclğı yapıyorsunuz?
- Geçimimi sağlamak
 - Ek gelir
6. İşletme z sermaye mi, krediyle mi kurulmuş?
- z
 - Kredi
 - z+Kredi
7. İşletme sahibinin hayvancılık dışında ek işleri var mıdır?
- Yalnız hayvancılık
 - Bitkisel retim
 - Ticaret
 - Sabit gelir(maaş vb.)

İşletmenin mevcut durumu ile ilgili sorular

8. İşletmenin toplam kapasitesi nedir?

- 0-5
- 5-10
- 11-20
- 21-30
- 31-50
- 50-100
- 100 ve üzeri

9. İşletmede ki toplam hayvan sayısı kaçtır?

- 0-5
- 6-10
- 11-20
- 21-30
- 31-50
- 51-100
- 100 ve üzeri

10. İşletmede ki toplam sağmal sayısı kaçtır?

- 0-5
- 6-10
- 11-20
- 21-30
- 31-50
- 51-100
- 100 ve üzeri

11. İşletmede toplam düve sayısı nedir?

- 5 ten az
- 5-10
- 11-20
- 21-30
- 31-50
- 50 den fazla

12. İşletmede ki hayvanların ortalama yaşı kaçtır?

- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8 ve üzeri

13. İşletmenin süt verim ortalaması nedir?

- 10
- 15
- 20
- 25
- 30
- 35
- 40

14. İşletmenin yerleşim yerine olan uzaklığı nedir?

- Köy içinde
- Şehir içinde
- 1-2 km
- 3-4 km
- 5 km ve üzeri

15. İşletmede ki toplam arazi miktarı nedir?

- Yok
- 5-10
- 11-20
- 21-40
- 41-60
- 61-100
- 101-500
- 501 ve üzeri

16. Toplam arazinin % kaçını yem bitkileri üretimi için kullanılmaktadır?

- Yok
- 5
- 10
- 25
- 50
- 75
- 100

17. İşletmenin ahır tipi hangisidir?

- Bağlı duraklı
- Serbest duraklı
- Serbest

18. Ahırın havalandırma şekli nasıldır?

- Doğal
- Mekanik
- Havalandırma yok

19. Sulama şekli nedir?

- Basmalı suluk
- İşletme içi
- Köy içi havuz tipi

20. İşletmede gübre temizliği nasıl yapılıyor?

- Elle
- Traktörle
- Elektrikli sıyırıcı ile

21. İşletmede yem dağıtımı nasıl yapılıyor?

- Elle
- Mikserle
- Traktörle

22. İşletmede betonarme silaj kuyusu var mı?

- Evet
- Hayır

23. İşletmede damızlık düve satışına yönelik yetiştiricilik var mı?

- Evet
- Hayır

24. İşletmede tutulan kayıtlar nelerdir?

- Tutulmuyor
- Döl verimi
- Süt verimi

25. İşletme mevcut durumu

	Var	Yok
İşletmede merkezi bir sağımhane var mı?		
İşletmede süt soğutma tankı var mı?		
İşletmede ayrı bir doğumhane var mı?		
İşletmede revir var mı?		
Hayvanların gezinti alanı var mı?		
Buzağı kulübeleri var mı?		
Hayvanlar için plastik yataklık kullanıyor mu?		
İşletmede ayak banyosu var mı?		
İşletmede tırnak bakımı için araç-gereç var mı?		
Doğum için yardımcı araç-gereç var mı?		

Teknik personel ve çalışanlarla ilgili sorular

26. İşletmenin danışman Veteriner Hekimi var mıdır? Uğrama sıklığı nedir?

- Evet-Tam zamanlı
- Evet-Sözleşmeli
- Hayır

27. İşletmenin danışman Ziraat Mühendisi var mıdır? Uğrama sıklığı nedir?

- Evet-Tam zamanlı
- Evet-Sözleşmeli
- Hayır

28. İşletmede çalışan aile bireyleri sayısı kaçtır?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 ve üzeri

29. İşletmede çalışan ücretli işçi(aile bireyleri dışında) sayısı kaçtır?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 ve üzeri

Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği ile ilgili sorular

30. Damızlık Birliği üyesi misiniz?

- Evet
- Hayır

31. Damızlık Birliği'ne üye olma nedenleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

32. Damızlık Birliği'ne üye olmama nedenleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

33. Hayvan sağlığı hizmetlerini Birlikten mi alıyorsunuz?

- Evet, alıyorum
- Hayır, almıyorum

34. Suni tohumlama hizmetlerini Birlikten mi alıyorsunuz?

- Evet, alıyorum
- Hayır, almıyorum

35. İşletme sahibinin Damızlık Birliğinden beklentileri nelerdir?

- Damızlık temini
- Süt pazarlaması
- Damızlıkların pazarlaması
- Ucuz yem temini
- Yem bitkisi temini
- Diğer.....

36. Damızlık Birliği'nin faaliyetleri hakkında ne düşünöyorsunuz?

- Kesinlikle yetersiz
- Yetersiz
- Kararsız
- Yeterli
- Kesinlikle yeterli

37. Damızlık Birliği'nin çalışmalarından memnun musunuz?

- Kesinlikle memnun değilim
- Memnun değilim
- Kararsız
- Memnunum
- Kesinlikle memnunum

38. Damızlık Birliği diğer düve alıcılara göre sizlere avantaj sağlıyor mu?

- Diğer alıcılar daha avantajlı
- İki arasında fark yok
- Birlik daha avantajlı
- Hayır

39. Aylık süt ölçömlerinizi yapıyor musunuz?

- Hayır
- Düzenli olarak yapamıyorum
- Zamanında yapmaya çalışıyorum
- Düzenli olarak, tam zamanında yapıyorum

40. Aylık süt ölçömlerinizi yapıyorsanız, neden yapıyorsunuz?

- Soykütöğü farkı olan +70 lirayı alabilmek için
- Hayvanlarımın süt verim kayıtlarını tutmak için
- Hayvanlarımın verim kayıtlarına göre işletmeme bırakacağım damızlıkları seçmek için
- Karlı bir süt işletmeciliği düzenli tutulan kayıttan geçtiği için
- Diğer.....

41. Aylık süt lmlerinizi yapmıyorsunuz, neden yapmıyorsunuz?

- Çok zor olduğu için
- Gerek görmediğim için
- Süt lm yapmasam da destek aldığım için
- Diğer.....

Yetiştiricilik uygulamaları ile ilgili sorular

42. İşletmede yemleme günde kaç defa yapılıyor?

- 2
- 3
- 4 ve üzeri

43. İnekler süt verim miktarına göre ayrılıp verim düzeyine uygun olarak besleniyorlar mı?

- Evet, besleniyor
- Hayır, beslenmiyor

44. Kuru dönemde ayrı bir beslenme uygulanıyor mu?

- Evet, uygulanıyor
- Hayır, uygulanmıyor

45. Doğumdan sonra buzağılara kolostrum veriliyor mu?

- Evet, veriliyor
- Hayır, verilmiyor

46. Buzağılar nasıl besleniyor?

- Annesini emiyor
- Biberonla süt veriliyor
- Biberonla mama veriliyor

47. Buzağılar doğumdan kaç gün sonra süttten kesiliyor?

- 45
- 60
- 75
- 90
- 100 ve üzeri

48. Yem katkı maddeleri kullanıyor mu?

- Evet, kullanılıyor
- Hayır, kullanılmıyor

49. Yalama taşı kullanılıyor mu?
- Evet, kullanılıyor
 - Hayır, kullanılmıyor
50. Hayvanlar çayır meraya çıkarılıyor mu?
- Evet, çıkarılıyor
 - Hayır, çıkarılmıyor
51. İşletmede kesif yem üretimi var mı?
- Var
 - Yok
52. İşletmede silaj üretiliyor mu?
- Evet, üretiliyor
 - Hayır, üretilmiyor
53. Silaj yapımında katkı maddesi kullanılıyor mu?
- Evet, kullanılıyor
 - Hayır, kullanılmıyor
54. İşletmedeki hayvan ırkları nelerdir?
- Yerli ırk
 - Kültür ırkı
 - Kültür melezi ırkları
55. Yapılacak olan suni tohumlamada nelere dikkat ediliyor?
- Ucuz sperma
 - Kaliteli sperma
 - Rastgele

56. Ortalama inek başına suni tohumlama sayısı kaçtır?

- 1
- 1,5
- 2
- 2,5
- 3 ve üzeri

57. Düveler kaç aylık yaşta tohumlanıyor?

- 12-14
- 15-16
- 17-18
- 19-20
- 21 ve üzeri

58. İşletmede tohumlamada boğa kullanılıyor mu?

- Evet, kullanılıyor
- Hayır, kullanılmıyor

59. İnekler doğumdan kaç gün sonra tohumlanıyor?

- 21-30
- 41-50
- 61-70
- 81-90
- 90 ve üzeri

60. Sizce suni tohumlamada melezleme yapılmalı mıdır?

- Evet, yapılmalı
- Hayır, yapılmamalı

61. İşletmenizde melez hayvan var mı? Varsa bunların ırkı nedir?

- Yok
- Simental Melezi
- Montofon melezi
- Avrupa kırmızısı melezi
- Etçi ırk melezi
- Diğer.....

62. İşletmenizde neden melezleme yaptırınız?

- Veteriner yanlılıkla farklı ırk tohum uyguladı
- Kendi tercihim
- İşletmemde ırk değişikliğine yöneldiğim için
- Verimi yüksek, hastalıklara dirençli ve döl tutma kapasitesi yüksek bireyler elde etmek için

63. İneklerin damızlık dışı bırakma yaşı kaçtır?

- Deforme
- 7
- 8
- 9
- 10 ve üzeri

64. Sağmal inekler doğuma kaç gün kala kuruya alınıyor?

- 45
- 60
- 75
- 90
- 100 ve üzeri

65. İşletmede güç doğum problemi ile karşılaşılıyor mu?

- Evet, güç doğum problemi ile karşılaşılıyor
- Hayır, güç doğum problemi yaşanmadı

66. Buzağılar doğumdan sonra 1-2 dakika asılı tutuluyor mu?

- Evet, tutuluyor
- Hayır, tutulmuyor

67. İşletmede buzağı ölüm oranı % kaçtır?

- 5
- 10
- 15
- 20
- 25
- 30 ve üzeri

68. Buzağıların kordonu dezenfekte ediliyor mu?

- Evet, ediliyor
- Hayır, edilmiyor

69. Boynuz köreltme işlemi yapılıyor mu?

- Evet, yapılıyor
- Hayır, yapılmıyor

70. Düzenli tımar yapılıyor mu?

- Evet, yapılıyor
- Hayır, yapılmıyor

71. Parazitlerle mücadele yapılıyor mu?

- Evet, yapılıyor
- Hayır, yapılmıyor

72. İşletmede sağımı kimler yapıyor?

- Kadın
- Erkek
- İşçi
- Birlikte

73. İşletmede sağım sayısı kaçtır?

- 2
- 3

74. İşletmede sağım şekli nasıldır?

- Elle sağım
- Seyyar makinalı sağım
- Sağım üniteli sağım(işletmede)
- Toplu sağım üniteli sağım(köyde)

75. Sağım makinasının temizliği ne sıklıkla yapılıyor?

- Yapılmıyor
- Günlük
- Günlük-Haftalık
- Günlük-Haftalık-Aylık

76. İşletmede süt verim kontrolü ne kadar sıklıkla yapılıyor?

- Yapılmıyor
- Her gün
- 15 günde 1 defa
- Ayda 1 defa

77. İşletmede üretilen süt nasıl sevk ediliyor?

- Güğümle
- Köyün ortak süt tankına
- Süt tankeri ile

78. İşletmede antibiyotikli sütler ayrılıyor mu?

- Evet, ayrılıyor
- Hayır, ayrılmıyor

79. Antibiyotikli sütler nerede ve nasıl kullanıyor?

- Dökülüyor
- Buzağlara veriliyor
- Satılıyor

80. Mastitis indikatör veya test araçları kullanılıyor mu?

- Evet, kullanılıyor
- Hayır, kullanılmıyor

81. Mastitisli hayvanların sağım ne zaman yapılıyor?

- En başta
- Karışık
- En son
- Yapılmıyor

82. Sağım Hijyeni

	Evet	Hayır
Sağım alet ve ekipmanlarında dezenfektanlar kullanılıyor mu?		
Sağımdan önce meme temizliği yapılıyor mu?		
Sağımdan önce n sağım ve n daldırma yapılıyor mu?		
Sağımdan önce meme kuruluyor mu?		
Sağımdan sonra son sağım yapılıyor mu?		
Sağımdan sonra memeye daldırma yapılıyor mu?		

Hayvancılık desteklemeleri, kamu ve sektör ile ilgili sorular

83. Desteklemelerden memnuniyet

	Anaç sığır desteklemeleri	Buzağı desteklemeleri	Çiğ süt desteklemeleri
Kesinlikle yetersiz			
Yetersiz			
Kararsız			
Yeterli			
Kesinlikle yeterli			

84. Desteklemeleri zamanında alabiliyor musunuz?

- Kesinlikle alamıyoruz
- Alamıyoruz
- Kararsız
- Alıyoruz
- Kesinlikle alıyoruz

85. İşletme sahibinin Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından beklentileri nelerdir?

- Desteklemelerin arttırılması
- Damızlık gebe düve ihaleleri yapması
- Süt fiyatlarının arttırılması
- Kredi faizlerinin düşürülmesi
- Kolay kredi sağlanması
- Bilgi desteği

86. Sektördeki yetiştirici örgütlerinden beklentileriniz nelerdir?

- Pazar olanaklarına katkı
- Teknik bilgi yardımı
- Personelin eğitilmesi
- Teşviklerin zamanında ödenmesi
- Ucuz hammadde temini

Sürdürülebilirlik ile ilgili sorular

87. Personel temin etmekte güçlükle karşılaşılıyor musunuz?

- Evet, karşılaşıyorum
- Hayır, karşılaşmıyorum

88. Size göre personelin bu alanda çalışmayı tercih etmemesinin sebebi?

- Sosyal hayatın kısıtlandığını belirtmeleri
- Ücret yetersizliği
- Personel çocuklarının eğitim sorunu
- Çalışanın eş bulmakta sıkıntı yaşaması
- Yoğun bedensel yorgunluk
- Tümü
- Diğer

89. Çocuklarınız bu işi sürdürmek istiyor mu?

- Evet, istiyor
- Hayır, istemiyor

90. Cevabınız evet ise çocuklarınızın bu işi sürdürmek *istememesinin* sebepleri nelerdir?

- Alışkanlık
- Gelir düzeyinin iyi olması
- Kırsalda yaşam isteği
- Şehirlerdeki işsizlik durumu
- Diğer.....

91. Size göre sektördeki istihdam sorunu nasıl çözülür?

- Sektöre kimlik-vizyon kazandırmak
- Sektörün cazip hale getirilmesi
- Sertifikalı personelin teşvik edilmesi
- Diğer.....

92. Size göre Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığın istihdam sorunundaki rolü ne olmalıdır?

- Hayvancılık desteklerinin arttırılması
- Çalışanların eğitilip sertifikalandırılması
- Sertifikalı bireylerin ücret bakımından desteklenmesi
- Çalışanların sigorta muafiyeti
- Vergi indirimi
- Piyasanın kontrol altına alınması
- Diğer

93. İşletme sahibinin işletmesi ile ilgili gelecekte ki planları nelerdir?

- Hayvancılığı bırakmak
- İşletmeyi küçültmek
- İşletmeyi büyütmek

94. Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği ile ilgili eklemek istedikleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimim boyunca ve tezimin her aşamasında ki katkılarından dolayı tez danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Muhittin ÖZDER'e, yüksek lisans öğrenimim ve tezimin hazırlama aşamasında ki öneri ve eleştirileriyle yardımını esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet Refik ÖNAL'a, yardımlarından dolayı Araş. Gör. Sayın Ayşe ŞEN'e ve Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü hocalarıma, EDSYB Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Tuncay AYTIN'a, yönetim kurulu üyelerine, iş arkadaşlarıma, tezimin başkahramanları Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği üyeleri başta olmak üzere Edirneli tüm hayvan yetiştiricilerine, eğitim ve tez hazırlama aşamasında desteğini esirgemeyen eşim Göksel İMRİ'ye ve tüm bu aşamalarda gösterdikleri sabır için kızlarım Eylül ve Ekin İMRİ'ye,

En içten teşekkürlerimi sunarım.

ÖZGEÇMİŞ

23.04.1979 tarihinde Edirne’de doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Edirne’de tamamladıktan sonra 2000 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümünden mezun oldu. 2013 yılında Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümünde yüksek lisans öğrenimine başladı. 2001 yılından bu yana Edirne İli Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği’nde görev yapmaktadır.